

T.C.

**GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM VE BASKI SANATLARI**

**SANAT TERAPİSİNDE GÖRSEL SANATLAR TEKNİKLERİNİN
9-12 YAŞ ARALIĞINDAKİ DEZAVANTAJLI ÇOCUKLARIN
DUYGUDURUMLARINA KATKISI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sebahattin ALACA

Danışman: Doç. Dr. Tolga AKALIN

GİRESUN, 2019

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim ve Baskı Sanatları Anabilim Dalı Yüksek Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlilik öğrencisi Sebahattin Alaca'nın Sanat Terapisinde Görsel Sanatlar Tekniklerinin 9-12 Yaş Aralığındaki Dezavantajlı Çocukların Duygudurumlarına Katkısı başlıklı tezini incelemiş olup aday ... tarihinde, saat... da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye(Başkan)		
Üye		
Üye		
Üye		
Üye		

ONAY

...../...../2019

Prof. Dr. Güven ÖZDEM

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Sanat Terapisinde Görsel Sanatlar Tekniklerinin 9-12 Yaş Aralığındaki Dezavantajlı Çocukların Duygudurumlarına Katkısı” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

17.09.2019
Sebahattin Alaca

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
KISALTMALAR DİZİNİ	vi
TABLolar DİZİNİ	vii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
İKİNCİ BÖLÜM	5
2. SANAT NEDİR?	5
3. SANATTA YARATICILIK KAVRAMI	6
4. ÇOCUK VE YARATICILIK	7
5. ÇOCUĞUN SANATSAL GELİŞİMİ	8
5.1. Karalama Evresi (2 ile 4 yaş arası).....	9
5.2. Şema Öncesi Evre (4 ile 7 yaş arası).....	9
5.3. Şematik Evre (7 ile 9 yaş arası).....	10
5.4. Ergenlik Öncesi Evre (9 ile 11 yaş arası).....	10
5.5. Mantık Çağı (11 ile 13 yaş arası).....	10
5.6. Ergenlik Krizi (13 yaş ve ötesi).....	11
6. SANAT TERAPİ NEDİR?	11
7. RESİMLE TERAPİ	14
8. DUYGUDURUM BOZUKLUĞU	16
9. DEZAVANTAJLI ÇOCUKLARLA RESİMLE TERAPİ	17
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	20
3. YÖNTEM	20
3.1. Verileri Toplama Tekniğı.....	20
3.2. Araştırma Modeli.....	21
3.3. Verilerin Analizi.....	22

3.3.1. Çocuklar İçin Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği Türkçe Formu Güvenirlik Analizleri	22
3.3.2. Çocuklar İçin Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği Türkçe Formu Geçerlik Analizleri	25
4. BULGULAR VE YORUM	26
5. GRUPLARIN DEĞERLENDİRMELERİ	32
6. UYGULAMA	35
6.1. Anket Uygulaması ve Atölye Çizelgesi.....	35
7. ATÖLYE OTURUMLARI	38
7.1. Hafta 1 / 1. Oturum:	38
7.2. Hafta 2 / 2. Oturum:	39
7.3. Hafta 3 / 3. Oturum:	40
7.4. Hafta 4 / 4. Oturum:	41
7.5. Hafta 5 / 5. Oturum:	42
7.6. Hafta 6 / 6. Oturum:	43
7.7. Hafta 7 / 7. Oturum:	43
7.8. Hafta 8 / 8. Oturum:	44
7.9. Hafta 9 / 9. Oturum:	45
7.10. Hafta 10 / 10. Oturum:	46
7.11. Hafta 11 / 11. Oturum:	48
7.12. Hafta 12 / 12. Oturum:	49
8. SONUÇ VE ÖNERİLER	50
9. KAYNAKÇA	53
9.1. ÖLÇEK KAYNAKÇA	56
10. EKLER	58
11. ÖZGEÇMİŞ	130

ÖN SÖZ

Bu araştırmanın amacı resim çalışmalarının, 9-12 yaş aralığındaki dezavantajlı (ihmale uğramış) çocukların duygudurumlarına katkısını incelemektir.

Çalışmamın gerçekleşmesinde çok değerli katkı ve desteklerinden dolayı Danışmanım Sayın Doç. Dr. Tolga Akalın'a teşekkürü bir borç bilirim. Araştırma sürecimde desteklerini esirgemeyen İstanbul Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı, Doç. Dr. Nurhan Eren'e teşekkürlerimi sunarım. Bu araştırmayı gerçekleştirmemde desteğinden dolayı kurum müdürüne ve çalışmayı kabul eden, sabırla süreci tamamlayan örneklem gurubu çocuklarına teşekkür ederim.

Araştırmamın başından sonuna kadar beni destekleyen, zor anlarımda yanımda olan ve cesaretlendiren sevgili arkadaşım Cemal Acet'e ve Elif Orçun'a ayrı ayrı teşekkür ederim.

Tüm eğitim hayatım boyunca, her koşulda yanımda olan ve desteklerini her zaman hissettiğim aileme sonsuz teşekkür ederim.

Belirtmek isterim ki, sanatın gücüne her zaman inandım ve iyileştirici gücünün de keşfediyor olmanın heyecanı içerisindeyim.

Sebahattin Alaca

ÖZET**SANAT TERAPİSİNDE GÖRSEL SANATLAR TEKNİKLERİNİN
9-12 YAŞ ARALIĞINDAKİ DEZAVANTAJLI ÇOCUKLARIN
DUYGU DURUMLARINA KATKISI**

Sebahattin ALACA

Giresun Üniversitesi, Resim ve Baskı Sanatları, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Tolga AKALIN

Ağustos, 2019- 142 Sayfa

Araştırmanın amacı deneysel olarak 9-12 yaş aralığındaki dezavantajlı (ihmale uğramış) çocuklarla yapılan resim çalışmalarının duygudurumlarına olan etkisini ortaya koymaktır. Çalışma sanat terapisindeki resim uygulamalarını kullanarak, sanat atölyesine katılan, 9-12 yaş aralığındaki dezavantajlı çocuklarla yürütülmüştür. Araştırma, “sanat terapisindeki resim uygulamaları” kullanılarak yapılandırılmıştır.

Araştırma; 29 kız ve 7 erkek olmak üzere toplam 36 katılımcıyı kapsamaktadır. Araştırmaya kontrol grupsuz ve 6 ayrı kapalı grup olarak başlanmıştır. Bu gruplara, ön test ve son test ölçeklerini de kapsayan 14 oturumlu atölye deneyi uygulanmıştır.

Grubu atölye yürütücüsü olarak araştırmacı sürdürmüştür. Atölye uygulamalarında kurumun psikoloğu bir kadın, gözlemci olarak yer almıştır. Oturumlar kurum çatısı altında resim çalışmalarına katılması uygun görülen ve çalışmalara gönüllü olarak katılmayı kabul eden çocuklarla yürütülmüştür.

Araştırmanın başlangıcında ve sonunda Duyusal Durum- Çocuk Protokolü uygulanmıştır. Uygulama sürecinde katılımcılar atölye öncesinde ve sonrasındaki duygudurumları ile ilgili paylaşımda bulunmuşlardır. Her katılımcı gözlemci psikolog tarafından gözlenmiştir. Nicel ve nitel değerlendirilen bu çalışmada sanat terapisinde resim çalışmalarının kullanım şekli araştırılmıştır. Atölye sürecinde

uygulanan ölçeklerden alınan verilere göre sanat terapisinde resim çalışmalarının kullanımının yararlı olduğu görülmüştür. Dezavantajlı (ihmale uğramış) çocukların resim çalışmaları ile duygularını dışa vurmada başarılı oldukları gözlemlenirken, aynı zamanda sözel ifade de bulunmaları güçlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Resim, Sanat Terapi, Duygudurum

ABSTRACT

**THE CONTRIBUTION OF VISUAL ARTS TECHNIQUES TO
THE MOOD OF DISADVANTAGED CHILDREN
AGED 9-12 YEARS IN ART THERAPY**

Sebahattin ALACA

Giresun University, Painting and Print Arts, Master Thesis

Advisor: Doç. Dr. Tolga AKALIN

August, 2019- 142 Page

The aim of the study was to determine the effect of painting studies with disadvantaged (neglected) children between 9-12 years on mood. The study was conducted with disadvantaged children aged 9-12 years who participated in an art workshop using art practices in art therapy. The research was structured using art practices in art therapy.

Research; 29 female and 7 male participants. The study was started as a control group and 6 closed groups. A 14-session workshop experiment including pre-test and post-test scales was applied to these groups.

The group has carried out research as a workshop supervisor. The psychologist of the institution was a woman and observer. The sessions were held under the roof of the institution with children who agreed to participate in painting and who agreed to participate voluntarily.

Sensory Status-Child Protocol scale was applied at the beginning and end of the study. During the implementation process, participants shared their moods before and after the workshop. Each participant was observed by the observer psychologist. In this study, which was evaluated quantitatively and qualitatively, the use of painting in art therapy was investigated. According to the data obtained from the scales applied during the workshop process, the use of art works in art therapy was

found to be beneficial. While it was observed that disadvantaged (neglected) children were successful in expressing their emotions through painting, it was also strengthened to have verbal expression.

Key Words: Art, Painting, Art Therapy, Emotion

KISALTMALAR DİZİNİ

PANAS: Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği

PANAS-C: Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği Çocuk Formu

DEHB: Dikkat eksikliği ve Hiper-aktivite Bozukluğu

İÜ: İstanbul Üniversitesi

Dr: Doktor

PTSD: Post Traumatic Stress Disorder

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Çocukların genel özelliklerine göre dağılımı (N=36)

Tablo 2. Çocukların ön test ve son test sonrası PANAS-C formuna göre belirttikleri duygular ve hislerinin puan dağılımı

Tablo 3. Çocukların ön test ve son test sonrası PANAS-C alt boyut puanları

Tablo 4. Çocukların genel özelliklerine göre ön test ve son test sonrası pozitif duygular puanlarının değerlendirilmesi

Tablo 5. Çocukların genel özelliklerine göre ön test ve son test sonrası negatif duygular puanlarının değerlendirilmesi

Tablo 6. Çocukların ön test ve son test sonrası pozitif duygular alt boyut puanlarının grup içi değerlendirmesi

Tablo 7. Çocukların ön test ve son test sonrası negatif duygular alt boyut puanlarının grup içi değerlendirmesi

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problem Durumu

Sanat geçmişten bugüne insanların kendilerini ifade ettikleri önemli bir araç olmuştur. İlkel insanlara bakıldığında doğanın zorluklarına, bilinmezliğine karşı imgeler yaratma yoluyla mağara duvarlarına resimler, semboller yapmışlardır. İçselleştirdikleri olayları resimle, sembolle, mağara duvarlarına yansıtmaları, iletişimsel zorluklarla başa çıkmalarını ve kendilerini var edebilmelerini sağlayan yollardan birisi olarak düşünülmektedir (Altıntaş & Akalın, 2019, s.19).

Farklı disiplinler olan, psikiyatri ve sanat arasındaki ilişkiyi günümüze taşıyan ve temellerini oluşturan unsurların başında mağara duvarlarına yapılan resimlerin olduğu söyleyebiliriz (Eren, 1998, s. 3).

Bu durumdan yola çıkılarak sanat aracılığıyla yaşanan duyguların dışavurumunu gerçekleştirmek, iyileşmek ve sağaltmak ilk insanların varlığına kadar uzanmaktadır (Yurtsever, 2014, s. 36-37). Bilimsel olarak ele alınan bu konular üzerinde yapılan çalışmalar günümüzde mümkün kılınmaktadır.

Bu çalışmaların Sanat ile Terapi(sağaltım) yöntemi hakkındaki ortak sonuçlarının başında; Fiziksel becerileri geliştirmeye, hayal gücünü ve yaratıcılığı keşfetmeye, endişe ve korku gibi duyguları yenmeye, özgüven ve sosyal ortamda iletişim gücünü arttırmaya faydalı olduğu sonuçları gelmektedir (Art Therapy Association of Colorado-ATAC, 2019).

Sözel paylaşımında, ifade edilemeyen duygu ve düşüncelerin sanatın yaratıcı gücüyle dışavurumu gerçekleştirilmektedir. Sanatla Terapi, kişinin duygusal yönlerinin engellediği, geçmiş deneyimleriyle yüzleşerek, sanat aracılığı ile kendini gerçekleştirmesi sonucunda duygu gücünün aktifleştiği alanı sunmaktadır. Sanat terapisinde resim çalışmaları, çocuk, ergen, yetişkin ve ruh sağlığı bozuk bireylerin, dışavurduğu içsel karmaşık duygudurumlarını farkederek, yaşanan sanatsal deneyime estetik tepki göstermesidir (British Association of Art Therapists - BAAT, 2019).

Sanat Terapisi uygulanan dezavantajlı gruplara bakıldığında, otizmlili bir çocuk için motor becerilerinin ve sözel ifadelerinin gelişmesini sağlayabilir. Fiziksel engellilerin ise; duygudurumlarını keşfetmelerine, beden farkındalığı kazanımıyla

hayattan zevk almalarına, çevreleriyle olan iletişimleri güçlendirebilir. İşitme engellilerle yapılan resim çalışmaları, bir iletişim aracı olarak kullanılabilir. Yaşanılan Travma sonrası sanatla terapi çalışmaları ruhsal tedavilerde de kullanılan bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. (Aydemir, 2011, s. 36-47).

Bu bağlamda sanat, insanın doğumundan ölümüne kadar gelişim süreci boyunca kendini ifade etmeyi ve bireyselliğini ortaya koymayı sağlayan bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreç diğer insanlarla iletişim kurma yolunu açmaktadır. Sanatı bir araç olarak iyileştirici yöntemlerde kullanılması, bireylerde kendini tanımaya ve ifade etmeye imkân sağlar (Zorlu, 2010).

Bu bilgilerden yola çıkarak “Sanat Terapisi’ndeki resim çalışmalarının 9-12 yaş aralığındaki çocukların, duygu durumlarına katkısı var mıdır? Var ise bunlar nelerdir?” sorusu bu çalışmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

Belirlenen bu problem durumu doğrultusunda:

1. Resim çalışması atölyesine katılan çalışma grubundaki çocukların kişisel özelliklerine göre ön test ve son test sonrası pozitif duygular puanları anlamlı düzeyde fark gösterebilecek midir?
2. Resim çalışması atölyesine katılan çalışma grubundaki çocukların kişisel özelliklerine göre ön test ve son test sonrası negatif duygular puanları anlamlı düzeyde fark gösterebilecek midir?
3. Resim çalışması atölyesine katılan çalışma grubundaki çocukların grup içerisinde ön test ve son test sonrası pozitif duygular alt boyut puanları anlamlı düzeyde fark gösterebilecek midir?
4. Resim çalışması atölyesine katılan çalışma grubundaki çocukların grup içerisinde ön test ve son test sonrası negatif duygular alt boyut puanları anlamlı fark gösterecek midir?

Soruları çalışmanın araştırma sürecindeki alt problem durumlarını oluşturacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı; 9-12 yaş aralığındaki dezavantajlı (ihmale uğramış) çocukların sanat terapinin de resim çalışmalarının duygudurumlarına olan katkısını araştırmaktır.

Dezavantajlı çocuklar olarak görülen, aileleri tarafından ihmale uğramış çocukların, maruz kalmış oldukları durum karşısında duygudurumlarını sanat yoluyla ifade etmeleri amaçlanmıştır. İçinde buldukları bu durumu, resim tekniği ile ortaya koyulmaya çalışılarak, hem kişisel gelişimlerine, hem de duygudurumlarına katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Çocukların çevresiyle iletişim kurabilme becerilerini geliştirme, kendini ifade etme, bireyselleşebilme, hissetmiş oldukları korku, öfke, mutluluk gibi duyguları sanat yoluyla renkleri ve çizgileri kullanarak dışavurumları hedeflenmiştir.

Sanat terapisinde resim, müzik ya da dans aracılığı ile dışavurumu gerçekleştirmek, içsel olanın sözel olarak ifade etmenin dışında, psikolojik bir bağ oluşturmaktadır. Birey geçmişte veya anda yaşamış olduğu duyguları içselleştirerek resim tekniği ile dışavurumunu sağlamaktadır. Deneyimlenen bu süreç sağlam bir kişilik oluşumu için önem taşımaktadır. (Aydemir, 2011).

1.3. Araştırmanın Önemi

Sanat, bireyin içsel (ruhsal) yolculuğunu tamamlarken gündelik hayatta maruz bırakıldığı olumsuz duygulardan kurtulmada yardımcı bir araçtır. Bu kimi zaman resimle, kimi zaman müzikle veya dansla gerçekleşebilir. Sanat etkinliği esnasında yaratma gücü harekete geçerek bireyde estetik, duygusal, duyuşsal ve bilişsel gelişimine katkı sağladığı ortaya koyulmuştur (San, 1979, s. 23).

Sanatın, bireyin gelişim basamaklarına olan önemli katkılarından biri de; karşı karşıya kaldıkları problem karşısında çözüm üretebilme becerilerine çok yönlü bakabilmesidir. Yaratıcılık ise kişilik özelliklerini temel alan, her bireyde farklılık gösteren özgün bir yaklaşımdır. Yaratıcı süreç de hayal edilenin dışavurumunun sağlanmasında sanatı bir araç olarak kullanan sanat terapi, psikolojik bir iyileştirme sağlamaktadır. Duyguları açığa çıkarması, kendini daha iyi ifade etmesi, tanınması, dönüştürmesi ve üretmesi sanat terapisinde anlamlı bir yöntem olarak

kullanılmaktadır. Sanat terapi, her yaştan bireyin katılabildiği, içsel sorunlara çözüm bulabilme ve bastırılmış duyguları açığa çıkarmasını sağlamaktadır. Sanat terapinin de resimle terapi, bu tekniklerden bir tanesidir. Resimle terapide görsel ve plastik ifadeler kullanılarak, iyileştirici ve geliştirici anlayış temel alınmaktadır (Sanat Psikoterapileri Derneği, 2019).

Sanat yoluyla çocuklarla iletişim kurma en etkili yöntemlerden biridir. Çocuğun sanatsal gelişiminde yaratıcılık kavramının açığa çıkmasında resim tekniklerinin rolü oldukça büyüktür. Çocuğun iç dünyasını en özgür biçimde yansıtması, sanatı bir araç olarak kullanması kişisel gelişimine önemli katkıda bulunmaktadır. Resim çalışmaları, yaratıcılığını arttırmak, özgün düşünmek ve duygusal açıdan rahatlatma gibi kazanımlar sağlamaktadır (Savaş, 2014, s. 9 -10).

Resim çalışmaları, dezavantajlı gruplarda motor becerilerin gelişmesine, kendilerini tanımalarına, iç dünyalarını keşfetmelerine, çevresiyle olan iletişimi güçlendirmelerine, yaşamış oldukları travmaların dışavurumuna, duyguları ifade etme ve bunları çizgiyle, renkle somutlaştırabildikleri alanı oluşturmaktadır (Aydemir, 2011, s. 36-47).

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma, sanat terapi tekniklerinden resim çalışmalarının 9-12 yaş aralığındaki dezavantajlı (ihmale uğramış) çocukların duygudurumlarına olan katkısının araştırılması ile sınırlıdır.
- Kimsesiz çocukların bulunduğu x kurum ve çocuklar ile sınırlı tutulmuştur.
- Çocukların yaş grupları 9-12 olarak sınırlandırılmıştır.
- Toplam 36 (29 kız 7 erkek) dezavantajlı (ihmale uğramış) çocuklar ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. SANAT NEDİR?

19. yüzyılın sonlarında sanat kavramı tarihsel anlamda tartışılmaya başlanmıştır. Bilimsel teorilerde olduğu gibi, o zamana kadar sanatın kesin bir tanımını yapmak pek mümkün olmamıştır. Varsayımlar ve tartışmalar üzerine yoğunlaşan düşünürler ve estetikçiler, sanatın evrensel niteliği bakımından özüne ilişkin tek bir tanımı barındırmasını engellemektedir. Tarih boyunca her dönem kendine özgü kültür ve değerlerini yansıtan, tekrarı olmayan bir sanat ürünü ortaya çıkarmıştır. Mısır Uygarlığı, Antik Yunan yapıtı, Roma Sanatı, Osmanlı Sanatı, Selçuklu Sanatı birbirlerinden ayırt edilebilen ve nerede karşılaşılsa tanınabilen tarzda eserler ortaya çıkarmışlardır. İnsanlığın günümüze kadar geçirmiş olduğu evrimi, mağarada duvarlarına yapmış oldukları resimlerden anlamamızda sanatın önemli bir etkisi vardır. Bu resimler eski çağlardan beri insanlığın bir kanıtı olarak gösterilmiştir. İmkânsızlıklar ve güçlükler, içerisinde buldukları durumu anlatmalarına engel olamamış, kendilerini ifade etme biçimi olarak geçmişten günümüze sanat hep var olmuştur. En ilkel yaşamda, teknolojiden uzak, farklı teknikleri kullanarak, kile şekil verip heykeller yapmışlardır. Bir ihtiyaç ürünü olarak ise sanat; halk arasında ortaya çıkarılan işe karşı ustalık ve yetenek olarak görülmektedir. Oysaki sanat ve zanaat kavramları karıştırılmaktadır. Halk arasında karışıklığa sebebiyet veren, güzel sanat olarak nitelendirilen sanat “ insanların ruhsal bir etkinlik olarak, o an ki hissetmiş oldukları duygu ve düşüncelerini çizgiyle, renkle, dansla, sesle, formla dışavurumlarını gerçekleştirmeleridir” diye ifade edilebilir (Tuzlak, 2004, s. 25-26).

Sanat, evrensel anlatım yollarından birisi olarak, kişinin kendini ifade edebildiği, insanlık tarihi boyunca yaşananları günümüze kadar taşımıştır (Eren, 1998, s. 3).

Prof. Güler Ertan ve Emin Sansarcı, “Görsel Sanatlarda Anlam ve Algı” adlı kitabında sanatı şöyle tanımlamaktadır:

“...Sanatın pek çok tanımı var, bu tanımlar, kişilerin yorumlarına göre değişmekte. Sanat nedir? sorusuna; Kant, “Sanatın kendi dışında hiçbir amacı yoktur” derken Hegel, “Sanattaki güzellik doğadakinden üstündür ve sanat, insan aklının ürünüdür” demektedir. Tolstoy ise; “İnsanın bir zamanlar yaşamış olduğu duyguyu, kendinde canlandırdıktan sonra, aynı duyguyu başkalarının da hissedebilmesi için hareket, ses, çizgi, renk veya kelimelerle belirlenen biçimlerle ifade etme ihtiyacından sanat ortaya çıkmıştır” der. Günümüzde ise sanat, en genel anlamıyla, yaratıcılığın veya hayal gücünün ifadesi olarak anlaşılır. Sanat terimi, birçok kişi tarafından çok basit bir iş olarak görülse de akademik çevrelerde, tanımlanabilir olup olmadığı bile tartışma konusudur. Tüm farklı görüşlerin birleştiği nokta ise, sanatın, insanlığın evrensel bir değeri olduğu gibi, değişik şekillerde de her kültürde algılanabilir olduğudur (Ertan & Sansarcı, 2017, s. 15).”

3. SANATTA YARATICILIK KAVRAMI

Yaratıcılık tarihsel olarak 1950’lerden sonra incelenmeye başlanmış, fakat 20. Yüzyılın başlarında ortaya çıkmıştır. Tek tip bir yaratıcılık olmaması konuyu biraz karmaşıklaştırırsa da birçok alanda ve sayıda tanımı yapılmıştır.

Conrad sanatta yaratıcılığı imge, kavram ve duyguları barındıran bir yaratıcı arama, araştırma ve bulma sürecinin, zihinden doğmuş duyum ve duygularla etkilenmiş, gerçeküstü bir sürece başlangıç olması olarak tanımlamıştır (San, 1979, s. 23).

Psikanalitik açıdan Freud’a göre yaratıcılık, sorunlar karşısında yeni ve geçerli çözümler üretebilme, aynı zamanda ilgi çekici, kabul gören ve anlamlı özellikleri barındıran imgeler yaratma yeteneğidir. Sürreal nesne ve olayın tasarımı imge oluşturma sürecini kapsamaktadır. Yaratıcılık iki aşamalı süreç olarak görülmektedir. İlk aşamada yaratıcı sürecinin hayal gücü ile birlikte, içsel olanın oluşumudur. Daha sonra beden hareketlerinden, seslerden, kilden, boyalardan oluşan yani imgesel içeriği taşımasıdır. Bu imgesel içerik, içsel olanı sembolik olarak

dışavurumunu ortaya koyar ve diğer insanlarla bir iletişim aracı oluşturmaktadır (Eren, 1998, s. 5-6) .

Donald Woods Winnicott, bireyin, hayatın anlamlı olduğunu hissetmesini sağlayan şeyin yaratıcılık olduğunu belirtmektedir. Herhangi bir şekilde yaratıcı bir yaşam süren bireyin, sağlıklı bir yaşam sürdürdüğünü ve bunu engelleyen, önemsenmeyen yaşamın ise hastalıklı bir temel olduğu kuramına inanmıştır (Winnicott'dan Akt: Birkan, 2014, s. 5).

Sanat terapinin de iyileştirici kavram olarak yaratıcılık çok büyük öneme sahiptir. Kişide yaratıcılık sürecin oluşumu, içsel olanın alışıldık veya hiç karşılaşılmadık olmasıdır. İçsel dünyanın biçimlerle ifade bulması iyileşme basamaklarının tüm adımları için geçerlidir. Böylelikle yaratıcılığın sadece düşünce kavramında olmadığı, bu sürecin duyuşsal, duygusal ve düşünsel kanallarda gerçekleşen bir olay olduğu söylenebilir (Yurtsever, 2014, s. 81-82).

Her insanda yaratıcılık olduğu, önemli olan bunun nasıl ortaya çıkarıldığıdır. Sanatta yaratıcılık, niteliksel anlamda bir eser ortaya koyarak, sanat eseri yaratmak anlamında kullanılmaktadır. Yaratıcılığa sanatsal anlamda öznel ve farklı olanın dışavurumu olarak bakıldığında, insanın kendisini değiştirme eylemi olarak önem sağlamaktadır. Ortaya çıkan dışavurumun niteliğinden ziyade, onun içeriğindeki anlamı ortaya çıkarmaktır. Bireyin içsel dünyasında kendiliğinden beliren dürtülere bağlı olan yaratıcılık; duyarlılık, özgünlük, ifade edebilme gibi özellikleri içermektedir.

4. ÇOCUK VE YARATICILIK

Rollo May, “Yaratma Cesareti” adlı kitabından yaratıcı süreci; duygulanımsal sağlığın yansıması ve kendilerini gerçekleştirme eyleminin dışavurumu olarak söylemektedir (May’ den Akt: Oysal, 2016, s. 64).

Çocuklar yaratıcılıklarını çeşitli etkinliklerle ve özellikle sanat yoluyla sergileyebilirler. Yaratıcı bir bireyin öncelikle kendine güvenebilmesi, özgürce düşünebilmesi, sıra dışı ve kuralların dışına çıkabilmesi becerilerini kullanabilmesi için uygun ortam ve bağımsızlığa sahip olması gerekmektedir. Bu özelliklerin kazanımı; güven duygusu, kendini ifade edebilme ve yaratıcı olma, imkânlar dâhilinde

sıra dışı iş ortaya koyabilme, yaşadığı olaylara pratik çözümler üretebilme sanat yoluyla edinilebilir (Aral, 1999, s. 12).

Çocuklar sanatsal faaliyetleriyle kendisinden bir parça yansıtıırken, yaratıcı bir çalışma için özel gereksinim duymazlar. Çünkü her çocuk, resimlerini oluştururken herhangi bir engelleme olmaksızın kendisinde var olan yaratıcılık kavramıyla sanatsal faaliyetini gerçekleştirir (Arıcı, 2006, s. 16).

Sanat, çocukların kişisel gelişiminde önemli bir role sahiptir. Çizim, boyama veya üretim süreci, çocuk için ne kadar karmaşık görünse de üretimi gerçekleştirmek için kendisine uygun bir ortam oluşturur. Bu bağlamda üretim sürecinde, yorumlama ve yeniden yapma eylemi bir resimden veya herhangi bir sanat ürününden daha fazlasını vermektedir. Kendi içsel dünyasından açığa çıkan dışavurumu gerçekleştirmektedir. Çocuk için ne düşündüğü ve nasıl hissettiğini yansıtan bu dinamik, iyileştirici bir dinamiktir (Lowenfeld & Brittain, 1964, s. 3).

5. ÇOCUĞUN SANATSAL GELİŞİMİ

Çocuk yaş gruplarında, sanatsal gelişimin ortak noktası, erken ya da geç, hızlı ya da yavaş kesin olarak bu evrelerin gerçekleşmiş olmasıdır. Çocuklar için zihinlerindeki şeyler hakkında duygu ve düşüncelerini sözel olarak anlatmak zordur. Dürtüsel olarak meydana getirilmiş bir ürün, sözel olarak anlatamayacakları birçok şeyi anlatabilir. Yaşantıların sanat yoluyla ifade bulması birtakım kavramların ortaya çıkmasına yol açabilir. Bu yaşantıların, içsel olanın, somut bir biçim almasından dolayı olduğu söylenebilir. Çocuğun kendisinde var olan birtakım dürtüler, geliştirmiş olduğu mecazi ya da şiirsel olan kavramları geliştirilebilir. Yaşantıları hakkında konuşması, birçok yoldan duygu ve düşüncelerini anlatabilmesini sağlayan kavramların oluşmasında önemli bir katkı sağlayabilir. Çocuk kendisi için anlamlı olan kavramları geliştirip, sanat etkinliği yoluyla dışavurumunu gerçekleştirirse, ortaya çıkan yaratıcı ürünler estetik değerleri de barındırabilir (San, 1979, s. 114-118-133).

Sanatın, çocukların kendini tanımasına, hayal dünyasının gelişmesine, duygularını özgürce ifade edebilmesine, özgün bakış açılarının gelişmesine, beden, zihin ve ruh sağlığına, güçlü bir benlik algısına, özgüvenine, sosyal becerilerine,

duygusal zekasına, okul başarısına, sağlam bir kişilik oluşturmaya katkısı büyüktür (Savaş, 2014, s. 9-10).

Lowenfeld'in belirlediği sanatta çocuğun çizgisel gelişim evreleri şöyledir:

- Karalama Evresi (2 ile 4 yaş arası)
- Şema Öncesi Evre (4 ile 7 yaş arası)
- Şematik Evre (7 ile 9 yaş arası)
- Ergenlik Öncesi Evre (9 ile 11 yaş arası)
- Mantık Çağı (11 ile 13 yaş arası)
- Ergenlik Krizi (13 yaş ve ötesi) (Akt: S. Buyurgan & U. Buyurgan, 2012, s. 43)

5.1. Karalama Evresi (2 ile 4 yaş arası)

Çocuğun sanatsal gelişimi ilk olarak karalama evresi ile başlamaktadır. Çocuk, kalemle ve herhangi bir araçla yüzey üzerinde amaçsızca karalamaya başlar. Başta motor becerilerini gerçekleştirme üzerinedir. Parmak hareketleri ara ara işin içine girse de genel olarak kol yerine bilekten gelen hareketler olarak görülebilir. Bu çizimler herhangi bir şey ifade etmese de zamanla el kol koordinasyonu ile birlikte görsel kontrol gelişmektedir. İnsan figürü, çizgi film kahramanları en sevilen konu olabilir. Baş kısmına bir yuvarlak çizilmesi ve tekrar içerisine yuvarlak çizmesi gözler için olmalıdır. Tanımaya başladığı ve çevresinde gördüğü her şey resimlerine konu olabilir (Akt: S. Buyurgan & U. Buyurgan, 2012, s. 44).

5.2. Şema Öncesi Evre (4 ile 7 yaş arası)

Şema öncesi evredeki çocuklar, dış dünya ile ilişkileri genişlemiştir. İnsan figürü taslak biçimde ve orantısız olarak simgesel bir şema olarak görülmektedir. Bu evredeki çocuklar yaptıklarını anlatmak istemelerinden dolayı, düşüncelerini, hayallerini ve pek çok şeyi öğrenilebilir. Nesnelere birçok açıdan görme, resimlerini öyküleştirme, bazı formları daha büyük çizme, korkmadan, danışmadan

özgürce resim yapabilme gibi özellikler bu evrede görülmektedir (Akt: S. Buyurgan & U. Buyurgan, 2012, s. 48).

5.3. Şematik Evre (7 ile 9 yaş arası)

Bu evrede ise şemalar artık daha ayrıntı taşımaya başlar. Çevresine karşı algısı daha yüksek olmasından dolayı nesnelere aynen yansıtma çabasına girilmektedir. Nesnelerin gerçek rengi kullanılmaktadır. Şematik evrede eğitim hayatına başlayan çocuk, yazı yazmayı resimlerine taşıyabilir. Artık resim yaparken düşündükleri için yapamama kaygısına girebilirler (Akt: S. Buyurgan & U. Buyurgan, 2012, s. 53).

5.4. Ergenlik Öncesi Evre (9 ile 11 yaş arası)

Ergenlik öncesi evrede, cinsiyet ayrımı görülmeye başlanmaktadır. Resim teknikleri öğrenirler ve çizimler de bunlara dikkat etmektedirler. Fiziksel ve zihinsel olarak gelişim gösterdikleri için malzemeleri daha iyi kullanmaya başlarlar. Özgürlük ifadesi, gerçeği yansıtma yeteneği ile desteklenmesi sanatsal gelişimi için oldukça önemlidir (Akt: S. Buyurgan & U. Buyurgan, 2012, s. 55).

5.5. Mantık Çağı (11 ile 13 yaş arası)

Nesnelerin çizimleri daha ayrıntılı olarak çizilmeye başlanmıştır. Bu evredeki çocuklar ergenlik öncesi evre olduğu için daha çok natüremort çalışmaları yaptırılmalıdır. İlk aşamada başarısız olabilecekleri inan figürleri olumsuz bir etki bırakabilir. Teknik olarak her şeyi tam olarak çözümleyebilmiş değillerdir. Işık-gölge, renk yerleşimi, perspektif gibi konular henüz çözümlenememiştir (Akt: S. Buyurgan & U. Buyurgan, 2012, s. 56-57).

5.6. Ergenlik Krizi (13 yaş ve ötesi)

Bu evrede ise çizimler ilk kez sanatsal değerler taşımaktadır. Çocuk, kişiliği gelişen, sosyalleşen, yaşananlar olaylara karşı kendi yorumlarını yapabilen, eleştirel tavrı olan özelliklerini geliştirmektedir. Cinsiyet olarak arasında çok büyük ayırım vardır. Resimlerde lekesele renklerin yerine çizgisel renk tonları görülmektedir. Kendilerini ifade edebilecekleri soyut tarzda resimler yapılmaktadır. Teknik sorunlar zamanla öğrenilerek çözülebilmektedir (Akt: S. Buyurgan & U. Buyurgan, 2012, s. 58).

6. SANAT TERAPİ NEDİR?

Sanat terapi ilk olarak, İkinci Dünya savaşı sırasında Rehabilitasyon hareketi olarak İngiltere’de ortaya çıkmıştır. İlk kez “Sanat Terapisi” terimi 1942 yılında Adrian Hill tarafından kullanılmıştır. 1942 yılında Rita Şimon adlı sanatçı, sanat bilgisini Adlerci psikolojisi ile ilk kez birleştirmiştir. 1940’lı ve 1950’li yıllarda sanat terapisi, sözel terapiye cevap vermeyen hastaların dışavurumu olarak kullanılan değerli bir yöntem olarak görülmüştür (Yurtsever, 2014, s. 35).

Sanat ve psikiyatri/psikoterapi ilişkisine bakıldığında, ilk çağlardaki insanların yapıtlarının bunun zeminini oluşturduğu söylenebilir. İlkel insanların mağara duvarlarına yapmış oldukları hayvan resimleri antropoloji ve sanat tarihçilerinin de belirttiği gibi, yalnızca süsleme amacıyla yapılmış olmamalıdır. Günümüzde bunun estetik bir değerlendirmesini yaparak, bir sanat eseri olarak görülen bu resimlerin oluşum sürecindeki nedenler, sanatsal/estetik bir ürün ortaya koyma amacından çok farklı güçlerin etkisi altındadır (Eren, 1998, s. 3).

Sanat terapisi, iletişim aracı olarak sanat yoluyla dışavurumun gerçekleştiği bir terapi yöntemidir. Sanat materyalleri ile kendini ifade edebilme içsel olarak değişim sağlanması hedeflenmektedir. Danışan, terapist ve sanat ürünü birbirleriyle ilişki içerisinde. Sanat terapi de bir estetik değerlendirme olmadığı için danışanın sanatçı olması veya yeteneğinin olması gerekmemektedir (Yurtsever, 2014, s. 36-37).

Sanat terapisinin tanımı yeni bir tedavi yöntemi olduğu için birçok değişikliğe uğramıştır.

Amerikan Sanat Terapisi Derneği (The American Art Therapy Association) sanat terapisini; “yaşamı zenginleştiren, bütünleyici bir zihinsel sağlık ve bireylerin, ailelerin ve toplulukların aktif sanat yapma, yaratıcı süreç yoluyla uygulanması psikolojik teori ve terapötik bir ilişki içinde insan deneyimi” olarak tanımlamaktadır.

Fransız Uygulamalı Psikoloji Merkezi'nin (Centre de Psychologie Appliquee-PROFAC) tanımı ise “sanat uygulamasını “ilaç” olarak sunan saf kavramların üstesinden gelmeyi mümkün kılan aktarım ve karşı aktarım gibi ilişkiyel psikolojik konulara odaklanma” olarak yorumlamaktadır.

Colorado'daki Sanat Terapisi Derneği (Art Therapy Association of Colorado-ATAC) tanımı ise şu şekildedir:

“Sanat terapisini, her yaştan bireyin fiziksel, zihinsel ve duygusal refahını geliştirmek ve geliştirmek için yaratıcı sanat sürecini kullanan bir zihinsel sağlık alanıdır. Kendini ifade etme sürecine dahil olan yaratıcı sürecin, insanların çatışmaları ve sorunları çözmelerine, kişilerarası beceriler geliştirmelerine, davranışları yönetmelerine, stresi azaltmalarına, özgüven artışlarına, kişisel farkındalıklarına ve içgörü kazanmalarına yardımcı olduğu inancına dayanır.”

Kanada Sanat Terapisi Derneği (The Canadian Art Therapy Association of Colorado-CATA) ise; “sanat terapisini, yaratıcı süreç ve psikoterapiyi birleştirerek kendini keşfetmeyi ve anlamayı kolaylaştırır. Bu yaratıcı terapötik sürecin bir parçası olarak görüntüleri, renkleri ve şekilleri kullanarak, ifade edilmesi zor olacak düşünce ve duyguları ifade edilebilir” tanımlamaktadır.

İngiliz Sanat Terapistleri Derneği (British Association of Art Therapists-BAAT) tanımı ise şu şekildedir:

“Sanat terapisini, sanatı birincil ifade ve iletişim şekli olarak kullanan bir psikoterapi biçimidir. Bu bağlamda sanat, tanı aracı olarak kullanılmamakta, kafa karıştırıcı ve üzücü olabilecek duygusal sorunları ele almak için bir araç olarak görülmektedir. Sanat terapistleri çocuklar, gençler, yetişkinler ve yaşlılarla çalışır. Danışanlar çok çeşitli zorluklar, sakatlıklar veya teşhislere sahip olabilir. Bunlar; duygusal, davranışsal veya zihinsel sağlık sorunları, öğrenme veya fiziksel engeller, yaşamı sınırlayan koşullar, nörolojik durumlar ve fiziksel hastalıkları içermektedir.”

Sanat Terapisi bilinçaltındaki duygu ve düşüncelerin dışavurumunu gerçekleştirme de sanatı bir araç olarak kullanmaktadır.

“Sanat terapisi sembolleri, metaforları, görsel imajları kullanır. Sanat üretim süreci ruhsal ve fiziksel sağlığı iyileştirir ve onarır. Sanat terapisindeki “sanat” kelimesi köklerini eski çağlardaki toplumların görsel ve sembolik ürünlerinden almaktadır. Onlar dini törenlerdeki görsel sembolleri ve imajları şifa bulmak, tanrılarla iletişim kurmak ve insanlarla haberleşmek amacıyla kullanmaktaydılar. Bugün sanatın anlamı değişmiş olsa da sanatın gücünün ve yaratıcı süreçlerin derindeki kaynaklara inme iyileştirme amaçlı kullanılması eskisi gibi devam etmektedir (Turanlı, 2010, s. 16).”

Türkiye’deki Sanat Psikoterapileri Derneği, Sanat Psikoterapisinin kullanım alanlarına şöyle sıralamıştır;

- Sözel iletişimin bozuk olduğu hastalarda,
- Otistik, mental gerilik, davranış bozukluğu gösteren çocuklarda,
- Şizofreni vb. psikotik durumlarda,
- Yaşlı, fiziksel mental problemi olan hastalarda,
- PTSD gösteren hastalarda (özellikle travmaya bağlı olarak yaşanan inkar ve agresyonun düzenlenmesinde),
- Fiziksel hastalıklarda (Kanser, bazı nörolojik bozukluklar, kronik ağrı vb.)
- Terapi sürecinde yoğun aktarım ve karşı aktarım duyguları oluşturan kişilik bozukluklarında (yoğun biçimde terapi ilişkisine aktarılan ve terapi ilişkisini bozan tutumları barındıran bir taşıyıcı ‘kap’ olarak) (Sanat Psikoterapileri Derneği, 2019).

Kendini ifade yöntemi olarak sanat, duyguları, düşünceleri, içsel olanı dansla, çizgiyle, müzikle, renkle gibi özgün bir biçimde ortaya koyabilme etkinliğidir. Bir ihtiyacın karşılığı olarak görülmektedir. Psikolojik olarak rahatlatan, ruhu dinlendiren, duygusal olarak da besleyen bir süreçtir. Bu süreçte iyileştirici güç olarak sanat terapisi yaratıcı ve iyiye dönüşme sağlamaktadır. Sanat materyalleri ile kişi kendi güçsüzlüklerini, kaygıları, düzensizliklerini şekil ve sembollerle dışavurumunu gerçekleştirmektedir. Rehabilitasyon da, eğitim de , tedavi de gibi birçok yöntemde kullanılabilir (Aydemir, 2011, s. 8).

7. RESİMLE TERAPİ

Latife UTAŞ AKHAN aktarımıyla, Rosalie ve Glaister Görsel Sanatlar Terapisinin gelişimi şöyle belirtmişlerdir;

“Resimle terapi, Sigmund Freud ve Carl Jung’un teorilerinden gelişerek, hastalıkların başlangıcı ve kişilik kavramları ile ilgili başka bir bakış açısı kazanmamıza yol açtı. İlk olarak, Amerika ve İngiltere’de aynı zamanlarda ortaya çıkan bir kavramdır. Konu ile ilgili yazılı metinlerin oluşması ve psikiyatri hastalarına teorik ve klinik katkının sağlanması 1940 ve 1950’li yıllara rastlamaktadır. 1940 ve 50’li yıllarda akıl hastanelerinde bu konuda gönüllü çalışan kişiler, hastaların resimle terapisi konusunda psikiyatristleri ikna etmişlerdir (Rosalie, 2004). 20. Yüzyılın başlarında, psikiyatristler, hastanın sanat konusunda eğitimi varsa, sanat ve hastalık arasında bir bağlantı olduğunu görmeye başladı. Aynı zamanda, sanat eğitimcilerinin keşfetmekte olduğu özgür ve spontan sanat ifadesi, çocukların ruhsal ve sembolik iletişimini temsil ediyordu (Glaister, 1994).”

Yaratıcı süreç, görsel sanat öğeleri ile bireyin davranış gelişiminde, kişilik ve zihin sağlığını destekleyici ve besleyici olarak kullanılabilir. Resim terapisi bir sanat psikoterapisti ya da uygulayıcısı tarafından, danışanın görsel ve plastik sanat öğelerini kullandığı dışavurum sürecini barındırmaktadır. Bu öğeler ve içeriğindeki anlamları bulma süreci farkındalığın arttırması; bilişsel becerileri gelişmesi; stres, yas, depresyon, kayıp, travmatik deneyimler ve kronik hastalık semptomları gibi zorluklarla baş edebilme zeminini sağlayan bir sanat psikoterapisti türüdür. Resim terapisi yaratıcı sürecin geliştirici ve iyileştirici anlayışını temel almaktadır (Sanat Psikoterapistleri Derneği, 2019).

Resim terapinin de kullanılan malzemelerde renk seçeneğinin fazla olması önemlidir. Siyah ve beyaz boyalar kesinlikle bulunmalıdır. Farklı renklerin tonlarının bulunması da oldukça önemlidir. Çünkü yaratıcı süreç ve kalıpların dışına çıkmak kolay değildir. Sanat terapisi bu kalıplarını dışına çıkarır. Bu yöntem, kişinin kendini ifade etmesine, içsel olanı yansıtmaya imkan sağladığı gibi, ortaya çıkan ürünün de bunların yansıması olduğu için önemlidir (Zorlu, 2010, s. 3).

Pastel, gazlı, kuru, kömür, sulandırabilir gibi kalemler, ebru, akrilik, sulu, guaj gibi su bazlı boyalar, kil, oyun hamuru, tel, seramik ve heykel malzemeleri, atık

malzemeler, renkli kartonlar, kağıtlar, dergiler, gazeteler gibi kolaj ve asamblaj malzemeleri ile bireyin içsel olanın dışavurumun da kullandığında sanat malzemeleri olarak sayılabilir.

Sanat malzemeleri, sanat terapisini, sözel terapi gibi diğer terapi biçimlerinde ayıran şeyin bir parçasıdır Sanat terapisinde, basit bir kalem çiziminden, fotoğrafçılık ve bilgisayar destekli görüntü oluşturmaya kadar çeşitli sanat malzemeleri kullanılmaktadır. Çizim yapmak, boyamak, heykel yapmak ve bir kolaj oluşturmak için kullanılan malzemeler, birçok sanat terapisi oturumunda kullanılan standart malzemelerdir. Çünkü bu malzemelerin kullanımı kolay, taşınabilir ve çeşitli ortamlara uyum sağlayabilmektedir. Sanat terapistleri, genellikle oturum içeriğinde amaçlanan konuyu en iyi şekilde ifade edebilecekleri materyalleri seçerek, danışanın duygusal niteliklerine dayanan tedavi planları geliştirir. Kağıdın boyutu ve dokusu, spesifik boya ve fırçalar veya belirli bir kil tipi, kendini ifade etmeyi kolaylaştırmak, terapötik hedefleri tamamlamak veya bireysel tercihleri ele almak için terapist tarafından seçilebilir. Örneğin, bir terapist, dürtü kontrolü ile ilgili sorunları olan bir çocuk için küçük boyutta kağıt ve renkli kalemler veya keçeli kalemler seçebilir, çünkü bu malzemeler çocuk tarafından daha kolay kontrol edilebilir. Ayrıca boyalardan veya kilden daha az dağınık ve uyarıcıdır (Malchiodi, 2005, s. 20).

Resim çalışmalarının tüm çocuklar üzerinde etkisine bakıldığında ise, kendilerini ifade edebildikleri alan olmuştur. Çocuğun gelişimsel basamaklarından olan okul öncesi dönemde, çocuğu değerlendirme aracı olarak resim çalışmaları, duygu ve düşüncelerin ifade biçimi olarak görülmektedir. Aynı zamanda çocuğun bilişsel, duygusal ve motor beceri kazanmasına katkı sağladığı ve kendini daha iyi ifade edebilme imkânını sağlamaktadır (Başgöl, Rışvanlı, Başar, & Topçu, 2018, s. 3).

Çocuk, genellikle bebeklikten olgunlaşma sürecine sağlıklı geçmektedir. Fakat bu gelişim evresinde, annesinden erken ayrılma yaşayan çocuk, travma geçirmiş olabilir. Bu nedenle, çocuğun, bu erken travmayı güvenle gerileyebileceği ve yeniden deneyimleyebileceği bir ortam sağlamak önemlidir. Birçok çocuk kendi kişisel özelliklere, sınırlı kişisel alanlara sahiptir. Bunları keşfetme ve özgürlüğünün verildiği ortamda deneyimlemeleri bir fırsat olabilir. Bu, anne ve bebek arasındaki 'potansiyel alanın' yeniden yaratılması olarak görülebilir. Çocuklara sanat

malzemelerinin tanıtılması, yaratıcı sanat deneyimi yaşamasını sağlamaktadır. Ortaya çıkan hayal kırıklıklarını, duygularını iyileştirme aracı olarak kullanmakta ve özgür hissetmesini sağlamaktadır (Routledge, 1987, s. 25-26).

David Mann, psikotik bir hastanın, çalışmalarında kullandığı görsel sanat malzemelerinin, sanat psikoterapistleri açısından yaşayabilecekleri güçlükleri şöyle yorumlamıştır;

Sıvı boyaların akışkan özelliği kolaylıkla boya/dışkı karışıklığının dogmasına yol açar ve genelleme yapılacak olursa, resmin çeşitli türlerden, simgelerle yansıtıldığı söylenebilir. Resmedilen şey o konu değildir. Bunu Magritte'in pipo resminde çok iyi örneklendirmiştir. Pipo resminin altında 'Bu bir pipo değildir!' yazmaktadır. Bir resmin konusu ne olursa olsun –ister bir nesne (insan, çiçek, doğa, vs.) isterse bir duygu- asla o nesnenin veya duygunun kendisi değil, bir dışavurumdur. 'Öfkeli resim' diye bir şey yoktur, öfkeliyken yapılmış ya da öfke uyandıran resim vardır. Boyaya, renge yüklenen nitelikler, sanatçı veya izleyiciye aittir. Kullanılan boya veya yapılan resim dışavurum için bir araçtır (Akt: Büyükkal, 2003, s. 80-81).

8. DUYGUDURUM BOZUKLUĞU

Psikiyatride duygudurum bozuklukları dendiğinde, duygudurumun ya neşeye ya da kedere kaymasıdır. Neşe olarak yükselmesi (elave), keder olarak da çökmesi (deprese) duygudurumundan söz edilmektedir. Duygudurumun yükselmesi mani, çökmesi ise depresyon (çöküntü) bozuklukları ana belirtileridir. Yani aşırı neşe ve aşırı hareketliliğe 'mani', aşırı keder ve aşırı durgunluğa ise 'depresyon' denilmektedir. Hastalık derecesinde (patolojik) olmayan duygu değişimleri, birey için mutluluk duygusunu yaratıcı bir olay karşısında neşe duyması, mutsuzluk karşısında ise çöküntü duygudurumu içerisinde olmasıdır. Yaşamsal faaliyetlerden etkilenme derecesi bireyden bireye ve aynı bireyde de zaman içerisinde farklılık göstermektedir. Bireyin olaylara zorlayıcı gücünün, o sırada, o olaya yüklediği anlam bilişsel değerlendirmeye yaptığı düşünülmektedir. Stresten uzak bir yaşamın mümkün olmadığı düşünüldüğünde, normal bir mutluluk duygusunun manik

duygudurumu ve normal bir mutsuzluğunda depresif duygudurumundan farkının ne olduğu sorgulanmaktadır (Yazıcı).

Duygudurum bozukluğu alkol ve madde kötüye kullanımıyla ve eş zamanlı diğer hastalıkların da etkisiyle arttığı bilinmektedir. Günümüzde çocuklar ve gençlerde görülebileceğinin mümkün olması, depresyon vakalarında kronikleşme, tekrarlama ve tedaviye direnç durumlarının fazla oluşu, hastalığın sıklığındaki artışı belirtmektedir. Son yapılan çalışmalarda çocuklarda sık görülen DEHB (Dikkat eksikliği ve Hiper-aktivite Bozukluğu) ile, Bipolar duygudurum bozukluğu arasında, güçlü derecede ilişkili olduklarını yansıtan veriler bulunmaktadır (Uğur, 2008, s. 59).

9. DEZAVANTAJLI ÇOCUKLARLA RESİMLE TERAPİ

Psikolojide resim, içsel karmaşık dünyayı iyileştirmeye çalışma ve gelişim basamakların göstergesi olarak yorumlanabilir. Resim etkinliği Klinik açıdan, kişiliğin değerlendirilmesi ya da ruhsal bozukluğun tanınması için yararlı bir araç olduğu görülmektedir. Resim çalışmaları aynı zamanda çocuğun gelişimi açısından büyük önem sağlamakla birlikte, becerilerini gösterebildiği ve çevresiyle olan ilişkilerini güçlendirdiği alandır. Çocuğun kağıdı kullanım biçimi, oluşturduğu kompozisyonu, kullandığı renkler dış gözlemciler için anlamlıdır. Çocuk herhangi bir sanat ürünü ortaya koyarken doğaldır ve gerçek duygularını yansıtmaktadır. Üretilen bu sanat ürünleri, çocuğun hayallerini, düşüncelerini, koşullarını, duygularını yansıtmaları bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple resim çocuğun kültürel ve sosyal becerilerini değerlendirme olanağı sağlamaktadır (Arıcı, 2006, s. 16).

Sanatla terapi teknikleri her yaşta bireyle çalışılabilmektedir. Özellikle sözel ifade de zorluk yaşayan bireyler için bu yöntem oldukça etkili olmaktadır. Zihinsel gerileme, Otizm, depresyon, bağımlılık sorunu olan yetişkinler, demansı olan hastalar veya kronik hastalığı olan çocuklar bu gruba örnek verilebilir (Demir & Yıldırım, 2017, s. 315).

Sanat terapisti ve öncüsü Dr. Lucia Capacchione, birçok terapistin grup veya bireysel terapilerinden içimizdeki çocuğu keşfetme çalışmaları yaptığını belirtmektedir. Çizerek, yazarak, sanatın yaratıcı gücünü kullanarak, oyunlar oynayarak, birey, içindeki çocuğu fark edip, onun ihtiyaçlarını, isteklerini

keşfederek, çocukluk yaralarını onarabilir. Duygular olduğu sürece, içsel çocukluk hep vardır. Bu çocuk bireyin duygusal kimliğidir ve tam olarak yaşadığı duyguların kaynağı olarak görülmektedir. Mutlu olduğu anda, şaşkınlığın da korktuğun da sınırlendiğin de ya da sevinçli olduğun da hep bu çocuk ortaya çıkmaktadır. Birey, hislerinin tam anlamıyla farkında olduğu zaman, içindeki çocuğa hep varlığını ortaya koyabilme fırsatı vermektedir. İçindeki çocukla iletişime geçip, onu canlı bir varlık olarak fark etmek önemlidir. Ruhsal iyileşme için küçük çocuklar gibi oyun oynamanın bilinmesi gerekmektedir. Uygun bir ortamda çocuk ruhu ortaya çıkarılmaz ise, soyutlanmış olarak hep yalnız kalır. Eğer çocuksu duyguları, şaşkınlığı, dinamikliği, saflığı yansıtılmazsa, içindeki çocuk hep yaralı kalacaktır (Aktaran Özen, 2017, s. 22-23).

Colorado Sanat Terapisi Derneği (Art Therapy Association of Colorado-ATAC) sanat terapisi, tedavi etmek ve değerlendirmek için çocuklar, gençler, yetişkinler, yaşlı yetişkinler, gruplar ve aileler de kullanmıştır. Kaygı, depresyon ve diğer zihinsel, duygusal problemler ve bozukluklar; akıl hastalığı, madde bağımlılığı ve diğer bağımlılıklar; aile ve ilişki sorunları, suistimal ve aile içi şiddet; engellilik ve hastalıklarla ilgili sosyal ve duygusal zorluklar, travma ve kayıp; fiziksel, bilişsel ve nörolojik problemler, tıbbi hastalıklarla ilgili psikososyal zorluklar gibi alanlarda kullanıldığını belirtmiştir.

Amerikan Sanatla Terapi Birliğinin (1985) belirttiği gibi, sanat terapisi yoluyla çocuklar kişisel olaylarını sözlü ve sanat yoluyla ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bu terapi çocuklar da öğrenme yetileri fiziksel ve duygusal yetileri ile birlikte gelişmektedir. Bu gibi uygulamalarla çocuklar kendilerini daha iyi tanıma ve ifade etme imkanı buldukları için çevresiyle de uyum içerisinde olmaları da artmaktadır (Gökay & Özalp, 2009, s. 4).

Birey, sanat üretiminde motor becerilerin ve duygusal verilerin yanı sıra görsel verilerle de işbirliği halindedir. Görsel öğeler, sürecin birer aynası ve hatırlatıcı belge niteliğindedir. Bu gibi veriler dezavantajlı çocuklar için, süreci dışarıdan gözlemlenmesine imkan veren araçlardır. Önceden ifade edilen fakat daha sonra inkar edebilmesini engelleyen kanıtlardır. Sanat, dezavantajlı çocuklarda, enerjinin yönlendirilmesini sağlayan yardımcı bir alandır. Sanat terapisi, otizmlili bir çocuk için motor becerilerin gelişimini kesme, yapıştırma, birleştirme, boyama gibi etkinlikler

kullanarak sağlayabilir. Bunun için imkan sunabilir. Çocuğun grup aktivesine veya sanat projesine dâhil olmadan önce motor becerilerini kazanması önemlidir. Sanat yoluyla; herhangi bir hasta veya hasta gruplarının, birbirlerinden tamamen farklı düşünebildiği, hissedebildiği, boyayabildiği ve çizebildiği ortaya çıkmıştır. Her birey için bir tanı konulmuş olsun veya olmasın, bu zamana kadar araştırılan verilerin aksine doğumundan ölümüne kadar özgün bir bireysellik görülmüştür. Sanat terapi, fiziksel engelli veya görme engelli bir bireye tekrar hareket etme veya görme yetisi kazandırmaz. Hayattan zevk almalarını, kendilerini tanıma fırsatı olarak, iç dünyalarını keşfetmek ve eğlenebilmek için bir araç olabilir. Sanat, engelli bireylerde, kendi çevreleriyle iletişimi güçlendirmek, yeteneklerinden haz duymak gibi sorumluluklar verir. Böylelikle kendileriyle ve üretimleriyle gurur duyma imkanı sunar. İşitme engelli çocuklarda sözel olmayan iletişimlerine alternatif olarak dile getirmek istediklerini sanat yoluyla gerçekleştirebilirler. Kendilerini ifade etmeyi veya bilinçaltında yatan, kendini rahatsız eden duyguların dışavurumunu gerçekleştirebilirler. Sanat terapisi yoluyla işitme engelli çocuklar çevresiyle iletişim kurabilir ve sanatı araç olarak kullanabilirler. Sanat terapisi, çocukların ruhsal tedavilerinde büyük önem taşımaktadır. Yaşamış oldukları travmalarında pasif, içe kapanık davranışların aktif ve travma deneyimlerinin dışavurumunu kontrol altına almalarını sağlamaktadır. Hissetmiş oldukları endişeyi azaltmaya yardımcı olmaktadır. Duyusal bir deneyim olan travmanın çocuk üzerindeki etkisini azaltmak için çocuğun dışavurumunu gerçekleştirmesi gerekir. Buna çözüm olarak sanat terapi uygulamaları mümkündür. Çocuğun içsel olarak yaşamış olduğu duygularını ve maruz kaldığı olayları anlaşılabilmesini sağlamaktadır. Sanat terapisi çocuğu içsel yolculuğunu anlatmasına imkan sunmaktadır. Korkularını, endişelerini, sinirliliklerini gibi hissetmiş olduğu duyguları ifade etme fırsatı vermektedir (Aydemir, 2011, s. 36-47).

Sanat terapi özellikle küçük yaş grupları ve ergenlerde önemli bir rol oynamaktadır. Sanat terapisi yoluyla bir resimden birçok şey öğrenilebilir. Bazı takıntılı davranışlar sergileyen veya cinsel istismara uğramış bir çocukla sözel iletişime geçmek çok güçtür. Sanat terapisi yoluyla renkleri ve çizgileri kullanarak dışavurumu gerçekleştirmesi bize somut veriler sunmaktadır. Ergenlik çağındaki çocuklar da ise hissetmiş oldukları sıkıntıdan dolayı bunalıma girebilirler ve

çevreleriyle sağlıklı iletişim kurmakta zorlanabilirler. Bu durum da rahatlamaları ve içsel sıkıntıların dışavurumlarını gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Görsel sanatlar ergenler üzerinde onlara farklı gelen fakat zevk aldıkları bir tekniktir (Zorlu, 2010, s. 1).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Verileri Toplama Tekniği

Araştırma için gerekli veriler, literatürün taranması ve “Sanat Terapisinde Resim Çalışmalarının 9-12 Yaş Aralığındaki Dezavantajlı Çocukların Duygu Durumlarına Katkısı” hakkında elde edilen veriler ve PANAS veri aracından edinilen bulgulardan oluşturulmuştur.

Araştırmada kullanılmak üzere Laurent ve arkadaşları (1999) tarafından geliştirilen Çocuklar için Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği (PANAS) kullanılmıştır. Ölçeğin yetişkin formu Watson, Clark ve Tellegen (1988) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin yetişkin formunun Türkçeye uyarlamasını Gençöz (2000), ergen formunun uyarlamasını ise Yıldız (2014) tarafından yapılmıştır. Ölçek 15’i Pozitif Duygu Alt Boyutu, 15’i de Negatif Duygu Alt Boyutu olmak üzere toplam 30 maddeden oluşmaktadır. Bu araştırmanın yaş grubu uyarlanmış diğer ölçeklere uygun olmadığından çocuklar için uyarlama çalışması yapılmıştır. Bunun için öncelikle ölçeği geliştirenlerden e-posta yoluyla izin alınmıştır. Ardından ölçek maddeleri, biri anadili Türkçe olan diğeri anadili İngilizce olan İngilizce öğretmenleri tarafından önce İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. Sonrasında da Türkçe form üzerinden tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Ardından ölçek 9 - 14 yaş arası 150 çocuğa (73’ü kız, 77’si erkek) uygulanmıştır ve elde edilen verilerle geçerlik güvenirlik analizleri gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca sanat Psikoterapileri Derneğinin düzenlediği “Sanat Psikoterapileri’ne Giriş ve Tanışma” 16 saatlik seminer ve atölye çalışmaları eğitimi alınmıştır.

İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniği Vakfı Sanat Psikoterapileri Rehabilitasyonu Eğitim programının süpervizyon toplantılarına katılım sağlanmış ve görsel sanatlar terapi tekniklerini içeren atölye planları, bu eğitimde uygulanan atölye programlarından referans alınarak oluşturulmuştur. Uygulanacak atölye plan taslağı ve ölçek yaş grubu için anlaşılır ifade içeriyor mu gibi sorular için (İÜ, Doç. Dr. Nurhan Eren) uzman görüşü alınmıştır.

Gerekli incelemeler sonucunda öneriler dikkate alınarak ön test ve son test kontrol grupsuz on dört haftalık atölye planı oluşturulmuştur. Katılımcı çocuklar, yaşam koşulları, eğitim-öğretim saatleri ve homojen olması dikkate alınarak altı gruba ayrılmıştır.

3.2. Araştırma Modeli

Araştırma psiko-sosyal alanda yapılmıştır. Sanat terapisindeki resim çalışmalarına, x kurum psikoloğu tarafından 9-12 yaş aralığındaki gelişimlerine katkı sağlanabilecek çocuklar seçilerek, çalışma gruplarının homojen olması dikkate alınmıştır. Seçilen 36 dezavantajlı (ihmal uğramış) çocuğa ön test ve son test uygulamalarının olduğu 14 haftalık sanat terapisinde resim çalışmaları uygulanmıştır.

Kişinin olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendiren Duyusal Durum-Çocuk Protokolü uygulanmıştır. Bu ölçek Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği (PANAS), duygusal durumu (pozitif ve negatif duygulanım) en geniş iki boyutu da ölçmektedir. PANAS ayrıca bu geniş gruplamalardaki daha spesifik duyguları ölçmek için kullanılan alt ölçekleri de içerir. Olumlu ve olumsuz etki, depresyon ve kaygı gibi zihinsel sağlık sorunları ile ilişkilendirilmiştir (Laurent, et al., 1999).

Nitel olarak; her hafta atölyeye katılan çocuklar, atölye öncesinde ve sonrasında duygudurumları hakkında paylaşım da bulunmuşlardır. Her katılımcı için atölye sürecinde gözlem formu doldurulmuştur. Aynı zamanda üretmiş oldukları sanat çalışmaları hakkında sözel paylaşımında bulunmuşlardır. Duygudurum paylaşımları, üretmiş oldukları sanat ürünü ve sözel paylaşımları, gözlemci psikolog tarafından yazılı ve görsel olarak kaydedilmiştir.

Nicel olarak; çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için IBM SPSS Statistics 22 (IBM SPSS, Türkiye) programı kullanılmıştır.

Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro Wilks testi, Q-Q grafikler ve histogramlar ile değerlendirilmiştir. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların (ortalama, standart sapma, medyan, frekans, yüzde) yanı sıra normal dağılım göstermeyen niceliksel verilerin iki grup arası değerlendirmelerinde Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Niceliksel verilerin ikiden fazla grup arası değerlendirmeler için Kruskal Walli testi kullanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen ön test-son test niceliksel verilerinin değerlendirilmesinde ise Wilcoxon İşaretleli Sıralar testi kullanılmıştır. Anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

3.3. Verilerin Analizi

Atölye süreci başlamadan bir hafta önce ön test, atölyeler tamamlandıktan bir hafta sonra ise son test tüm katılımcılara uygulanmıştır. Her bireyin atölyelere katılım durumları belirlenmiştir. Daha sonra ön test ve son testten elde edilen veriler kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve çalışmanın amacı doğrultusunda tüm değerlendirmeler yapılmıştır.

3.3.1. Çocuklar İçin Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği Türkçe Formu Güvenirlik Analizleri

Güvenirlik, bir ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı değişkeni doğru ölçmesini (Tekin, 1993), tutarlıkla ölçmesini (Tavşancıl, 2002) ve farklı zamanlarda yapılan tekrarlanan ölçümlerin benzer sonuçlar vermesini (Ercan ve Kan, 2004) ifade etmektedir. Bu araştırmada PANAS Türkiye kültürüne uyarlanırken iç tutarlık analizleri ve test tekrar test korelasyon analizleri gerçekleştirilmiştir.

Bu analizlerde güvenilirlik katsayılarına bakılmıştır. Güvenirlik katsayısının 1'e yaklaşması güvenilirliğin arttığını göstermektedir (Karasar, 1994). Ayrıca split-half yöntemi uygulanarak Spearman-brown ve Guttman katsayılarına bakılmıştır. Bu değerlerin ,60'ın üstünde olması yeterlidir.

Tablo1. ÇİPNDÖ İç Tutarlılık Sonuçları

Ölçek İsimleri	N	Cronbach α	Spearman-Brown	Guttman
Pozitif Duygular Alt Boyutu	150	,747	,726	,724
Negatif Duygular Alt Boyutu	150	,793	,677	,676

Tablo 1’de görüldüğü üzere her iki alt boyut için de cronbach α güvenilirlik katsayısı ile split-half yöntemi ile elde edilen katsayılar iç tutarlığı sağlamak için yeterli düzeydedir.

Bir ölçeğin toplam puanı dışında, her bir maddenin ayrı ayrı güvenilirliğini ölçmek adına da analizler yapılmaktadır. Bunlar madde toplam, madde kalan ve madde ayırtedicilik analizleridir. Madde toplam korelasyonları, her bir maddenin ölçeğin toplam puanı ile arasındaki korelasyona bakar (Parasuraman, Zeithaml ve Berry, 1988). Madde kalan korelasyonları ise her bir maddenin toplamdan bu maddenin çıkarılması ile oluşan puanlar arasındaki ilişkiyi gösterir. Madde ayırtedicilik korelasyonu ise katılımcıların ölçekten aldıkları puanların sıralanması sonucu üst ve alt grubun (%27) bağımsız gruplar t testi ile karşılaştırılmasıyla yapılır (Ergin, 1995).

Tablo 2. ÇİPNDÖ Pozitif Duygu Alt Boyutu Madde Toplam (Item-Total) Korelasyonları ve Ayırtedicilik Analizi Sonuçları

Maddeler	Madde Toplam		Madde Kalan		Madde Ayırt Edicilik		
	R	P	R	P	Sd	T	P
1. Meraklı	,41	,000	-,29	,000	80	4,451	,000
4. Uyanık-Açıkgöz	,47	,000	,34	,000	80	5,287	,000
5. Heyecanlı	,46	,000	,34	,000	80	5,747	,000
8. Mutlu	,61	,000	,54	,000	80	6,759	,000
9. Güçlü	,45	,000	,33	,000	80	6,047	,000
12. Enerjik	,51	,000	,38	,000	80	6,010	,000
14. Sakin	,35	,000	,20	,011	80	5,005	,000
17. Neşeli	,55	,000	,45	,000	80	5,383	,000
18. Aktif	,46	,000	,40	,000	80	6,239	,000
19. Gururlu	,52	,000	,39	,000	80	8,693	,000
21. Sevinçli	,48	,000	,38	,000	80	5,059	,000
24. Korkusuz	,30	,000	,17	,035	80	2,928	,004
26. Memnun	,47	,000	,34	,000	80	4,880	,000
28. Cesur	,57	,000	,47	,000	80	8,107	,000
30. Hayat dolu-Canlı	,52	,000	,41	,000	80	4,468	,000

Tablo.2’de görüldüğü üzere Pozitif Duygu Alt Boyutu’nun tüm maddelerinin madde kalan ve madde toplam korelasyonları ile madde ayırt edicilik t puanları anlamlı düzeyde çıkmıştır ($p<,05$).

Tablo 3. ÇİPNDÖ Negatif Duygu Alt Boyutu Madde Toplam (Item-Total) Korelasyonları ve Ayırtedicilik Analizi Sonuçları

Maddeler	Madde Toplam		Madde Kalan		Madde Ayırt Edicilik		
	R	P	R	P	Sd	T	p
2. Üzgün	,51	,000	,40	,000	80	6,361	,000
3. Ürkek	,54	,000	,44	,000	80	5,247	,000
6. Utanmış	,42	,000	,30	,000	80	4,733	,000
7. Mutsuz	,63	,000	,53	,000	80	7,768	,000
10. Endişeli	,51	,000	,40	,000	80	4,642	,000
11. Suçlu	,49	,000	,40	,000	80	4,755	,000
13. Korkmuş	,43	,000	,31	,000	80	3,948	,000
15. Sefil-Zavallı	,29	,000	,18	,031	80	3,067	,003
16. Gergin	,38	,000	,26	,001	80	3,998	,000
20. Korkak	,54	,000	,44	,000	80	4,918	,000
22. Yalnız	,60	,000	,49	,000	80	7,100	,000
23. Sınırlı	,49	,000	,36	,000	80	6,179	,000
25. Bıkkın-Bezgin	,53	,000	,41	,000	80	7,322	,000
27. Hüzünlü-Keyifsiz	,64	,000	,56	,000	80	6,800	,000
29. Kasvetli-Ümitsiz	,62	,000	,53	,000	80	7,267	,000

Tablo.3’te görüldüğü üzere Negatif Duygu Alt Boyutu’nun tüm maddelerinin madde kalan ve madde toplam korelasyonları ile madde ayırt edicilik t puanları anlamlı düzeyde çıkmıştır ($p<,05$).

Ölçek uyarlamasının güvenirliliği için bir de test tekrar test yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntem bir ölçeğin 2-4 hafta arayla aynı kişilere uygulanması ile iki farklı ölçümün arasındaki korelasyonu ölçmektedir. Bu araştırmada 80 öğrenciye 2 hafta sonra tekrar test uygulanmıştır. Korelasyon analizi sonuçları aşağıdaki gibidir.

Tablo 4. Test-Tekrar Test Güvenirliği İçin Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	N	R	P
Pozitif Duygu Alt Boyutu	80	,97	,000
Negatif Duygu Alt Boyutu	80	,92	,000

Tablo 4’te görüldüğü üzere ölçeğin Türkçe formun hem pozitif duygular alt boyutu hem de negatif duygular alt boyutu için test-tekrar test güvenirligi anlamlı düzeydedir ($p<,001$).

Tablo 5. ÇİPNDÖ Alt Boyutlar İçin Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	N	R	P
	150	,36	,000

Tablo 5’te görüldüğü üzere ölçeğin Türkçe formun pozitif duygular alt boyutu ile negatif duygular alt boyutu arasındaki ilişki anlamlı düzeydedir ($p<,001$).

3.3.2. Çocuklar İçin Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği Türkçe Formu Geçerlik Analizleri

Geçerlik, ölçme aracının ölçülmek isteneni başka herhangi bir şeyle karıştırmadan direkt olarak ölçebilmesini ifade eder (Karasar, 1994). Hali hazırdaki uyarlamada asıl ölçekteki faktör yapısına bağlı kalınmıştır. Kriter geçerliği için ise Kovacs (1981) tarafından geliştirilen Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği kullanılmıştır. Beck Depresyon Ölçeği esas alınarak geliştirilen ölçek 27 maddeden oluşmaktadır ve 6-17 yaş arası çocuklara uygulanabilmektedir. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Öy (1991) tarafından yapılmıştır. Aşağıda ÇİPMDÖ alt boyutları ile ÇİDÖ arasında korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 6. ÇİPNDÖ ve ÇİDÖ Arasındaki İlişkiler

	R	P
Panas Pozitif Duygular	,582	,000
Panas Negatif Duygular	,354	,006
N=58		

Tablo 6’da görüldüğü üzere ÇİPNDÖ ile ÇİDÖ’den alınan puanlar arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur ($p < ,05$).

4. BULGULAR VE YORUM

Veri Analiz sonuçları Ortalamaya ve medyana bakılarak yorumlanmıştır. Örneğin meraklı maddesinin ön testte ortalaması ve medyayı yaklaşık olarak 3’tür. Yani bu durum çocukların genelinin “biraz” meraklı olduğu anlamına gelmektedir. Son testte ise ortalama 4’e yakındır. Bu da eğitim sonrası çocukların “biraz daha fazla” meraklı oldukları anlamına gelmektedir.

Atölye uygulama sürecinde oluşturulan altı grubun, gruplara göre istatistiksel değerlendirmesi yapılmıştır.

Değerlendirmeler sadece uygun olan genel özellikler kullanılarak yapılmıştır. Sınıf değişkeni analizlere eklenmemiştir. Çünkü dağılım açısından uygun değildir.

Son olarak form likert tipi bir puanlama sistemine sahiptir. Dolayısıyla Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Bu katsayı 1’e yaklaştıkça güvenilirlik iyi anlamına gelmektedir. Bu çalışma için bulgular kısmının son paragrafında değerler verilmektedir. Güvenirlik ise iyi derecededir.

Araştırma %80.6’sı (n=29) kız, %19.4’ü (n=7) erkek olmak üzere 36 çocuk ile yapılmıştır. Çocukların yaşları 9 ile 12 yıl arasında değişmekte olup, ortalaması 10.08 ± 1.05 yıldır. Çocukların genel özelliklerine göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çocukların genel özelliklerine göre dağılımı (N=36)

		Min-Maks	Ort±SS
Yaş (yıl)		9-12	10.08±1.05
Atölye sayısı (n)		8-13	10.67±1.31
		N	%
Yaş grubu	≤10 yıl	23	63.9
	>10 yıl	13	36.1
Cinsiyet	Kız	29	80.6
	Erkek	7	19.4
Sınıf	2. Sınıf	8	22.2
	3. Sınıf	7	19.4
	4. Sınıf	5	13.9
	5. Sınıf	9	25.0
	6. Sınıf	5	13.9
	8. Sınıf	2	5.6
Atölye sayısı grubu	≤10 kez	14	38.9
	>10 kez	22	61.1

Çocukların yaşları 9 ile 12 arasında değişmekte olup, ortalaması 10.08±1.05 yıldır.

Ayrıca çocukların %63.9'u (n=23) 10 yaş ve altında, %36.1'i (n=13) 10 yaşın üzerindedir.

Çocukların %80.6'sı (n=29) kız, %19.4'ü (n=7) erkektir.

Çocukların %22.2'si (n=8) 2.sınıf, %19.4'ü (n=7) 3.sınıf, %13.9'u (n=5) 4.sınıf, %25'i (n=9) 5.sınıf, %13.9'u (n=5) 6.sınıf ve %5.6'sı (n=2) 8.sınıf öğrencisidir.

Çocukların aldıkları atölye sayıları 8 ile 13 arasında değişmekte olup, ortalaması 10.67±1.31'dir. Ayrıca çocukların %38.9'u (n=14) 10 kez ve altında, %61.1'i (n=22) ise 10 kez üzerinde atölyeye katılmıştır.

Tablo 2. Çocukların ön test ve son test sonrası PANAS-C formuna göre belirttikleri duygular ve hislerinin puan dağılımı

PANAS-C Duygular ve Hisler	Ön Test	Son Test	Z	p
	Ort±SS (Medyan)	Ort±SS (Medyan)		
Meraklı	3.06±1.66 (3)	3.53±1.70 (4)	-1.210	0.226
Üzgün	2.72±1.50 (3)	1.69±1.12 (1)	-3.162	0.002**
Ürkek	2.42±1.38 (2)	1.22±0.59 (1)	-3.764	0.001**
Uyanık-Açıkgöz	2.78±1.44 (2.5)	2.22±1.66 (1)	-1.467	0.142
Heyecanlı	3.31±1.43 (3)	4.22±1.27 (5)	-2.769	0.006**
Utanmış	2.19±1.35 (2)	2.31±1.53 (2)	-0.502	0.616
Mutsuz	2.78±1.62 (2.5)	1.92±1.27 (1)	-2.662	0.008**
Mutlu	3.72±1.23 (4)	4.42±1.08 (5)	-2.690	0.007**
Güçlü	3.06±1.51 (3)	3.83±1.38 (4)	-2.731	0.006**
Endişeli	2.47±1.44 (2)	1.92±1.16 (2)	-1.881	0.060
Suçlu	1.92±1.36 (1)	1.56±1.11 (1)	-1.176	0.240
Enerjik	3.47±1.58 (3)	3.89±1.45 (5)	-1.395	0.163
Korkmuş	2.44±1.48 (2)	1.69±1.14 (1)	-2.092	0.036*
Sakin	3.03±1.59 (3)	3.56±1.63 (4)	-1.564	0.118
Sefil-Zavalh	1.72±1.16 (1)	1.78±1.27 (1)	-0.090	0.928
Gergin	2.28±1.43 (2)	2.11±1.47 (1)	-0.509	0.610
Neşeli	3.69±1.24 (4)	4.44±1.00 (5)	-2.868	0.004**
Aktif	3.17±1.44 (3)	3.69±1.53 (4)	-1.482	0.138
Gururlu	3.28±1.41 (3)	4.17±1.40 (5)	-2.395	0.017*
Korkak	2.17±1.21 (2)	1.56±1.05 (1)	-1.998	0.046*
Sevinçli	3.17±1.48 (3)	4.28±1.19 (5)	-3.709	0.001**
Yalnız	3.06±1.64 (3)	2.22±1.77 (1)	-2.050	0.040*
Sinirli	2.56±1.52 (2)	1.89±1.21 (1)	-2.088	0.037*
Korkusuz	3.17±1.59 (3)	3.19±1.64 (3)	-0.046	0.963
Bıkkın-Bezgin	2.61±1.57 (2)	2.00±1.49 (1)	-2.053	0.040*
Memnun	3.44±1.52 (4)	4.08±1.46 (5)	-1.728	0.084
Hüzünlü-Keyifsiz	3.06±1.51 (3)	2.00±1.37 (1)	-2.984	0.003**
Cesur	3.78±1.44 (4)	3.89±1.43 (5)	-0.276	0.782
Kasvetli-Ümitsiz	2.83±1.54 (3)	2.17±1.58 (1)	-2.008	0.045*
Hayat dolu-Canlı	4.17±1.23 (5)	4.56±0.97 (5)	-1.515	0.130

Z: Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

Çocukların ön testteki üzgün ($p=0.002$), ürkek ($p=0.001$), mutsuz ($p=0.008$), korkmuş ($p=0.036$), korkak ($p=0.046$), yalnız ($p=0.040$), sinirli ($p=0.037$), bıkkın-bezgin ($p=0.040$), hüzünlü-keyifsiz ($p=0.003$) ve kasvetli-ümitsiz ($p=0.045$) hissetme düzeyleri, son testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır

($p<0.05$; $p<0.01$). Sonuç olarak belirtilen duygu ve hislerin yaşanma düzeylerinde azalma meydana gelmiştir.

Çocukların son testteki heyecanlı ($p=0.006$), mutlu ($p=0.007$), güçlü ($p=0.006$), neşeli ($p=0.004$), gururlu ($p=0.017$) ve sevinçli ($p=0.001$) hissetme düzeyleri, ön testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p<0.05$; $p<0.01$). Sonuç olarak belirtilen duygu ve hislerin yaşanma düzeylerinde artış meydana gelmiştir.

Tablo 3. Çocukların ön test ve son test sonrası PANAS-C alt boyut puanları

PANAS-C	Ön Test		Son Test		Z	P
	Min-Maks	Ort±SS (Medyan)	Min-Maks	Ort±SS (Medyan)		
Pozitif Duygular	24-67	50.31±10.71 (52)	30-75	58.08±10.06 (60)	-3.569	0.001**
Negatif Duygular	15-69	37.22±11.96 (35)	15-52	28.03±11.21 (24)	-3.387	0.001**

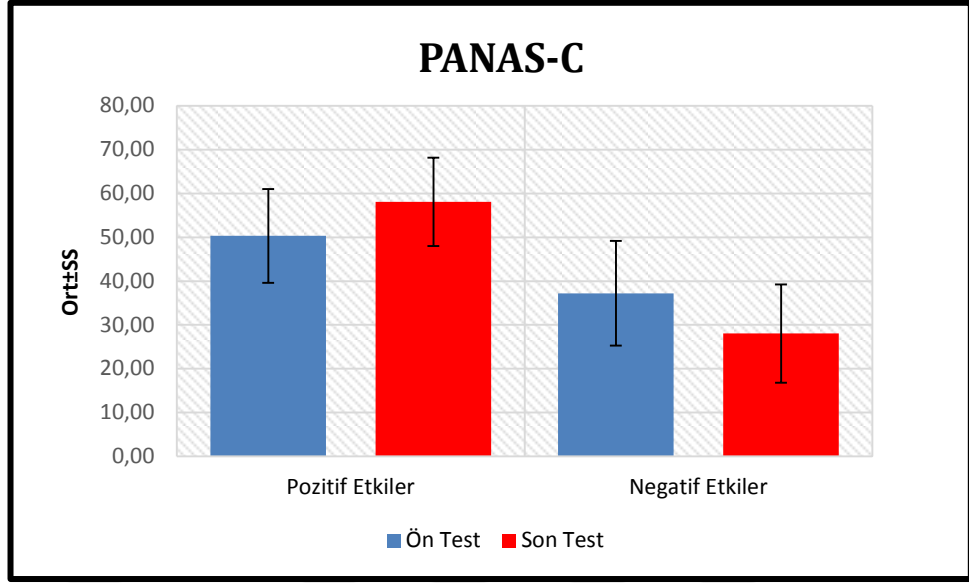
Z: Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi

** $p<0.01$

Çocukların ön testteki pozitif duygular puanları 24 ile 67 arasında değişmekte olup, ortalaması 50.31±10.71 ve medyanı 52'dir. Çocukların son testteki pozitif duygular puanları ise 30 ile 75 arasında değişmekte olup, ortalaması 58.08±10.06 ve medyanı 60'tır. Çocukların son testteki pozitif duygular puanları, ön testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0.001$; $p<0.01$).

Çocukların ön testteki negatif duygular puanları 15 ile 69 arasında değişmekte olup, ortalaması 37.22±11.96 ve medyanı 35'tir. Çocukların son testteki negatif duygular puanları ise 15 ile 52 arasında değişmekte olup, ortalaması 28.03±11.21 ve medyanı 24'tür. Çocukların ön testteki negatif duygular puanları, son testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0.001$; $p<0.01$).

Ön testte pozitif duygular alt boyutu için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.774, son testte ise 0.774 olarak saptanmıştır. Ön testte negatif duygular alt boyutu için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.798, son testte ise 0.837 olarak saptanmıştır. Ön testte PANAS-Ç geneli için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.738, son testte ise 0.745 olarak saptanmıştır.

Tablo 4. Çocukların genel özelliklerine göre ön test ve son test sonrası pozitif duygular puanlarının değerlendirilmesi

Genel Özellikler	Ön Test	Son Test	¹ Z	P	
	Ort±SS (Medyan)	Ort±SS (Medyan)			
Yaş grubu	≤10 yıl	49.78±9.01 (51)	56.78±10.44 (59)	-2.861	0.004**
	>10 yıl	51.23±13.58 (56)	60.38±9.30 (61)	-2.098	0.036*
	² Z	-1.089	-0.891		
	P	0.279	0.373		
Cinsiyet	Kız	49.72±9.77 (51)	56.86±9.98 (58)	-3.139	0.002**
	Erkek	52.71±14.69 (58)	63.14±9.39 (63)	-2.205	0.027*
	² Z	-1.121	-1.441		
	P	0.262	0.150		
Atölye sayısı grubu	≤10 kez	50.21±9.76 (50.5)	56.43±9.16 (58.5)	-2.041	0.041*
	>10 kez	50.36±11.5 (52.5)	59.14±10.67 (61)	-2.943	0.003**
	² Z	-0.130	-0.910		
	P	0.897	0.363		

¹Z: Mann Whitney U Testi

²Z: Wilcoxon İşaretili Sıralar Test

*p<0.05

**p<0.01

Yaş grupları, cinsiyet dağılımları ve atölye sayısı grupları arasında çocukların ön test ve son testteki pozitif duygular puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (p>0.05).

10 yaş ve altında olan çocukların son testteki pozitif duygular puanları, ön testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0.004$; $p<0.01$). 10 yaşın üzerinde olan çocukların da son testteki pozitif duygular puanları, ön testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0.036$; $p<0.05$).

Kız çocukların son testteki pozitif duygular puanları, ön testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0.002$; $p<0.01$). Erkek çocukların da son testteki pozitif duygular puanları, ön testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0.027$; $p<0.05$).

Aldığı atölye sayısı 10 ve altında olan çocukların son testteki pozitif duygular puanları, ön testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0.041$; $p<0.05$). Aldığı atölye sayısı 10'un üzerinde olan çocukların da son testteki pozitif duygular puanları, ön testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0.003$; $p<0.01$).

Tablo 5. Çocukların genel özelliklerine göre ön test ve son test sonrası negatif duygular puanlarının değerlendirilmesi

Genel Özellikler	Ön Test	Son Test	¹ Z	P	
	Ort±SS (Medyan)	Ort±SS (Medyan)			
Yaş grubu	≤10 yıl	39.22±12.65 (35)	33.69±10.13 (36)	-2.968	0.003**
	>10 yıl	28.52±12.01 (23)	27.15±10.04 (24)	-1.557	0.120
	² Z	-0.742	-0.346		
	P	0.458	0.729		
Cinsiyet	Kız	35.90±11.14 (35)	42.71±14.56 (40)	-2.530	0.011*
	Erkek	28.72±11.28 (26)	25.14±11.29 (21)	-2.207	0.027*
	² Z	-1.141	-0.721		
	P	0.254	0.471		
Atölye sayısı grubu	≤10 kez	37.00±11.02 (35.5)	37.36±12.77 (35)	-1.749	0.080
	>10 kez	29.93±11.09 (28.5)	26.82±11.38 (23)	-2.818	0.005**
	² Z	-0.097	-0.992		
	P	0.922	0.321		

¹Z: Mann Whitney U Testi

²Z: Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

* $p<0.05$

** $p<0.01$

Yaş grupları, cinsiyet dağılımları ve atölye sayısı grupları arasında çocukların ön test ve son testteki negatif duygular puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

10 yaş ve altında olan çocukların ön testteki negatif duygular puanları, son testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0.003$; $p<0.01$). 10 yaşın üzerinde olan çocukların ön test ve son testteki negatif duygular puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

Kız çocukların ön testteki negatif duygular puanları, son testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0.011$; $p<0.05$). Erkek çocukların da ön testteki negatif duygular puanları, son testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0.027$; $p<0.05$).

Aldığı atölye sayısı 10 ve altında olan çocukların ön test ve son testteki negatif duygular puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$). Aldığı atölye sayısı 10'un üzerinde olan çocukların ön testteki negatif duygular puanları, son testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0.005$; $p<0.01$).

5. GRUPLARIN DEĞERLENDİRMELERİ

Çocukların %16.7'si ($n=6$) Grup 1, %13.9'u ($n=5$) Grup 2, %22.2'si ($n=8$) Grup 3, %11.1'i ($n=4$) Grup 4, %19.4'ü ($n=7$) Grup 5 ve %16.7'si ($n=6$) Grup 6 olmak üzere toplam 6 grup altında incelenmiştir.

Tablo 6. Çocukların ön test ve son test sonrası pozitif duygular alt boyut puanlarının grup içi değerlendirmesi

Gruplar	Pozitif Duygular		Z	P
	Ön Test	Son Test		
	Ort±SS (Medyan)	Ort±SS (Medyan)		
Grup 1	50.17±13.82 (57)	56.67±14.45 (60)	-2.014	0.044*
Grup 2	52.60±4.72 (52)	60.40±9.13 (63)	-1.761	0.078
Grup 3	56.50±7.8 (57)	55.50±10.74 (56)	-0.140	0.889
Grup 4	47.50±2.52 (47)	61.00±3.16 (61)	-1.826	0.068
Grup 5	49.57±14.44 (47)	60.57±8.92 (61)	-1.521	0.128
Grup 6	43.00±10.84 (44)	56.17±11.48 (55)	-2.201	0.028*
χ^2	7.596	1.570		
P	0.180	0.905		

Z: Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

χ^2 : Kruskal Wallis Testi

*p<0.05

Gruplar arasında ön test ve son testteki pozitif duyguların puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (p>0.05).

Grup 1'de; son testteki pozitif duygular puanları, ön testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır (p=0.044; p<0.05).

Grup 2'de; ön test ve son testteki pozitif duygular puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (p>0.05).

Grup 3'te; ön test ve son testteki pozitif duygular puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (p>0.05).

Grup 4'te; ön test ve son testteki pozitif duygular puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (p>0.05).

Grup 5'te; ön test ve son testteki pozitif duygular puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (p>0.05).

Grup 6'da; son testteki pozitif duygular puanları, ön testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır (p=0.028; p<0.05).

Tablo 7. Çocukların ön test ve son test sonrası negatif duygular alt boyut puanlarının grup içi değerlendirmesi

Gruplar	Negatif Duygular		Z	P
	Ön Test	Son Test		
	Ort±SS (Medyan)	Ort±SS (Medyan)		
Grup 1	28.83±10.3 (28.5)	25.50±12.34 (20)	-0.736	0.462
Grup 2	42.40±9.91 (36)	30.40±14.08 (31)	-1.214	0.225
Grup 3	38.50±16.3 (34.5)	30.75±11.12 (30.5)	-0.911	0.362
Grup 4	41.00±13.98 (37)	29.50±15.00 (22)	-0.921	0.357
Grup 5	39.00±9.27 (38)	24.71±10.18 (19)	-2.023	0.043*
Grup 6	35.00±9.40 (35)	27.83±9.72 (31)	-1.572	0.116
χ^2	5.728	1.894		
P	0.334	0.864		

Z: Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi

χ^2 : Kruskal Wallis Testi

* $p < 0.05$

Gruplar arasında ön test ve son testteki negatif duyguların puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Grup 1'de; ön test ve son testteki negatif duygular puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Grup 2'de; ön test ve son testteki negatif duygular puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Grup 3'te; ön test ve son testteki negatif duygular puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Grup 4'te; ön test ve son testteki negatif duygular puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Grup 5'te; ön testteki negatif duygular puanları, son testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p = 0.043$; $p < 0.05$).

Grup 6'da; ön test ve son testteki negatif duygular puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$).

2. GRUP- CUMA																
İSİM	CİNSİYET	YAŞ	1. Hafta	2. Hafta	3. Hafta	4. Hafta	5. Hafta	6. Hafta	7. Hafta	8. Hafta	9. Hafta	10. Hafta	11. Hafta	12. Hafta	13. Hafta	14. Hafta
U Katılımcı	K	10	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
M Katılımcı	K	9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
L Katılımcı	K	9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
K Katılımcı	K	9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
N Katılımcı	K	9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Toplam	5 Kız															

3. GRUP- CUMARTESİ																
İSİM	CİNSİYET	YAŞ	1. Hafta	2. Hafta	3. Hafta	4. Hafta	5. Hafta	6. Hafta	7. Hafta	8. Hafta	9. Hafta	10. Hafta	11. Hafta	12. Hafta	13. Hafta	14. Hafta
E1 Katılımcı	K	11	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
F1 Katılımcı	E	11	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
T Katılımcı	K	11	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
S Katılımcı	K	10	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
R Katılımcı	K	10	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
P Katılımcı	K	10	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
J Katılımcı	E	9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
I Katılımcı	E	9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Toplam	5 Kız- 3 Erkek															

4. GRUP- CUMARTESİ																
İSİM	CİNSİYET	YAŞ	1. Hafta	2. Hafta	3. Hafta	4. Hafta	5. Hafta	6. Hafta	7. Hafta	8. Hafta	9. Hafta	10. Hafta	11. Hafta	12. Hafta	13. Hafta	14. Hafta
H Katılımcı	K	9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
G Katılımcı	K	9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
F Katılımcı	K	9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
E Katılımcı	K	9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Toplam	4 Kız															

5. GRUP- CUMARTESİ																
İSİM	CİNSİYET	YAŞ	1. Hafta	2. Hafta	3. Hafta	4. Hafta	5. Hafta	6. Hafta	7. Hafta	8. Hafta	9. Hafta	10. Hafta	11. Hafta	12. Hafta	13. Hafta	14. Hafta
J1 Katılımcı	E	12	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
A1 Katılımcı	E	11	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
B1 Katılımcı	E	11	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
C1 Katılımcı	K	11	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
D Katılımcı	K	9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
C Katılımcı	E	9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
B Katılımcı	E	9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Toplam	2 Kız- 5 Erkek															

6. GRUP- CUMARTESİ																
İSİM	CİNSİYET	YAŞ	1. Hafta	2. Hafta	3. Hafta	4. Hafta	5. Hafta	6. Hafta	7. Hafta	8. Hafta	9. Hafta	10. Hafta	11. Hafta	12. Hafta	13. Hafta	14. Hafta
L1 Katılımcı	K	12	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
K1 Katılımcı	K	12	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
I1 Katılımcı	K	12	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
D1 Katılımcı	K	11	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
O Katılımcı	K	10	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
A Katılımcı	K	9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Toplam	6 Kız															

7. ATÖLYE OTURUMLARI

7.1. Hafta 1 / 1. Oturum:

Amaç: Sanatsal çağrışımları ve grup içi duygu diyalogunu geliştirme.

Araçlar: Sanat materyalleri, 35x50 cm resim kağıdı, cetvel, renkli kuru boya, kara kalemler ve silgi.

İşlenen Duygular: Meraklı / Üzgün

Süre: 90 dk.

SÜREÇ:

Çalışma Konusu: Merak duygusu.

İntro: Isınma süreci başlamadan önce çalışmanın amacı ve içeriğiyle ilgili katılımcılara bilgiler verilir. Tüm oturumların işleyişinin düzenli ilerlemesi için grup kuralları ve paylaşım ile ilk oturum başlatılır.

Isınma: Isınma sürecinde beden farkındalığı çalışması yapılır.

Doğaçlama-1: Grup üyelerinden odada bulunan bir nesneyi seçmeleri istenir. Bu merak ettikleri, o an onlara sıcak gelen veya yabancı, uzak gelen bir nesne olabilir. Tamamen kendi süreçlerine göre seçmeleri istenir. Daha sonra nesnelere ortada toplanır. Grup toplanan nesnelere etrafında yerlerini alır. Merak duygularının nesneye karşı uyandırdığı etki üzerine sözel paylaşımında bulunurlar. Daha sonra yaşantımızda merak duygusunun hissedildiği anlar ile ilişki kurmaları istenir. Bu ilişkiden esinle grup masada yerlerini alır. Dağıtılan resim kağıdını iki bölüme ayırmaları istenir. Seçtikleri ilk bölüme resim çalışması başlanır.

Çalışma Konusu: Üzgün duygusu.

Doğaçlama-2: İlk çalışma sonlandırıldıktan sonra grup üyeleri ortada tekrar bir araya gelir. Bir balon gösterilir. Balonun dokusu, kokusu hakkında paylaşımında bulunulur. Bütün grup üyelerine balon, fiziksel olarak temas ettirilir. Tekrar grup liderine geldikten sonra, beden farkındalığı çalışmasıyla şişirilip bağlanır ve üzerine üzgün bir yüz ifadesi çizilir. Bu ifadeden yola çıkılarak üzgün olma duygusu

hakkında yönerge verilir. Balon mekan içerisinde bir yere asılır. İlk çalışmanın yapıldığı kağıdın diğer bölüme üzgün duygusuyla bir resim yapılması istenir.

7.2. Hafta 2 / 2. Oturum:

Amaç: Geçmiş anılara gidebilme ve bu anıları somutlaştırabilme.

Araçlar: Sanat materyalleri, 35x50 cm resim kağıdı, cetvel, pastel boya, kara kalemler ve silgi.

İşlenen Duygular: Mutlu / Korkak

Süre: 90 dk.

SÜREÇ:

Çalışma Konusu: Mutlu duygusu.

İntro: Çalışmanın amacı ve içeriğiyle ilgili katılımcılara bilgiler verilir. Buraya nasıl geldiklerini ve nasıl hissettikleri sorulur.

Isınma: Isınma sürecinde beden farkındalığı çalışması yapılır.

Doğaçlama-1: Grup üyeleriyle mutluluk duygusu üzerine sohbet başlar. İnsanları ne mutlu eder? İnsanlar mutlu olduklarında nasıl hissederler? Daha sonra gruptan sırasıyla yaşantımızda mutluluk duygusunun hissedildiği anlar ile ilişki kurmaları istenir. Bu ilişkiden esinle grup ortada daire şeklinde yerlerini alır. Topla oyun oynama yönergesi verilir. Atölye yürütücüsü elindeki topla “Ben mutluyum çünkü;...” diyerek cümleyi tamamlar ve topu başka bir grup üyesine atar. Herkes bu şekilde cümleyi tamamlar. Daha sonra grup masada yerlerini alır. Dağıtılan resim kağıdını iki bölüme ayırmaları istenir. Seçtikleri ilk bölüme resim çalışması başlanır.

Çalışma Konusu: Korkma duygusu.

Doğaçlama-2: İlk çalışma sonlandırıldıktan sonra grup üyeleri ortada tekrar bir araya gelir. Hayvanların duygusu hakkında sözel paylaşımda bulunulur. Bilgisayardan korkmuş bir köpek fotoğrafı gösterilir. Köpeğin duygusu, nerede olduğu, duruşu hakkında fotoğraf analizi yapılır. Biz korktuğumuzda yüz ifademiz

veya bedenimiz nasıl şekil alıyor? Sorusuyla hareket çalışması yapılır. Bu çalışmadan yola çıkılarak korkma duygusu hakkında yönerge verilir. Grup masada tekrar yerlerini alır. İlk çalışmanın yapıldığı kağıdın diğer bölüme korkma duygusuyla bir resim yapılması istenir.

7.3. Hafta 3 / 3. Oturum:

Amaç: Geçmiş anılara gidebilme ve bu anılardaki duygusal yükü işleyebilme.

Araçlar: Sanat materyalleri, 35x50 cm resim kağıdı, cetvel, keçeli kalem, kara kalemler ve silgi.

İşlenen Duygular: Sakin / Sinirli

Süre: 90 dk.

SÜREÇ:

Çalışma Konusu: Sakin duygusu.

İntro: Çalışmanın amacı ve içeriğiyle ilgili katılımcılara bilgiler verilir. Buraya nasıl geldiklerini ve nasıl hissettikleri sorulur.

Isınma: Isınma sürecinde beden farkındalığı çalışması yapılır.

Doğaçlama-1: Grup üyelerinden sessizce odada yürümeleri istenir. Yürüyüş esnasında sakin duygusunu tanımlayışı örnekler verilir (sakin olduğumda kitap okurum vb.). Daha sonra mekanda rahat buldukları bir yere oturmaları istenir. Dikkatlerini odadan yavaşça kendilerine doğru çevirmeleri söylenir. Buldukları anda sakin duygusunu düşünerek, bu duygunun kendileri için ne ifade ettiği sorulur. Sözel paylaşımın ardından üyelerden resim çalışması için masada yerlerini almaları istenir ve resim çalışmasına başlanır.

Çalışma Konusu: Sinirli duygusu.

Doğaçlama-2: İlk çalışma sonlandırıldıktan sonra grup üyeleri ortada bir araya gelir. Üyelerden son bir haftalık süreçte içinde buldukları duygu durumunu fark etmeleri

istenir. Sinirli duygusu da grup lideri tarafından verilir. Grubun sinirli duygusuna odaklanmalarını ve bu duyguyu geçmiş yaşantılarındaki anılara doğru bir yürüyüş yapmaları istenir. Bu anı karşısında hissettikleri duygunun beden ve yüz ifadelerini yapmaları söylenir. Daha sonra ilk çalışmanın yapıldığı kağıdın diğer bölüme sinirli duygusuyla bir resim yapılması istenir.

7.4. Hafta 4 / 4. Oturum:

Amaç: Geçmiş anılara gidebilme ve bu anılardaki duygusal yükü işleyebilme.

Araçlar: Sanat materyalleri, 35x50 cm resim kağıdı, cetvel, kuru renkli kalemler, pastel boya, kara kalemler ve silgi.

İşlenen Duygular: Sevinçli / Endişeli

Süre: 90 dk.

SÜREÇ:

Çalışma Konusu: Sevinçli duygusu.

İntro: Grup dairede atölyenin merkezinde toplanır. Atölyeye nasıl geldiklerini ve nasıl hissettikleri sorulur.

Isınma: Isınma sürecinde beden farkındalığı çalışması yapılır.

Doğaçlama-1: Sevinçli duygusu nedir? Bu duyguyu biliyor musunuz? Duyguyla ilgili cevaplar için paylaşım süreci başlatılır. Duyguyu anlamlandıran katılımcılar için grup lideri gerekli açıklamayı yapar. Sohbetin ardından katılımcılar masaya geçerler. Dağıtılan resim kağıdını ikiye bölmeleri istenir. Resim çalışması başlatılır.

Çalışma Konusu: Endişeli duygusu.

Doğaçlama-2: İlk çalışma sonlandırıldıktan sonra grup tekrar atölye merkezinde toplanır. Kendinizi hiç endişeli hissettiniz mi? Endişeli duygusu nedir? Duyguyla ilgili cevaplar için paylaşım süreci başlatılır. Grup tekrar çalışma masasına geçerek kağıdın diğer tarafına duyguyla ilgili resim çalışması başlatılır.

7.5. Hafta 5 / 5. Oturum:

Amaç: Geçmiş anılara gidebilme ve bu anılardaki duygusal yükü işleyebilme.

Araçlar: Sanat materyalleri, 35x50 cm resim kağıdı, cetvel, keçeli boya, kara kalemler ve silgi.

İşlenen Duygular: Heyecanlı / Yalnız

Süre: 90 dk.

SÜREÇ:

Çalışma Konusu: Heyecanlı duygusu.

İntro: Grup dairede atölyenin merkezinde toplanır. Atölyeye nasıl geldiklerini ve nasıl hissettikleri sorulur.

Isınma: Isınma sürecinde beden farkındalığı çalışması yapılır.

Doğaçlama-1: Ellerini göğüslerine koymaları söylenir. Bir süre bekledikten sonra kalp atışlarını hissedip hissetmedikleri sorulur. Kalp ritmimiz hangi durumlarda değişiyor? Mesela ne olduğunda hızlanıyor? Gibi sorularla heyecanlı duygusunu keşfetmeleri beklenir. Daha sonra duyguyla ilgili cevaplar için paylaşım süreci başlatılır. Duyguyu anlamlandıran katılımcılar için grup lideri gerekli açıklamayı yapar. Sohbetin ardından katılımcılar masaya geçerler. Dağıtılan resim kağıdını ikiye bölmeleri istenir. Resim çalışması başlatılır.

Çalışma Konusu: Yalnız duygusu.

Doğaçlama-2: İlk çalışma sonlandırıldıktan sonra grup tekrar atölye merkezinde toplanır. Hikaye nedir? Daha önce hikaye yazdınız mı? Diye sorulur. Daha sonra hep birlikte bir hikaye yazılacağı belirtilir. “Yalnız Ayı” hikayesi grup lideri tarafından başlatılır. Hikaye grup sürecine göre 2-3 tur devam ettirilir. Peki siz yalnız kaldığınız da nasıl hissediyorsunuz? Neler yapıyorsunuz? Duyguyla ilgili cevaplar için paylaşım süreci başlatılır. Grup tekrar çalışma masasına geçerek kağıdın diğer tarafına duyguyla ilgili resim çalışması başlatılır.

7.6. Hafta 6 / 6. Oturum:

Amaç: Geçmiş anılara gidebilme ve bu anılardaki duygusal yükü işleyebilme.

Araçlar: Sanat materyalleri, 70x100 cm iki resim kağıdı, yapıştırıcı, parmak boya, su kabı, temizlik bezi.

İşlenen Duygular: Neşeli / Bıkkın

Süre: 90 dk.

SÜREÇ:

Çalışma Konusu: Neşeli/ Bıkkın

İntro: Grup dairede atölyenin merkezinde toplanır. Atölyeye nasıl geldiklerini ve nasıl hissettikleri sorulur.

Isınma: Isınma sürecinde beden farkındalığı çalışması yapılır.

Doğaçlama: Grup mekanda ayakta konum alır. İlk olarak hızlı ritimli bir şarkı açılır. Grubun hareket etmeleri istenir. Grubun enerjisine göre şarkı değiştirilir. Yavaş ritimli bir şarkı açılır. Grup hareket etmeye devam eder. Daha sonra müzik kapatılır. Üyelere hangi müzikte kendilerini daha iyi hissettikleri sorulur. İki grup oluşturulur. Gruplar masanın etrafında ayakta olacak şekilde yerlerini alır. 70x100 iki kağıt birleştirilir. Bir çizgi ile ikiye ayrılır. Bir grubun neşeli, diğer grubun ise bıkkın duygusuyla ilgili çalışma yapılacağı belirtilir. Gruplar hazır olduklarında çalışmaya başlarlar. Çalışmanın yarısında grup lideri her iki grupta da neler olduğunu sorar. Olup bitenlere göre neşeli olan grup bıkkın olan grubun çalışma alanına girer. Süre tamamlandıktan sonra atölye çalışması sonlandırılır.

7.7. Hafta 7 / 7. Oturum:

Amaç: Geçmiş anılara gidebilme ve bu anılardaki duygusal yükü işleyebilme.

Araçlar: Sanat materyalleri, 35x50 cm resim kağıdı, sulu boya, su kabı, kara kalemler, silgi ve temizlik bezi.

İşlenen Duygular: Güçlü / Utanmış

Süre: 90 dk.

SÜREÇ:

Çalışma Konusu: Güçlü/ Utanmış

İntro: Grup dairede atölyenin merkezinde toplanır. Atölyeye nasıl geldiklerini ve nasıl hissettikleri sorulur.

Isınma: Isınma sürecinde beden farkındalığı çalışması yapılır.

Doğaçlama-1: Grup üyelerine bir günü nasıl geçirdikleri sorulur. Sabah gözlerini açtıktan sonra o güne nasıl geçirdikleri sorulur. Bunu tiyatral bir şekilde sergilemeleri istenir. Herkes sergiledikten sonra güçlü insan nasıl olur? Diye tekrar sorulur. Grup lideri güçlü insan özellikleri hakkında paylaşımda bulunur. Kendimizi güçlü hissetmek için neler yapmalıyız? En son kendinizi ne zaman güçlü hissettiniz? Duyguyla ilgili cevaplar için paylaşım süreci başlatılır. Cevapların ardından katılımcılar masaya geçerler. Dağıtılan resim kağıdını ikiye bölmeleri istenir. Resim çalışması başlatılır.

Doğaçlama-2: İlk çalışma sonlandırıldıktan sonra grup tekrar atölye merkezinde toplanır. Utanma duygusu nedir? Utanmış insan nasıl davranır? Duyguyla ilgili cevaplar için paylaşım süreci başlatılır. Cevapların ardından üyeler ikili eş olur. Drama oyunu yapacakları belirtilir. Grup lideri rolleri dağıtır ve oyun başlatılır. Oyunun ardından duyguyla ilgili paylaşım süreci başlatılır. Grup tekrar çalışma masasına geçerek kağıdın diğer tarafına duyguyla ilgili resim çalışması başlatılır.

7.8. Hafta 8 / 8. Oturum:

Amaç: Geçmiş anılara gidebilme ve bu anılardaki duygusal yükü işleyebilme.

Araçlar: Sanat materyalleri, 35x50 cm resim kağıdı, bant, pastel boya, kara kalemler ve silgi

İşlenen Duygular: Enerjik/ Gergin

Süre: 90 dk.

SÜREÇ:

Çalışma Konusu: Enerjik/ Gergin

İntro: Grup dairede atölyenin merkezinde toplanır. Atölyeye nasıl geldiklerini ve nasıl hissettikleri sorulur.

Isınma: Isınma sürecinde beden farkındalığı çalışması yapılır.

Doğaçlama-1: Enerji nedir? Bize enerji veren şeyler nelerdir? Enerjik duygusu nedir? En son kendinizi ne zaman enerjik hissettiniz? Sorularla ilgili cevaplar için paylaşım süreci başlatılır. Duyguyu anlamlandıran katılımcılar için grup lideri gerekli açıklamayı yapar. Sohbetin ardından her bir üyeye resim kağıdını mekanın duvarına istedikleri bir yere yapıştırmaları istenir. Duyguyu hissederek ayakta hareket halinde çalışmayı yapacakları belirtilir. Resim çalışması başlatılır.

Doğaçlama-2: İlk çalışma sonlandırıldıktan sonra grup üyeleri ortada tekrar bir araya gelir. Grup lideri tarafından gerilmiş bir ip gösterilir. Bütün grup üyelerine ip, fiziksel olarak temas ettirilir. İpin dokusu, yapısı hakkında paylaşımında bulunulur. Bedeniniz gergin olduğunda nasıl oluyor? Gergin olduğunuzda kendinizi nasıl hissediyorsunuz? Duyguyla ilgili cevaplar için paylaşım süreci başlatılır. Sohbetin ardından katılımcılar masaya geçerler. Resim çalışması başlatılır.

7.9. Hafta 9 / 9. Oturum:

Amaç: Geçmiş anılara gidebilme ve bu anılardaki duygusal yükü işleyebilme.

Araçlar: Sanat materyalleri, 35x50 cm resim kağıdı, akrilik boya, su kabı, kara kalemler, silgi ve temizlik bezi.

İşlenen Duygular: Hayat Dolu / Mutsuz

Süre: 90 dk.

SÜREÇ:

Çalışma Konusu: Hayat Dolu/ Mutsuz

İntro: Grup dairede atölyenin merkezinde toplanır. Atölyeye nasıl geldiklerini ve nasıl hissettikleri sorulur.

Isınma: Isınma sürecinde beden farkındalığı çalışması yapılır.

Doğaçlama-1: Atölye merkezinde beş tane akrilik boya; sarı, kırmızı, mavi, yeşil, beyaz ve bir kova su konur. Her bir boya grup üyelerine dağıtılır. Grup üye sayısı beşten fazla ise birkaç kişiye aynı renk boya verilebilir. Boya tüplerinin üstüne Gülümseme, Gözlerin Parlaması, Neşeli Olmak, Enerji Dolu, Mutlu Olmak yazıları etiketle yapıştırılır. Her bir üyeye, su dolu kovaya sırasıyla etiketle yapıştırılan yazıyı söyleyerek birer damla boya damlatmaları istenir. Damlatılan her boyayı çubuk aracılığıyla grup lideri tarafından karıştırılır. Tüm üyeler tamamladıktan sonra grup lideri tarafından hayat dolu duygusu yönergesi verilir. Daha sonra üyeler sırasıyla çubuğu eline alarak kovayı karıştırır. O an hayat dolu duygusunda ne hissettiği sorulur. Cevapların ardından katılımcılar masaya geçerler. Dağıtılan resim kağıdını ikiye bölmeleri istenir. Resim çalışması başlatılır.

Doğaçlama-2: İlk çalışma sonlandırıldıktan sonra grup tekrar atölye merkezinde toplanır. Mutsuzluk duygusu üzerine sohbet başlar. Hayat dolu bir anımızda mutsuzluk bu anlarımızın üstüne kapatıyor mu? Cevapların ardından bir önceki çalışmada hazırlanan renkli suya grup üyeleri tarafından siyah akrilik boya damlatılır ve karıştırılır. Siyah rengin üzerine mutsuz olmak etiketi yapıştırılır. Grup üyeleri sırasıyla suyu karıştırarak şuan ne hissettikleri sorulur. Duyguyla ilgili cevaplar için paylaşım süreci başlatılır. Grup tekrar çalışma masasına geçerek kağıdın diğer tarafına duyguyla ilgili resim çalışması başlatılır.

7.10. Hafta 10 / 10. Oturum:

Amaç: Grup kohezyonunu artırma, geçmiş anılara gidebilme ve bu anılardaki duygusal yükü işleyebilme.

Araçlar: Sanat materyalleri, 35x50 cm resim kağıdı, gazete ve dergi parçaları, yapıştırıcı, keçeli kalem, makas.

İşlenen Duygular: Memnun / Sefil-Zavallı

Süre: 90 dk.

SÜREÇ:

Çalışma Konusu: Memnun

İntro: Grup dairede atölyenin merkezinde toplanır. Atölyeye nasıl geldiklerini ve nasıl hissettikleri sorulur.

Isınma: Isınma sürecinde beden farkındalığı çalışması yapılır.

Doğaçlama-1: Grup atölye merkezinde ayakta olacak şekilde yerlerini alır. Atölye da daha önceden bir duvar belirlenir. Bu duvara bantlarla çerçeve oluşturulur. Gruba herkesin birbirine temas ederek belirlenen çerçeve de konum almaları yönergesi verilir. Atölye yürütücüsü grubun çerçeve içerisindeyken fotoğrafını çeker. Daha sonra grup dairede tekrar toplanır. Herkese fotoğraf gösterilir. Daha sonra çerçeve içerisindeki konumu hakkında sohbet başlar. Neden orada durduğu, bu konumundan memnun olup olmadığı sorulur. Cevapların ardından gruba hayatlarındaki memnuniyetleri hakkında yönerge verilir. Hepimiz yaşantının birer parçasıyız. Bu parçalar arasında memnuniyetlerimiz neler? Cevapların ardından katılımcılar masaya geçerler. Dağıtılan resim kağıdını ikiye bölmeleri istenir. Kolaj çalışması başlatılır.

Çalışma Konusu: Sefil-Zavallı

Doğaçlama-2: İlk çalışma sonlandırıldıktan sonra grup tekrar atölye merkezinde toplanır. Merkezde parçalara ayrılmış kağıt parçaları grup lideri tarafından verilir. Grup üyeleriyle parçalar şövale üzerindeki tuvalde birleştirilir. Parçalar birleştirdiğinde ortaya bir görsel çıkar. Bu görselin altında “Sefil-Zavallı” yazılmıştır. Görsel önceden sefil-zavallı bir kedi fotoğrafı olarak belirlenmiştir. Bu görsel üzerine sohbet başlar. Sefil-zavallı duygusunun grup üyelerine ne ifade ettiği sorulur. Duyguyla ilgili cevaplar için paylaşım süreci başlatılır. Grup tekrar çalışma masasına geçerek kağıdın diğer tarafına duyguyla ilgili kolaj çalışması başlatılır.

7.11. Hafta 11 / 11. Oturum:

Amaç: Grup kohezyonunu artırma, geçmiş anılara gidebilme ve bu anılardaki duygusal yükü işleyebilme.

Araçlar: Sanat materyalleri, 35x50 cm resim kağıdı, gazete ve dergi parçaları, yapıştırıcı, keçeli kalem, makas.

İşlenen Duygular: Aktif / Suçlu

Süre: 90 dk.

SÜREÇ:

Çalışma Konusu: Aktif

İntro: Grup dairede atölyenin merkezinde toplanır. Atölyeye nasıl geldiklerini ve nasıl hissettikleri sorulur.

Isınma: Isınma sürecinde beden farkındalığı çalışması yapılır.

Doğaçlama-1: Aktif duygusu üzerine sohbet başlar. Aktif olan insan nasıl olur? Aktif duygusu nedir? Cevapların ardından katılımcılar masaya geçerler. Dağıtılan resim kağıdını ikiye bölmeleri istenir. Üyeler ikili eş olur. Bir eş sanat materyalleri ile izleyici, diğeri hareket edecek olandır. Hareket edecek üyelerden içlerinde o sırada var olan aktif duygusunu fark etmeleri istenir. Üyelerden bu ritmi duymaları, bedenlerini bu ritme göre hareket ettirmeleri istenir. İzleyici, şahit olan bu dansı izlerken gördüklerinin kendisinde oluşturduğu izdüşümleri sanatla ifade eder. Süreç ikili ikili paylaşım sonrasında üyelerin, henüz almadıkları diğeri rolü deneyimlemeleri ile devam eder. Daha sonra ikili paylaşım ve grup paylaşımı ile sonlanır.

Çalışma Konusu: Suçlu

Doğaçlama-2: İlk çalışma sonlandırıldıktan sonra grup tekrar atölye merkezinde toplanır. Grup üyelerinden odada dolaşmaları ve dolaşırken, zihinlerinde yavaş yavaş geçmişe doğru yürümleri istenir. Yürüyüş devam ederken son nokta olarak, suçluluk hissettikleri o duyguya ait anyaya gitmeleri ve anyayı bulunca durmaları istenir. Bu hareketteki duyguyu hissetmeleri için gerekli zaman ve destek verilir.

İsteyen üye duyguyla ilgili paylaşımda bulunabilir. Daha sonra grup tekrar çalışma masasına geçerek kağıdın diğer tarafına duyguyla ilgili resim çalışması başlatılır.

7.12. Hafta 12 / 12. Oturum:

Amaç: Grup kohezyonunu artırma, geçmiş anılara gidebilme ve bu anılardaki duygusal yükü işleyebilme.

Araçlar: Sanat materyalleri, 35x50 cm resim kağıdı, kuru renkli kalemler, kara kalemler ve silgi.

İşlenen Duygular: Gururlu / Hüzünlü

Süre: 90 dk.

SÜREÇ:

Çalışma Konusu: Gururlu

İntro: Grup dairede atölyenin merkezinde toplanır. Atölyeye nasıl geldiklerini ve nasıl hissettikleri sorulur.

Isınma: Isınma sürecinde beden farkındalığı çalışması yapılır.

Doğaçlama-1: Gururlu duygusu üzerine sohbet başlar. Gurur nedir? Gururlu insan nasıl olur? Gururlu duygusu nedir? En son kendinizi ne zaman gururlu hissettiniz? Cevapların ardından grup lideri tarafında son atölye çalışması olduğu hatırlatılır. 12 hafta boyunca buraya geldiğiniz. Sabırlı bir şekilde çalışmalarınızı sürdürdünüz. Kendinizle gurur duymalısınız diye belirterek her grup üyesi tek tek alkışlanır. O an nasıl hissettikleri sorulur. Daha sonra katılımcılar masaya geçerler. Dağıtılan resim kağıdını ikiye bölmeleri istenir. Gururlu duygusunun kendilerinde uyandırdığı etki üzerine resim çalışması başlatılır.

Çalışma Konusu: Hüzünlü

Doğaçlama-2: İlk çalışma sonlandırıldıktan sonra grup tekrar atölye merkezinde toplanır. Grup üyelerinden tekrar atölye süreçleri hakkında yönerge verilir. Bu atölye

sürecinde herkes bireysel ve grup olarak emek verdi. Hüzünlü duygusu nedir? Sizin en çok hüzünlendiğiniz şey nedir? Daha sonra grup tekrar çalışma masasına geçerek kağıdın diğer tarafına duyguyla ilgili resim çalışması başlatılır.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak genel sonuç ve öneriler şu şekildedir;

Bu araştırma da, sanat terapisi ve yöntem içinde kullanılan yapılandırılmış resim çalışmalarının 9-12 yaş aralığında dezavantajlı (ihmale uğramış) çocukların duygu ve duygu düzenlemede farkındalığı arttıracak ön görülmüştür. Araştırma grubu üzerinde, sanatın iyileştirici gücünün dezavantajlı çocukların duygudurumlarına katkısında bir araç olması durumu sınanmıştır. Araştırmanın sonucunda, amacı doğrultusunda tüm değerlendirmeler yapılmıştır.

Atölye uygulama sürecinde oluşturulan altı grubun, istatistiksel değerlendirmeleri şu şekildedir;

Tablo 2'deki değerlendirmeler, her bir maddeye çocukların verdikleri ortalama puanların gözlenmesi açısından verilmiştir. Burada esas olarak ortalamaya ve medyana bakılarak yorum yapılmalıdır. Örneğin meraklı maddesinin ön testte ortalaması ve medyana yaklaşık olarak 3'tür. Yani bu durum çocukların genelinin "biraz" meraklı olduğu anlamına gelir. Son testte ise ortalama 4'e yakındır. Bu da eğitim sonrası çocukların "biraz daha fazla" meraklı oldukları anlamına gelmektedir.

Tablo 4 ve 5'teki değerlendirmeler sadece uygun olan genel özellikler kullanılarak yapılmıştır. Sınıf değişkeni analizlere eklenmemiştir.

Bu form likert tipi bir puanlama sistemine sahiptir. Dolayısıyla Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmalıdır. Bu katsayı 1'e yaklaştıkça güvenilirlik iyi anlamına gelmektedir. Güvenirlik ise iyi derecededir.

Çocukların ön testteki negatif duyguları hissetme düzeyleri, son testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır. Sonuç olarak belirtilen duygu ve hislerin yaşanma düzeylerinde azalma meydana gelmiştir.

Son testteki pozitif duyguları hissetme düzeyleri ise, ön testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır. Sonuç olarak belirtilen duygu ve hislerin yaşanma düzeylerinde artış meydana gelmiştir.

Grup değerlendirmeleri toplam 6 grup altında incelenmiştir.

Grup 1 ve 6, grup içerisinde son testteki pozitif duygular puanları, ön testten istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır. Diğer gruplar içerisinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Grup 5 içerisinde ön test ve son testteki negatif duyguların puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Diğer gruplar içerisinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Araştırmada Laurent ve arkadaşları (1999) tarafından geliştirilen Çocuklar için Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği (PANAS) kullanılmıştır. Ölçeğin yetişkin formunun Türkçeye uyarlamasını Gençöz (2000), ergen formunun uyarlamasını ise Yıldız (2014) tarafından yapılmıştır. Bu araştırmanın yaş grubu uyarlanmış diğer ölçeklere uygun olmadığından çocuklar için Türkiye kültürüne uyarlama çalışması yapılmıştır. PANAS, 9-14 yaş arası 150 çocuğa (73'ü kız, 77'si erkek) uygulanmıştır ve elde edilen verilerle geçerlik güvenirlik analizleri gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın duygudurumlarına katkısından dolayı, sosyal yaşamında sorun yaşayan 9-12 yaş aralığındaki dezavantajlı (ihmale uğramış) çocukların olumlu ve olumsuz yönlerini düzenlemede, sanata dayalı terapi yaklaşımlarını, duygudurumları konusunda tanıma, ifade edebilme, dışavurum gerçekleştirme üzerine güdüleyebileceğinden dolayı resimle terapi tekniklerinde bu araştırmadan yararlanılabilir.

Araştırmanın duygu düzenleme güçlüğündeki dürtüselliğin azalması nedeniyle, dezavantajlı çocukların duygu bilgisinin, duyguların imge süreçleri üzerindeki etkilerinin ve duygu düzenleme becerilerinin daha iyi öğretilebileceği, yaşam boyu kalıcı hale getirilmesinde etkili sanata dayalı terapötik yaklaşımlar yapılabilir.

Araştırmada yapılandırılmış sanat terapisi resim tekniklerinin duysal durum katkısı incelenmiştir. Ancak yapılandırılmış bu araştırmada diğer psikolojik sorunların terapötik katkıda yeterli olmadığı söylenebilir. Gelecekte yapılacak sanat

terapi programlarının, daha etkili olabilmesi için psiko-sosyal işlevselliği arttıracak biçimlerde yapılandırılarak, psikolojik sorun ve sıkıntı yaşayan kişilerde etkisini inceleyen araştırmalar yapılabilir.

Okullarda ve sosyal hizmet kurumlarında sağlık ve sanat alanı çalışanlarının bu programdan yararlanabilir. Dezavantajlı (ihmale uğramış) 9-12 yaş aralığındaki çocuklara uygulayacakları oturumların, duygudurumlarının iyileştirilmesine yönelik etkisini arttıracayı düşünölmektedir.

9. KAYNAKÇA

AKHAN, Latife Utaş, “Psikopatolojik Sanat ve Psikiyatrik Tedavide Sanatın Kullanılışı”, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 2012, Cilt 2, Sayı 2, Ağustos, s. 134.

ALTINTAŞ, O., AKALIN, T., “Resim Sanatının Kökeni ve Günümüze Geliş Evreleri - Mağara Resimlerinden Çağdaş Sanata”, Anıl Grup Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, Eylül 2019.

ARAL, Neriman, “Sanat Eğitimi - Yaratıcılık Etkileşimi”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 15, 11- 17, 1999, s. 12.

ARICI, Burcu, “Resim, Psikoloji ve Çocuğun Dünyasında Resim”, Sanat Dergisi, 2006, s. 16.

ATAC, Art Therapy Association of Colorado, “What is Art Therapy?”, Web: <https://www.arttherapycolorado.org/what-is-art-therapy.html>, 2019.

AYDEMİR, Dilek, “Sanatın Terapötik (Tedavi Edici) Süreçlerdeki Rolü Ve Çocuk Resimlerini Çözümleme Yöntemlerine Katkısı”, Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Y. Lisans Tezi, Samsun 2011.

BAAT, British Association of Art Therapists, “What is Art Therapy?”, Web: <https://www.baat.org/About-Art-Therapy>, 2019.

BAŞGÜL, Ş.S., RIŞVANLI, B., BAŞAR, G., TOPÇU, F., “ Okul Öncesi Kaynaştırma Öğrencileri ile İlgili Akran, Veli ve Öğretmen Algılarının İncelenmesi”, Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, Şubat, 2018, Cilt 3, Sayı 1 S.3.

BUYURGAN, S. – U. , “Sanat Eğitimi ve Öğretimi”, PEGEM Akademi, 3. Baskı, 2012.

CAPACCHIONE, Lucia, “Sanat Terapisiyle İyileşmek”, Çev. Duygu Özen, 2. Basım, Kaknüs Yayınları:564, 2017. (Eserin aslı 1991 de yayımlanmıştır.)

CATA, The Canadian Art Therapy Association of Colorado, “What is Art Therapy?”, Web: <https://www.canadianarttherapy.org/what-is-art-therapy/>, 2017.

DEMİR, V – YILDIRIM B., “Sanatla Terapi Programının Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Depresyon, Anksiyete ve Stres Belirti Düzeylerine Etkililiği”, Ege Eğitim Dergisi, 2017 Sayı 18, s.315.

EREN, Nurhan, “Psikotik ve Borderline Hasta Gruplarında Sanatla Psikoterapi Sürecinin İncelenmesi”, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul 1998.

ERTAN, G. – SANSARCI, E., “Görsel Sanatlarda Anlam ve Algı”, Alternatif Yayıncılık Limited, 2. Baskı, İstanbul, Eylül 2017.

GÖKAY M. , ÖZALP, K, “Sanat Eğitimi ve Sanatla Terapi”, 1. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi, Bildiri, Çanakkale 2009, s. 4.

KİLLİCK K.- SCHAVERIEN J., “Sanat, Psikoterapi ve Psikoz”, Çev. Banu Büyükkal, Yelkovan Yayıncılık, 2003. (Eser ilk olarak 1997 de yayımlanmıştır.)

LAURENT, J., CATANZARO, S. J., JOINER, T.E., RUDOLPH, K. D., POTTER, K. I., LAMBERT, S., OSBORNE, L. & GATHRIGHT, T. (1999). A mesure of pozitive and negative affect for children. *Psychological Assessment*, 11(3), 326-338.

LOWENFELD, V. - BRİTTAIN, W. Lambert, “Creative And Mental Growth”, Web: http://Archive.Org/Stream/Creativementalgr00/Creativementalgr00_Djvu.Txt, New York: The Macmillan Company, Second Edition, 1964.

MALCHIODI, Cathy A., “Expressive Therapies”, Paperback Edition 2007. (Newyork: The Guilford Press, 2005)

MAY, Rollo, “Yaratma Cesareti”, Çev. Alper Oysal, Metis Yayınları, 3. Basım, İstanbul, Kasım 2016. (Eserin aslı 1975 de yayımlanmıştır.)

PROFAC, Centre de Psychologie Appliquee, “Art-thérapeute?”, 2019 Web: <https://www.artherapie.com/>, 2019.

ROUTLEDGE, “Images of Art Therapy”, Tavistock Publications Ltd, 1. Art Therapy I. Dalley, Tessa, 1994. (First Published in 1987)

SAN, İnci, “Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık”, Sosyal ve Felsefi Eserler Dizisi 17, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2. Baskı, TISA Matbaası, Genel Yayın No: 181, Ankara 1979.

SAVAŞ, İlhami, “Çocuk Resmi ve Bilinçaltı”, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Ana Sanat Dalı Programı Y. Lisans Tezi, İstanbul 2014.

The American Art Therapy Association, “Definition of Art Therapy”, Web: https://www.arttherapy.org/upload/2017_DefinitionofProfession.pdf, 2017.

TURANLI, Pınar, “Sanat Terapisinin Tükenmişlik ve Stresle Başa Çıkma Üzerine Etkileri”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Bitirme Projesi, İstanbul 2010.

TUZLAK, Berna, “Sanat Eğitimi Ve Çevre İlişkisi (İlköğretim (6.7.8.) Sınıf Öğrencilerinin Sanat Eğitimi Ve Sanat Eğitiminin Çevredeki Sanatsal Objelere Etkisine İlişkin Görüşleri”, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Y. Lisans Tezi, Ankara 2004.

TÜRKİYE, Sanat Psikoterapileri Derneği, “Görsel Sanatlar Terapisi”, Web: <http://www.sanatpsikoterapileriderneği.org>, 2019.

UĞUR, Müfit, “Duygudurum Bozuklukları”, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, Türkiye’de Sık Karşılaşılan Psikiyatrik Hastalıklar Sempozyum Dizisi No:62, Mart 2008, s. 59.

WINNICOT, D. W., “Oyun ve Gerçeklik”, Çev. Tuncay Birkan, Metis Yayınları, 3. Basım, İstanbul, Ekim 2014.

YAZICI, Olcay, “Duygudurum Bozuklukları”, Web: <http://www.olcayyazici.com.tr/>.

YURTSEVER, P. Asena, “Sanat Psikodrama”, Psikoterapi Kuramları Dizisi-4, Okyanus Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, Nisan 2014.

ZORLU, Sevilay, “Sanat Terapisi Nedir?”, Web: <https://makale.doktorsitesi.com/sanat-terapisi-nedir,2010>, Mart, 2019.

9.1. ÖLÇEK KAYNAKÇA

AKIN, A., YILMAZ, S., ÖZEN, Y., RABA, S. ve ÖZHAN, Y. (2016). Stirling Çocuklar İçin Duygusal ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği. *V. Sakarya'da Eğitim Araştırmaları Kongresi*, bildiri kitabı içinde (ss. 74-79). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınları.

ERCAN, İ. ve KAN, İ. (2004). Ölçeklerde güvenilirlik ve geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(3), 211-216.

ERGİN, D.Y. (1995). Ölçeklerde Geçerlik ve Güvenirlik. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7,125-148.

GENÇÖZ, T. (2000). Pozitif ve Negatif duygu ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(46), 19-26.

KARASAR, N. (1994). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.

KOVACS, M. (1981). Rating scales to assess depression in school-aged children. *Acta Paedopsychiat*, 46, 305-313.

LAURENT, J., CATANZARO, S. J., JOINER, T.E., RUDOLPH, K. D., POTTER, K. I., LAMBERT, S., OSBORNE, L. & GATHRIGHT, T. (1999). A measure of positive and negative affect for children. *Psychological Assessment*, 11(3), 326-338.

ÖY, B. (1991). Çocuklar için depresyon ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 1(34), 132-136.

PARASURAMAN, A., ZEITHAML, V.A. ve BERRY, L.L. (1988). Servqual: A multiple-item scale for measuring consumer perception of service quality. *Journal of Retailing*. Volume 61, Number 1.

TAVŞANCIL, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayınevi.

TEKİN, H. (1993). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınevi.

WATSON, D., CLARK, L. A. & TELLEGEN, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: the PANAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), 1063-1070.

YILDIZ, M. A. (2014). *Ergenlerde anne babaya bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide duygu düzenleme ve baş etme yöntemlerinin çoklu aracılık rolü*. Yayınlanmamış doktora lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin

10. EKLER

EK 1: Ölçek

Duyusal Durum- Çocuk Protokolü

SC nihai onay tarihi

Tedbir Hakkında	
Alan:	Psiko-sosyal
Ölçmek/Ölçüm:	Duyusal Durum-Çocuk Protokolü
Tanım:	Bu ölçek kişinin olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirir.
Amaç:	Pozitif ve Negatif Duygu Programı (PANAS), duygusal durumu (pozitif ve negatif duygulanım) en geniş iki boyutu da ölçer. PANAS ayrıca bu geniş gruplamalardaki daha spesifik duyguları ölçmek için kullanılan alt ölçekleri de içerir. Olumlu ve olumsuz etki, depresyon ve kaygı gibi zihinsel sağlık sorunları ile ilişkilendirilmiştir.

Protokol Hakkında	
Protokolün Tanımı:	Pozitif ve Negatif Duygu Programı Çocuk Formu (PANAS-C), son birkaç hafta içinde katılımcının duygularını ölçmek için kullanılan 30 maddelik bir kendi kendini raporlama anketidir. Öğeler, program başlığında da belirtilen olumlu etki ve olumsuz etki alt ölçeklerine gruplandırılmıştır. Katılımcının okuduğu birkaç kelimeyle duygu ve hislerini tanımlaması ve ölçekte karşılık gelecek numarayı (sayıyı) işaretlemesi istenir. 5 maddelik ölçek, değeri hiç(en az) değil olan 1'den en çok olan 5'e kadar bir aralıkta değişir.
Seçim Gerekçesi:	Pozitif ve Negatif Duygu Programı Çocuk Formu (PANAS-C), iyi kurulmuş PANAS, PANAS-X ve diğer duyu ölçeklerinden türetilen kısa bir araçtır. PANAS-C, büyük çocuklar üzerinde yapılan araştırmalarda başarıyla kullanılmıştır ve yüksek güvenilirlik, iyi yakınsaklık ve ayrımcılık geçerliliği

	sergilemektedir.
Belirli Talimatlar:	Yok

Duyusal Durum- Çocuk Protokolü

SC nihai onay tarihi

Protokol Metni:	Duygular ve Hisler PANAS-C				
	<p>Bu ölçek farklı duyguları ve hisleri tanımlayan bir takım kelimelerden oluşur.</p> <p>Her bir maddeyi okuyan ve ardından o kelimenin yanındaki uygun cevabı işaretleyin.</p> <p>Son birkaç hafta içinde ne kadar çok hissettiğinizi belirtin.</p>				
	Hiç Değil	Çok Az	Biraz	Biraz Daha Fazla	Çok
Meraklı	1	2	3	4	5
Üzgün	1	2	3	4	5
Ürkek	1	2	3	4	5
Uyanık/Açıkgöz	1	2	3	4	5
Heyecanlı	1	2	3	4	5
Utanmış	1	2	3	4	5
Üzgün	1	2	3	4	5
Mutlu	1	2	3	4	5
Güçlü	1	2	3	4	5
Endişeli	1	2	3	4	5
Suçlu	1	2	3	4	5
Enerjik	1	2	3	4	5
Korkmuş	1	2	3	4	5
Sakin	1	2	3	4	5
Sefil/Zavallı	1	2	3	4	5
Gergin	1	2	3	4	5
Neşeli	1	2	3	4	5
Aktif	1	2	3	4	5
Gururlu	1	2	3	4	5
Korkak	1	2	3	4	5
Sevinçli	1	2	3	4	5
Yalnız	1	2	3	4	5
Sinirli	1	2	3	4	5
Korkusuz	1	2	3	4	5
Bıkkın/Bezgin	1	2	3	4	5
Memnun	1	2	3	4	5
Hüzünlü/Keyifsiz	1	2	3	4	5
Cesur	1	2	3	4	5
Kasvetli/Ümitsiz	1	2	3	4	5
Hayat Dolu/Canlı	1	2	3	4	5

PENEP-Ç PUANLAMA TABLOSU																																					
<p>Talimatlar: Her madde için uygun boşluğa çocuk ve gençlerin notunu kaydedin.</p> <p>Puanlama 1'den 5'e kadardır. PA ölçeğinde puan elde etmek için, PA ölçeğini oluşturan 12 maddeye tam puan ekleyin. Aynı şekilde NA ölçeğini oluşturan 15 madde içinde ham puan eklenmesiyle NA ölçeği sonucuna ulaşılır.</p>																																					
<table border="0" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th style="text-align: left;">Pozitif Etkiler (1-5 Aralığı)</th> <th style="text-align: left;">Negatif Etkiler (1-5 Aralığı)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Meraklı _____</td> <td>Üzgün _____</td> </tr> <tr> <td>Heyecanlı _____</td> <td>Ürkek _____</td> </tr> <tr> <td>Mutlu _____</td> <td>Utanmış _____</td> </tr> <tr> <td>Güçlü _____</td> <td>Mutsuz _____</td> </tr> <tr> <td>Enerjik _____</td> <td>Endişeli _____</td> </tr> <tr> <td>Sakin _____</td> <td>Suçlu _____</td> </tr> <tr> <td>Neşeli _____</td> <td>Korkmuş _____</td> </tr> <tr> <td>Aktif _____</td> <td>Sefil/Zavallı _____</td> </tr> <tr> <td>Gururlu _____</td> <td>Gergin _____</td> </tr> <tr> <td>Sevinçli _____</td> <td>Korkak _____</td> </tr> <tr> <td>Memnun _____</td> <td>Yalnız _____</td> </tr> <tr> <td>Hayat Dolu _____</td> <td>Sinirli _____</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Bıkkın _____</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Hüzünlü _____</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Kasvetli _____</td> </tr> <tr> <td>PE</td> <td>NE</td> </tr> <tr> <td>Toplam _____</td> <td>Toplam _____</td> </tr> </tbody> </table>		Pozitif Etkiler (1-5 Aralığı)	Negatif Etkiler (1-5 Aralığı)	Meraklı _____	Üzgün _____	Heyecanlı _____	Ürkek _____	Mutlu _____	Utanmış _____	Güçlü _____	Mutsuz _____	Enerjik _____	Endişeli _____	Sakin _____	Suçlu _____	Neşeli _____	Korkmuş _____	Aktif _____	Sefil/Zavallı _____	Gururlu _____	Gergin _____	Sevinçli _____	Korkak _____	Memnun _____	Yalnız _____	Hayat Dolu _____	Sinirli _____		Bıkkın _____		Hüzünlü _____		Kasvetli _____	PE	NE	Toplam _____	Toplam _____
Pozitif Etkiler (1-5 Aralığı)	Negatif Etkiler (1-5 Aralığı)																																				
Meraklı _____	Üzgün _____																																				
Heyecanlı _____	Ürkek _____																																				
Mutlu _____	Utanmış _____																																				
Güçlü _____	Mutsuz _____																																				
Enerjik _____	Endişeli _____																																				
Sakin _____	Suçlu _____																																				
Neşeli _____	Korkmuş _____																																				
Aktif _____	Sefil/Zavallı _____																																				
Gururlu _____	Gergin _____																																				
Sevinçli _____	Korkak _____																																				
Memnun _____	Yalnız _____																																				
Hayat Dolu _____	Sinirli _____																																				
	Bıkkın _____																																				
	Hüzünlü _____																																				
	Kasvetli _____																																				
PE	NE																																				
Toplam _____	Toplam _____																																				
Katılımcı:	9 – 17 Yaş																																				
Kaynak:	Laurent, J., S. J. Catanzaro , et al. (1999). A Measure of Positive and Negative Affect for Children. Scale Development and Preliminary Validation. Psychological Assessment, 11(3), 326-338.																																				
Kaynağın Dili:	İngilizce																																				
Personel ve Eğitim Gerekliliği	Yok																																				
Ekipman İhtiyacı	Yok																																				

Protokol Tipi	Kendinden Yönetilen Anket	
Gereksinim	Gereksinimler kategorisi	Evet/Hayır
	Önemli ekipman	Hayır
	Özel eğitim	Hayır
	Toplama için önemli özel gereksinimler	Hayır
	Etkilenmeyen bir kişide ortalama süre 15 dakikadan fazla	Hayır
CDE	PhenX ekibi tarafından tamamlanacak.	
Genel Referanslar:	Laurent, J., S. J. Catanzaro , et al. (2004). Development and Preliminary Validation of the Psychological Hyperarousal Scale for Children. Psychological Assessment, 16(4), 373-380.	

EK 2: Sanat Terapisi Uygulamasında Paylaşımlar, Gözlemler ve Yapılan Çizimlerden, Oturum ve Gruplardan Bazı Örnekler

1. BİRİNCİ GRUP

1.1.1. Oturum

Paylaşım Süreci ve Değerlendirme:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **G1 Katılımcı: Merak Duygusu=** “-Dün okul servisinde bize bir kamyon çarptı, onun nasıl çarptığını çizdim. Dün akşam oldu. Büyük bir şey olmadı ama arabanın tamponu kırıldı. Şurada dikkatsiz bir adam var; kamyon sürücüsü. Şu bizim servis şoförü. Bu da önde oturan kız. Burada ben oturuyordum burada birisi, burada birisi, burada birisi, birisi de ayaktaydı onu da çizmedim.”

Üzgün Duygusu= “-Ben ilkokul birinci sınıftayken ilkokul arkadaşım bana gözlük taktığım için dört göz diye lakap taktı, o da beni üzdü. Burası okul bahçesi. Şurası bank, devamı vardı ama ben sadece onu çizdim.”

- **X Katılımcı: Merak Duygusu=** “- Bu kaderimi merak ediyorum. Gelecekte ne yapacağımı, kiminle evleneceğimi, hangi işte çalışacağımı, nasıl çocuğum olacağını merak ediyorum. Bu benim eşim, bu ben, bu da belki markette çalışırım. O yüzden oraya yazdım. Bu da yol.”

Üzgün Duygusu= “- Buradaki bilişim hocamız şuradaki benim. Benim bilgisayarım bozuk çıkmıştı. Sonra hoca bana yine başka bir bilgisayara şuradaki bilgisayara geç dedi. Yine bozuk çıktı. Hepsi de bozuk çıktı. Bana bilgisayar kalmadı. Beni iki kişiyle oturttu. Sonra çok sinirlendim, ayağa kalktım hoca çok fena kızdı. O zaman üzuldüm. Sonra kafamda şimşekler çıktı. Buradaki benim, kafam şu çizgilerin hepsi. Siyah rengi sevdiğim için renk kullanmadım.”

- **Y Katılımcı: Merak Duygusu=** “- Ben hayalimdeki merakı yaptım. Hani böyle masaya bir şeyler koyarlarsa ‘hammm’ yaparlar ya... işte onu merak ettim niçin yaptıklarını. Sonrada annesi diyor ki kızım yemek hazır, oda diyor ki anne şuan da odaklanıyorum diyor. Onu merak ettim. Burası ev. Bu

televizyon, cam, kapı, çekmece, kedi, kedinin yumağı, masadakiler de atıştırmalık.”

Üzgün Duygusu= “- Bunlar sıralar, bu da tahtada yazan öğretmenimiz ile ilgili bir şiir. Bu da benim. Öğretmenimle ilgili şiiri ben yazdım. Bu da çöp, öğretmen masası, cam, bu da kapı. Ben burada ilkokul dördüncü sınıf öğretmenimi çok özlemiştim. Onun için üzgün duygum var. Hem üzgün hem özlem duygusu.”

- **H1 Katılımcı: Merak Duygusu=** “- Merak duygum yoktu. Bir şeyler çizmeye çalıştım ama kötü olduğu için bıraktım. Aklıma başka bir şey gelmedi.”

Üzgün Duygusu= “- Bugün canım resim çizmek istememişti, onun için resim yapan kız yaptım. Mekan olarak burası . Suratı çok güzel çizemediğim için kafasını yapmadım.”

- **V Katılımcı: Merak Duygusu=** “- Merak duygum olmadığı için serbest bir çalışma yaptım. Hiç aklıma bir şey gelmedi.”

Üzgün Duygusu= “- Matematik sınavından düşük not aldığım için üzgünüm. Burası sınıf, şuradaki hoca şuradaki ben. Tek kendimi çizdim.”

- **Z Katılımcı: Merak Duygusu=** “- Bu çocuk bu okula daha yeni geldiği için çok merak ediyor. Bu çocuk ben. Yeni okulumuz yapılıyor, onun için çizdim. İçine girince çok şaşırıyor, eski okulu değil mi diye. Merakı ondan sonra geçiyor.”

Üzgün Duygusu= “- Burada bir çocuk kaydırdıktan kayarken çocuk düşüyor. Bu da buna gülüyor. Bu çocukta bu kelebeğe bağlı olduğu için, bu ağladığı zaman bu kelebek de büyüyor. O onun kelebeği. Oradayken bende vardım ama tanımadığım çocuklar.”

Genel Duygular:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**

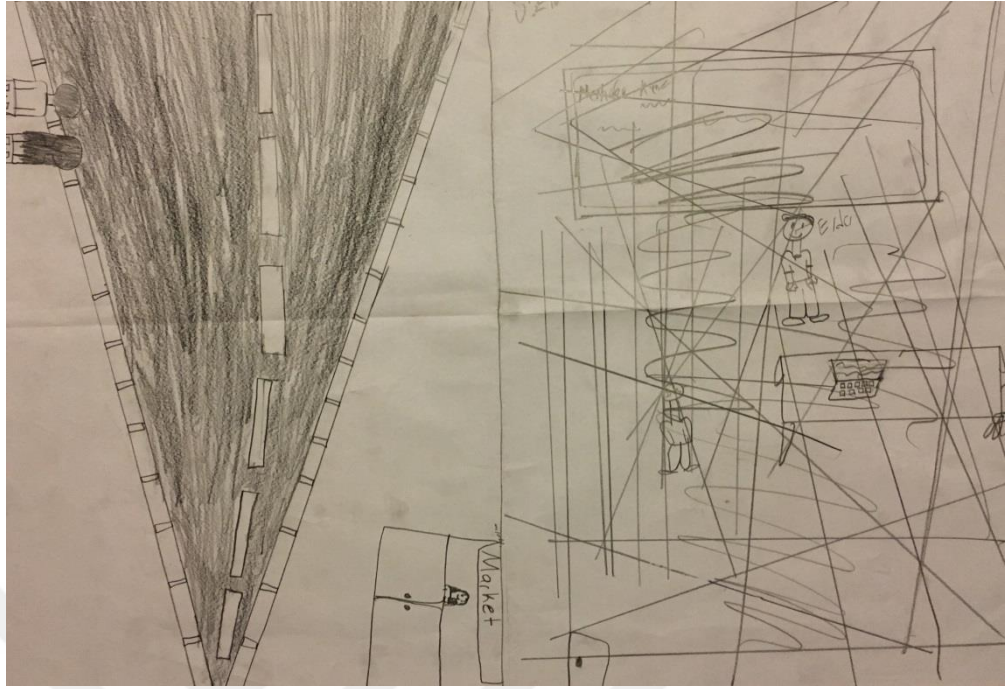
- **G1 Katılımcı:** Geldiğimde mutluydum. Şimdide mutluyum.
- **Z Katılımcı:** Geldiğimde mutluydum ama grup arkadaşım böyle yapınca üzüldüm.
- **Y Katılımcı:** Ben geldiğimde heyecanlıydım. Sonra derse başlayınca mutlu oldum. Bitince de burayı çok özleyeceğim.
- **X Katılımcı:** Gelirken mutluydum. Şimdide mutluyum.
- **H1 Katılımcı:** Ben buraya geldiğimde tabi ki de mutluydum. Şimdide mutluyum.
- **V Katılımcı:** Söylemek istediğim bir şey yok.

Atölye Sürecindeki Gözlemler:

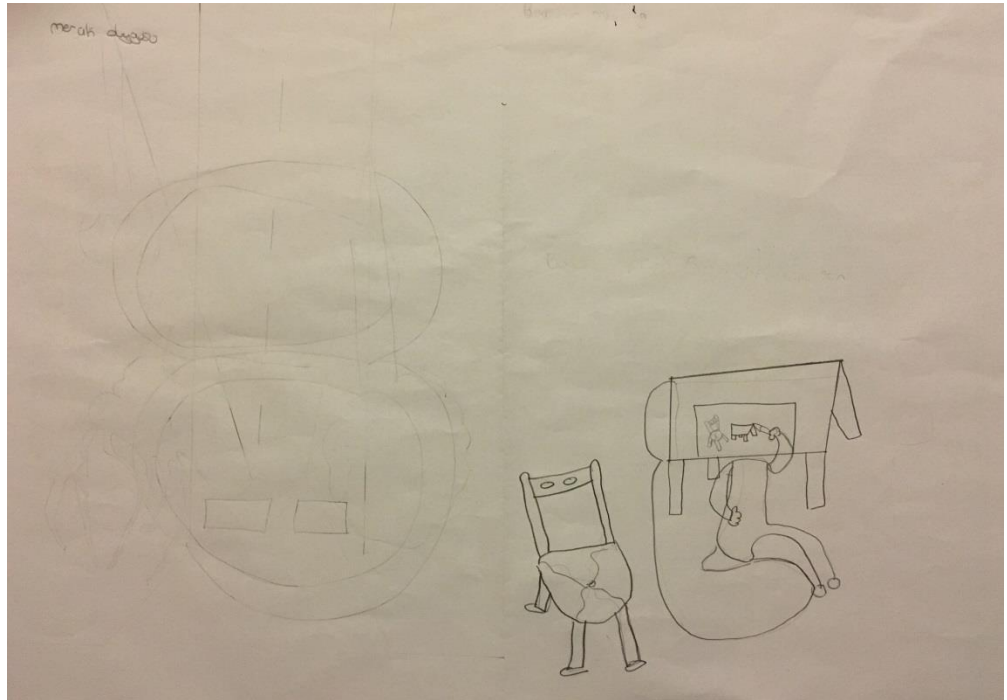
- **Y Katılımcı:** Isınma oyununa katılımı aktifti. Kağıdını ikiye böldü ve hemen başladı. İkinci bölümün ısınma çalışmasında sözel paylaşım olarak katılımı aktifti. İkinci çalışmasını en son bitiren oldu. Grup ortada daire şeklindeyken o hala resim yapıyordu. Paylaşımında bulunmaktan çekinmedi.
- **X Katılımcı:** İlk üzgün duygusu olduğu fakat buraya gelirken sevinçli olduğunu söyledi. Isınma oyununa aktif bir şekilde katıldı. Kağıdını ikiye bölüp çalışmasına başladı. Bedensel ve ifade olarak ısınma çalışmasında aktifti. Paylaşım da bulunmaktan çekinmedi.
- **Z Katılımcı:** Isınma oyununa aktif bir şekilde katıldı. Hemen çalışmasına başladı. Arkadaşlarıyla boya alışverişinde bulundu. Arkadaşı masadan boyları düşürdü, kendisi yerinden kalkıp yardım etti. İlk resmi bitiren oldu. İkinci ısınma da en aktif katılan üyeydi. İkinci çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşım için dairede yerini aldı ve paylaşımından çekinmedi.
- **G1 Katılımcı:** Isınma oyununda çok aktif değildi. Resim çalışmasında benim aklıma bir şey gelmiyor diye belirtti. Bekledi. Hemen başlayamadı. Resmini en son bitirdi. Grup ortaya geldiğinde hala çalışması ile uğraşıyordu. İkinci çalışmada katılımı çok aktif değildi. Dikkat dağıtacak başka konulardan

bahsetti. Paylaşım da en son söylemek istedi. Sıra kendisine geldiğinde hızlı bir şekilde anlatıp bitirdi.

- **H1 Katılımcı:** İlk geldiğinde hangi duyguyu hissettiğini bilmediğini söyledi. Isınma oyununa katılımı iyiydi. Resim çalışmasına hemen başladı. Ben sandalye çizemiyorum ki diye arada belirtti. Genel olarak resmine odaklandı. İkinci bölümün ısınma çalışmasında çok aktif değildi. Sıra ona geldiğinde beni atlayın benim aklıma hemen gelmez dedi. İkinci çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşımında ilk kendisi bulundu.
- **V Katılımcı:** Üzgün bir duyguyla geldim dedi. Umursamaz bir tavrı vardı. Isınma oyununa fazla katılım göstermedi. Resim çalışmasına hemen başladı. Çalışma esnasında arkadaşlarını çok gözlemledi. Isınma çalışmasına katılımı pek olmadı. İkinci çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşımında sıra kendisine geldiğinden şimdi anlatmak istemiyorum dedi. En son kendisi anlattı.

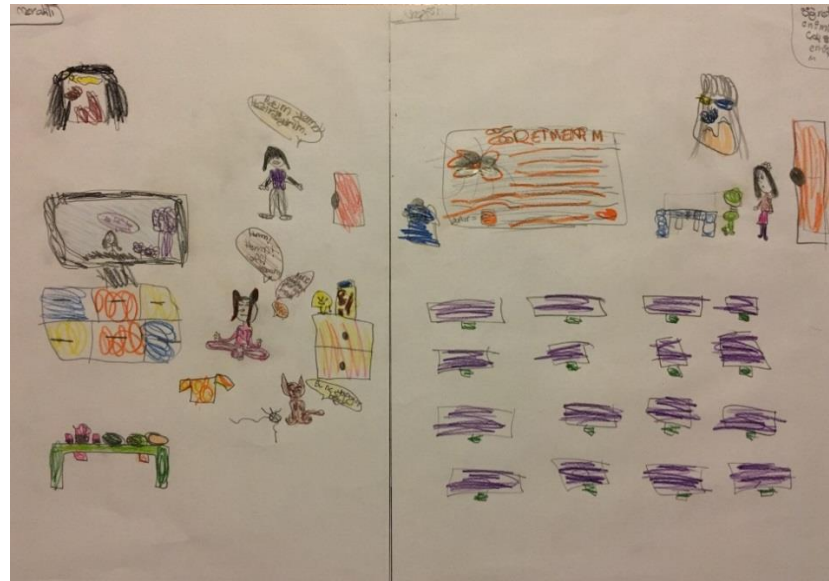
X Katılımcı: Meraklı ve Üzgün Duygusu

H1 Katılımcı: Meraklı ve Üzgün Duygusu

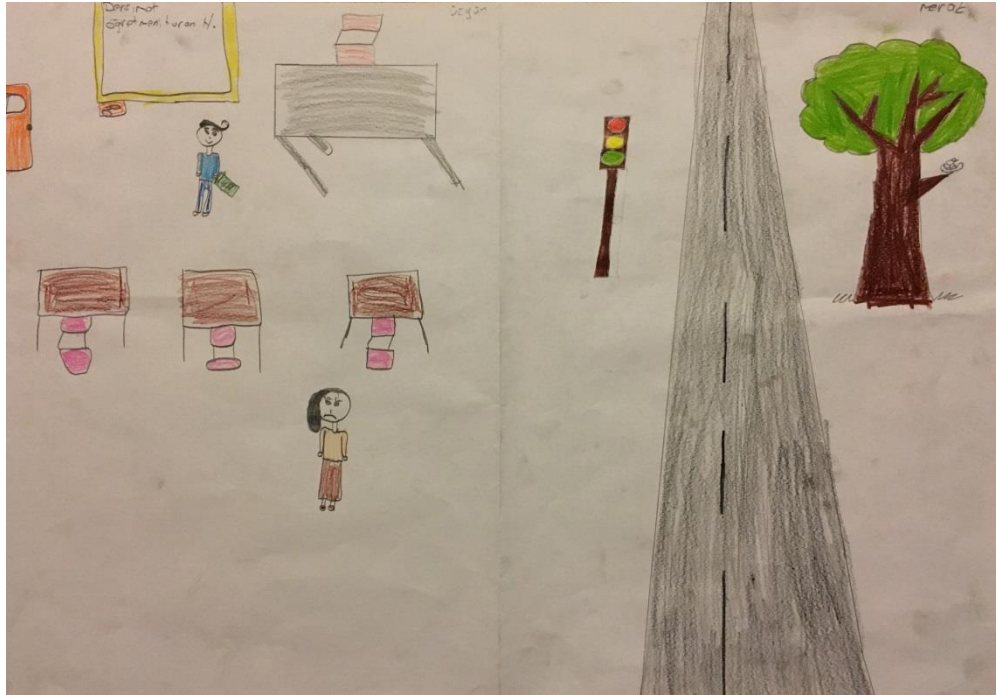
G1 Katılımcı: Meraklı ve Üzgün Duygusu

Y Katılımcı: Meraklı ve Üzgün Duygusu

Z Katılımcı: Meraklı ve Üzgün Duygusu

V Katılımcı: Meraklı ve Üzgün Duygusu

1.2.7. Oturum

Paylaşım Süreci ve Değerlendirme:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **G1 Katılımcı: Güçlü Duygusu=** “- Bu ben, bu da kağıt. Buradaki ben. Suluboya yapıyoruz. Sulu boya çalışması yaparken kendimi güçlü hissediyorum. Burada kendi odamdayım. Ama bir yere sıçratmadan yapıyorum. Kirletirsem temizlemesi zor oluyor.”

Utanmış Duygusu= “- Bu ev arkadaşlarım bu da ben. Ben bu kuruma ilk geldiğim gün. Bu bavulum. Salondayız. Arkadaşlar yabancı olduğum için bana bakıyordu. Bende utanmıştım. 5 şubat 2016 da geldim.”

- **X Katılımcı: Güçlü Duygusu=** “- Bu gitar. Gitarın yarısı görünmüş. Ben resim yaparken çok güçlü oluyorum. Onu anlattım. Bu cam bu dolap, bu şuradaki minder. Ben bu atölyeyi yaptım. Buraya da güçlü insan çizmek istedim ama olmadı.”

Utanmış Duygusu= “- Bu benim. Bu da 4. sınıftaki dilek hocam. Bu da sahne. Bizi sahneye çıkarmıştı. Ego dansı yapacaktık ben o zaman çok utanmıştım. Bu küçük renkli notlar benim akıllarım. Aklımın içinde dönen şeyler. Utanma, utanma, utanma diye dönüyor.”

- **Z Katılımcı: Güçlü Duygusu=** “- Bu bizim ev bu ağaç. Bunlar da renkli yağmur yağarken. Ben kendimi mutlu hissettiğimde yağmur yağıyor. Onları seyrediyorum. Yağmurun altında da bulunmak istiyorum. Bu siyah olanlar gök gürültüsü.”

Utanmış Duygusu= “- Bunların hepsi teneffüste. Teneffüs zili çalmıştı. Bu da öğretmenim Sibel hoca. Karşındaki ben. Hoca bana bir şey sormuştu cevap verirken çok utanmıştım. Sorduğu soru taşınma olayı ile ilgiliydi. Buradaki insanlar benim tanımadığım insanlar. Cevap veremeyeceğim için utanmıştım.”

- **Y Katılımcı: Güçlü Duygusu=** “- Burada Suzan abla bu da ben. Bunlarda arkadaşlarım. Ablam bize çay getiriyordu. Kendimi güçlü ve gözlerimin ışıldadığını merak ettim. Ablam bana güçlü hissettiriyor. Onunla güzel vakit geçiyoruz. Bu evimizin odası. Burada ben yorganın içinde yatıyorum.”

Utlanmış Duygusu= “- Burada hoca bana demişti ki bu işlemi yapabilir misin? Bende yanlış yere bastım garip garip şeyler çıkmıştı. Bende utanıp geriye çekildim. Sınıfta arkadaşlarım vardı. Ders matematikti. Ekrandaki yeşil kırmızı olanlar harita.”

Genel Duygular:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **G1 Katılımcı:** Gelirken mutluydum şimdide mutluyum.
- **X Katılımcı:** Gelirken mutluydum. Şimdi ise telaşlıyım. Çünkü ödevim vardı.
- **Z Katılımcı:** Gelirken mutluydum. Şimdi de mutluyum.
- **Y Katılımcı:** Gelirken ve giderken mutluyum.

Atölye Sürecindeki Gözlemler:

- **X Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Doğaçalama çalışmasında gününü sözel ve bedensel olarak çok iyi ifade etti. En ince ayrıntılara kadar değindi. Katılımı en aktif grup üyesiydi. Paylaşımında bulundu. Resim çalışması için masada yerini aldı. Dairede tekrar yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Resim çalışması tekrar masaya geçti. Resim yaparken ara ara sesler çıkardı. Diğer gurup üyeleri sessiz olması için uyardı. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşım için tekrar daireye geldi.
- **Z Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Arkadaşlarını paylaşımında bulunurken kendisi mekânda sürekli başka eşyalarla uğraştı.

Kalktı yerini değiştirdi. Doğaçlama çalışmasında gününü daha çok sözel olarak ifade etti. En ince ayrıntılara kadar değindi. Paylaşımda bulundu. Resim alışması için masada yerini aldı. Dairede tekrar yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımda bulundu. Resim alışması tekrar masaya geçti ve zamanında bitirdi. Paylaşım için tekrar daireye geldi.

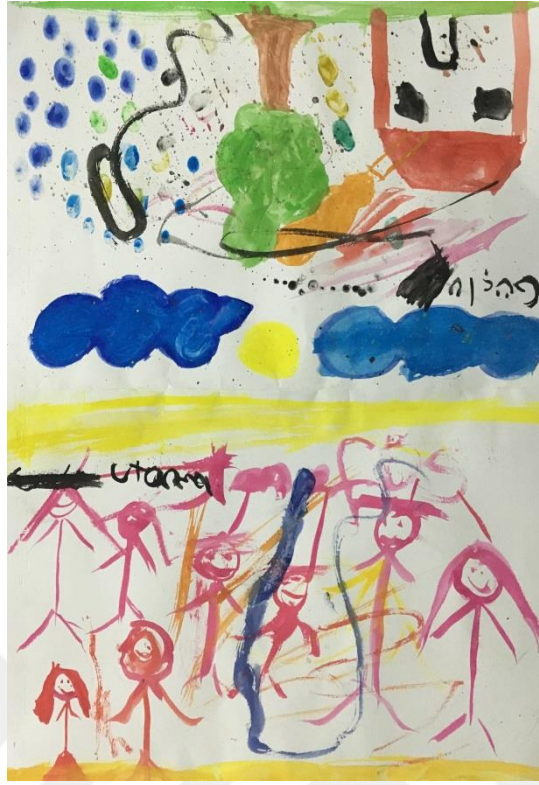
- **Y Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Doğaçlama çalışmasında gününü sözel ve bedensel olarak çok iyi ifade etti. En ince ayrıntılara kadar değindi. Paylaşımda bulundu. Resim alışması için masada yerini aldı. Kağıdını ikiye parçaladı. alışmasını en son bitiren üyeydi. Daire de tekrar yerini almak için baya bir oyalandı. Dairede yerini aldı. İlk olarak ikinci çalışmada bulunmak istemedi fakat daha sonra katıldı. Paylaşımda bulundu. Resim çalışmasını için tekrar yerini aldı. Zamanında bitirdi. Paylaşım için daireye geldi.
- **G1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Arkadaşları paylaşımda bulunurken sürekli ‘tamam artık bitir’ diye söylendi. Doğaçlama çalışmasında yerinden kalkmadı. Gününü sözel olarak ifade etti. En ince ayrıntılara kadar değindi. Paylaşımda bulundu. Resim alışması için masada yerini aldı. Dairede tekrar yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımda bulundu. Resim alışması tekrar masaya geçti ve zamanında bitirdi. Paylaşım için tekrar daireye geldi.

G1 Katılımcı: Güçlü ve Utanmış Duygusu

Y Katılımcı: Güçlü ve Utanmış Duygusu

Z Katılımcı: Güçlü ve Utanmış Duygusu

X Katılımcı: Güçlü ve Utanmış Duygusu

2. İKİNCİ GRUP

2.1.2. Oturum

Paylaşım Süreci ve Değerlendirme:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **M Katılımcı: Mutluluk Duygusu=** “- Ben bir gün alışveriş merkezine gitmişim. Toyzz Shop’ a girmişim. Toyzz Shop’tanda şunu almışım. Yani bilezik seti aldım. Sonra eve geldim dinlendim. Sonra yaşam merkezine geldim. Böyle güzel bir günüm geçti.”

Korkak Duygusu= “- Ben korkunca ağlarım. Bu çocukta çok korkmuş ağlamış. Burası da masmavi olmuş. Bu kız ben. Böyle çok ışık olduğunda, kardeşlerim bana canavar var canavar dediklerinde korkuyorum. Ben ışık sevmiyorum. Çok ışık olduğunda korkuyorum.”

- **K Katılımcı: Mutluluk Duygusu=** “- Böyle biz varız. Bu abla, bu da benim. Biz mutlu bir şekilde ormanda geziyorum. Geziyoruz, geziyoruz. Ormanda gezinmeyi seviyorum. Daha önce arkadaşlarımla gezdim. İşte bu kadar.”

Korkak Duygusu= “- Burada ben varım. Bu da kötü bir cadı. Bu pembeler onun gücü. Bulutların yağmurlarını alıyor. Bir de güneşin ışığını alıyor. O yüzden de karanlık oluyor. Burada ki benim bu da erkek. O kötü cadı.”

- **U Katılımcı: Mutluluk Duygusu=** “- Ben alışveriş merkezine gitmişim. Orada paten yapmışım. Çok mutluydum. Ablamla birlikte gitmiştik. Burada yıldızlar vardı sonra kapattım.”

Korkak Duygusu= “- Burada bir tane çocuk var kaplumbağadan çok korkuyor. Sonra çocuk ağlıyor. Burada ki herhangi bir çocuk ben değilim. Ben kaplumbağadan korkmuyorum. Bu kadar.”

- **L Katılımcı: Mutluluk Duygusu=** “- Burada Havva abla var. Bu da benim. Birlikte salıncakta sallanıyoruz. Evimizin yanındaki parkta. O yüzden mutluyum. Salıncak çok güzel.”

Korkak Duygusu= “- Burada da böyle kötü adam var. Ablamı böyle kovalıyor. Bu bıçak, bu kılıç. O kötü adam da herhangi birisi. Ablam evin içine koşuyor o kötü adam girmesin diye.”

Genel Duygular:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **M Katılımcı:** Geldiğimde mutluydum. Şimdide mutluyum.
- **K Katılımcı:** Geldiğimde mutluydum ama şimdi korkak.
- **U Katılımcı:** Geldiğimde kızgındım ama şimdi mutluyum.
- **L Katılımcı:** Geldiğimde mutluydum ama şimdi üzgün. Çünkü buradan ayrılıyorum burası çok eğlenceli.

Atölye Sürecindeki Gözlemler:

- **U Katılımcı:** Buraya kızgın duygusuyla geldiğini belirtti. Yönergelere katılım sağladı. Isınma oyununa aktif olarak katıldı. Resim çalışmasına hemen başladı. Çalışmasını zamanında bitirdi ve ikinci çalışma için dairede yerini aldı. Yönergelere uyum sağladı. Katılımı aktifti. Diğer resmine hemen başladı. Çalışmasını parmaklarını kullanarak yaptı. İlk resmi bitiren kendisi oldu ve yerinde sessizce bekledi. Paylaşım için daire de yerini aldı.
- **M Katılımcı:** Hangi duyguyla geldiğimi bilmiyorum dedi. Isınma oyununa aktif olarak katıldı. Hemen resmine başladı. Çalışmasını en sona bitirdi ve daire de yerini aldı. Yönergelere uyum sağladı. Diğer çalışması için yerine geçtiğinde ilk çalışmasına devam etti. Daha sonra ikinci çalışmasına başladı. Gruptaki arkadaşından etkilendi ve çalışmasında parmaklarını kullandı. Zorlandığını belirtti. Çalışmasını bitirdi ve paylaşım için dairede yerini aldı.
- **L Katılımcı:** Hangi duyguyla geldiğimi bilmiyorum dedi. Yönergeler pek uymadı. Isınma oyununa katılmadı. Resmine biraz geç başladı. İkinci çalışma için daire de yerini aldı. Katılım aktifti. Sözel paylaşımlarda bulundu. Diğer

resmi için hemen yerini aldı. Sandalyede ayağa kalkıp masanın etrafında gezinerek çalışmasını yaptı. Çalışmasına çok odaklanmıştı. İlk geldiğinde montunu çıkarmak istememişti. Bu çalışmasını yaparken çıkarmak istiyorum dedi. Verilen sürede bitirdi ve paylaşım için dairede yerini aldı.

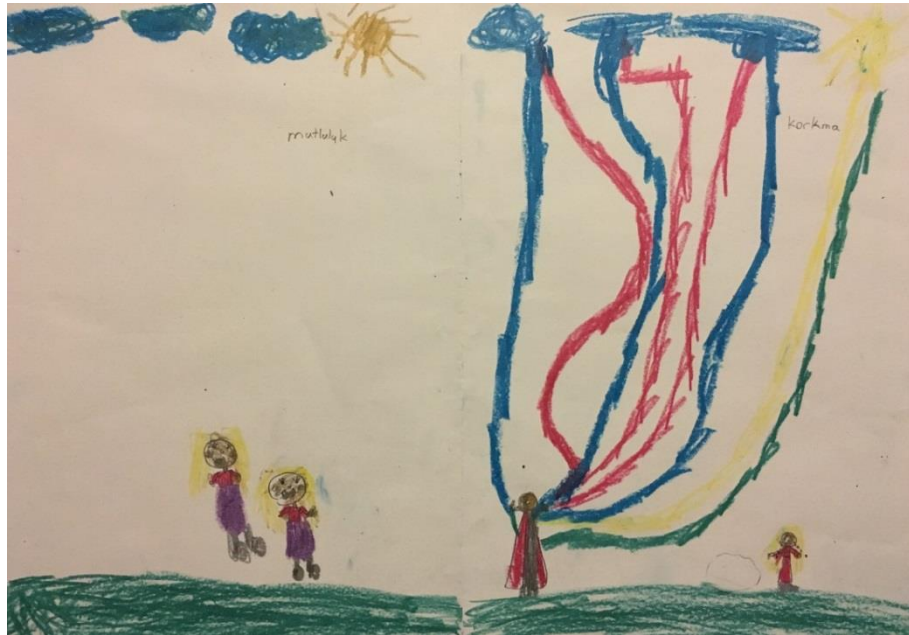
- **K Katılımcı:** Üzgün duygusuyla geldiğini belirtti. Isınma oyununa ilk katılmak istemedi. Daha sonra gelip katıldı ve topu ilk attığımda paylaşımında bulunmadı. Hemen arkadaşına verdi. Daha sonra top tekrar kendisine geldiğine paylaşımında bulundu. Resim çalışmasına hemen başladı fakat resmine uygun boya bulunmadığını söyledi. Çalışmasını ilk bitiren oldu. Daire de yerini aldı. İkinci çalışmada için sözel paylaşımı fazla olmadı. Yerine geçip hemen çalışmasına başladı. Verilen sürede çalışmasını bitirdi. Sonra ayağa kalkıp arkadaşlarının resmine baktı. Paylaşım için dairede yerini aldı.

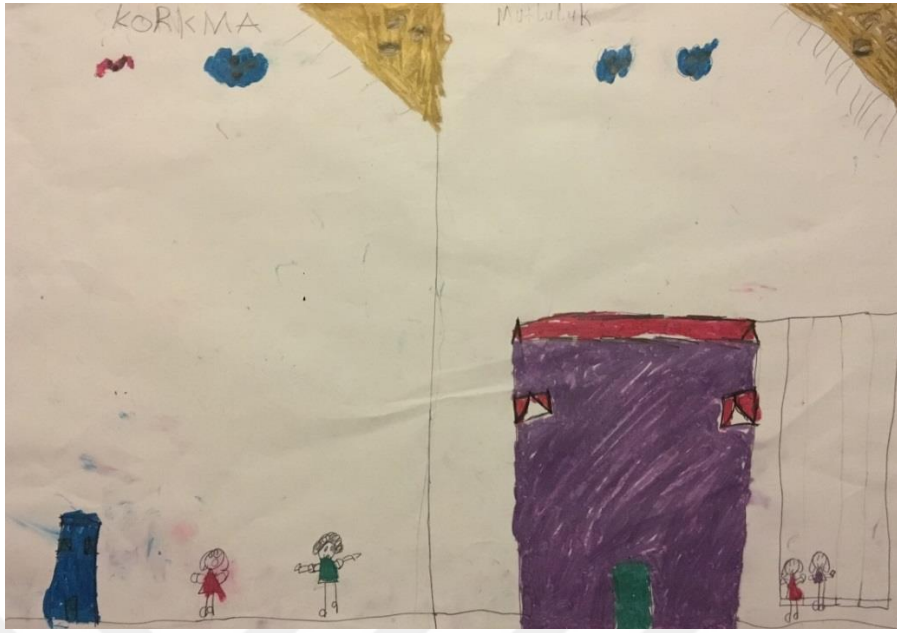
Korkak Duygusu İşlenirken Atölye İçeriğinde Kullanılan Fotoğraf

U Katılımcı: Mutlu ve Korkak Duygusu

K Katılımcı: Mutlu ve Korkak Duygusu

L Katılımcı: Mutlu ve Korkak Duygusu

M Katılımcı: Mutlu ve Korkak Duygusu

2.2.8. Oturum

Paylaşım Süreci ve Değerlendirme:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **M Katılımcı: Enerjik Duygusu=** “- Uyanıyorum, kalkıyorum. Güneş ve bulut var. Burada kardeşim var. Onlarda kalkıyor. Enerjik oluyorlar onlar havada geziyor.”

Gergin Duygusu= “- Burada ağaç ve nehir var. Gergin olduğumda sadece ağaç ve nehir görmek istiyorum. Bu kadar.”

- **L Katılımcı: Enerjik Duygusu=** “- Burada böyle bir tane çocuk. O ablam. Burada spor yapıyor ve enerjik oluyor.”

Gergin Duygusu= “- Burada bir tane ağaç konuşuyor ama diğeri konuşamıyor. Bu kadar bitti.”

- **K Katılımcı: Enerjik Duygusu=** “- Bu benim bu da arkadaşım. Böyle dışarı çıkmışız. Enerjik olmuşuz. Bitti anlatmıyorum başka.”

Gergin Duygusu= “- Bunlar öylesine çocuklar. Bu pislik yapıyor. Diğeri de tiksiniyor. Bu kadar.”

- **N Katılımcı: Enerjik Duygusu=** “- Burada bir tane kız var. Sabah kalkıyor, zıplıyor ve kendini enerjik hissediyor. Bu öylesine bir kız.”

Gergin Duygusu= “- Burada ben varım. Yorgun olduğum için yemeği fırlatmışım. Çünkü aç ve gerginim.”

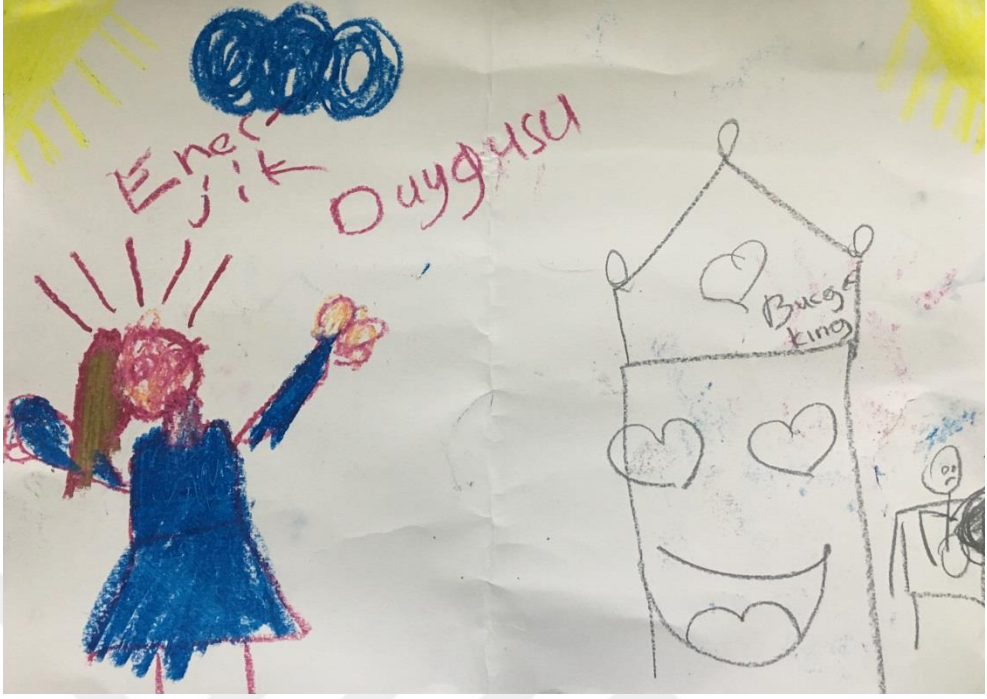
Genel Duygular:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **M Katılımcı:** Gergin ve yine gerginim.
- **L Katılımcı:** Mutlu ve mutluyum.

- **K Katılımcı:** Gergin ve gerginim.
- **N Katılımcı:** Kızgın ve yine kızgınım.

Atölye Sürecindeki Gözlemler:

- **M Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Sözel paylaşımı oldukça fazlaydı. Resim çalışmasını oturarak yapmak istediğini belirtti. Daha sonra duvara yapıştırdı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşım için dairede yerini aldı.
- **L Katılımcı:** Isınma çalışmasına katılmadı. Paylaşımında bulundu. Resim çalışmasını oturarak yapmak istediğini belirtti. Daha sonra duvara yapıştırdı. Çalışmasını en son bitiren üyeydi. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşım için dairede yerini aldı.
- **K Katılımcı:** Isınma çalışmasına kısmen katıldı. Paylaşımında bulunmadı. Resim çalışması için kağıdını duvara yapıştırdı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşım için dairede yerini aldı.
- **N Katılımcı:** Isınma çalışmasına katılmadı. Paylaşımında bulunmadı. Resim çalışması için kağıdını duvara yapıştırdı. Resmini ilk bitiren üyeydi. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşım için dairede yerini aldı.

N Katılımcı: Enerjik ve Gergin Duygusu

M Katılımcı: Enerjik ve Gergin Duygusu

L Katılımcı: Enerjik ve Gergin Duygusu

K Katılımcı: Enerjik ve Gergin Duygusu

3. ÜÇÜNCÜ GRUP

3.1.3. Oturum

Paylaşım Süreci ve Değerlendirme:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **F1 Katılımcı: Sakin Duygusu=** “- Sakin olmak için resim çizerim. Bu bizim mahalle. Renk kullanmak istemedi. Kardeşlerimle misafir geldiğinde televizyon seyrediyoruz.”

Sinirli Duygusu= “- Bu arkadaşım bu da benim. Arada sırada sinirleniyorum. Sinirlenince de kavga ediyoruz.”

- **R Katılımcı: Sakin Duygusu=** “- Burada kitap okuyorum. Sakinleştiğim an. Burada odamdayım. Masada.”

Sinirli Duygusu= “- Burada arkadaşımın suluğu yeni almışım. Bende oyun oynuyordum. Arkadaşım suluğumu çöpe attı bende çok sinirlenmişim.”

- **S Katılımcı: Sakin Duygusu=** “ – Ben burada müzik dinleyerek sakinleşiyorum.”

Sinirli Duygusu= “- Burada birisine kızıyorum. Arkadaşıma. Çünkü çok konuşuyor.”

- **P Katılımcı: Sakin Duygusu=** “- Bu da sakin duygum. Televizyon seyrediyorum.”

Sinirli Duygusu= “- Burada arkadaşşıma sinirlendim. Sürekli benimle konuşuyor. Beni eleştiriyor.”

- **T Katılımcı: Sakin Duygusu=** “- Toplantı yapılıyor. Burada da biz yemek yiyoruz. İnsan çizmedim. Renk kullanmak istemedim”

Sinirli Duygusu= “- Eski okulum. Arkadaşım bu. Sürekli beni sinir ediyorlar. Üç grup toplanmış. Sürekli adımla dalga geçiyorlar. Bende sinirleniyorum.”

Genel Duygular:

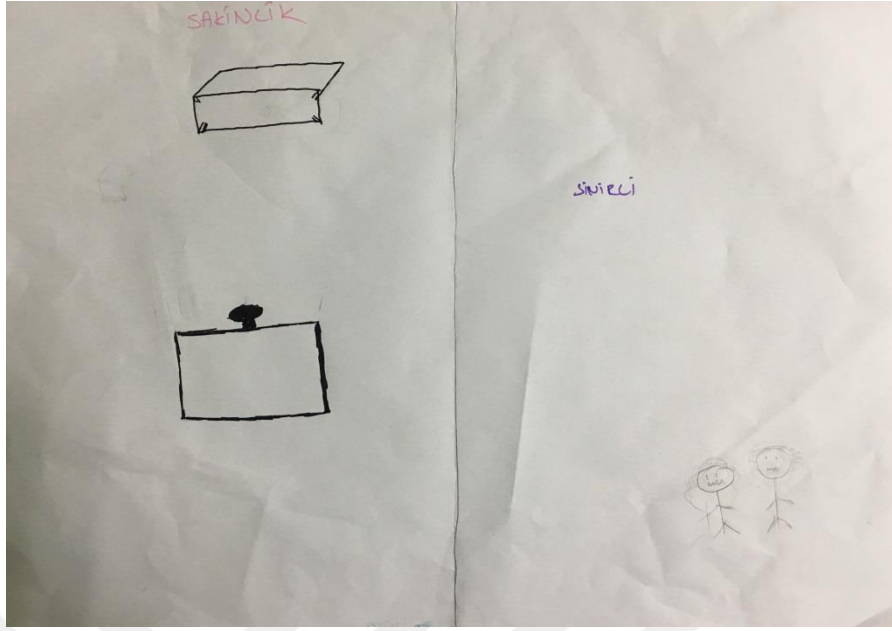
- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **F1 Katılımcı:** Giderken üzgünüm. Gelirken mutluyum.
- **R Katılımcı:** Buradan giderken mutsuz. Buraya gelirken mutlu. Çünkü burada kalmak istiyorum.
- **S Katılımcı:** Gelirken ve giderken mutsuzum.
- **P Katılımcı:** Gelirken mutsuz. Giderken mutlu.
- **T Katılımcı:** Gelirken heyecanlıyım. Giderken mutluyum.

Atölye Sürecindeki Gözlemler:

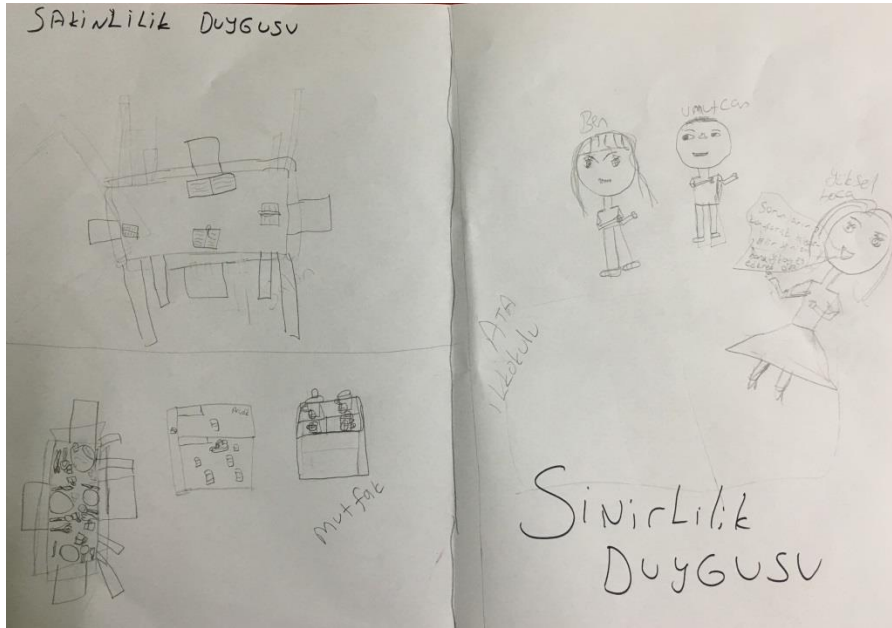
- **P Katılımcı:** İntro da buraya geldiğini için çok mutlu olmadığını belirtti. Sırt çantasını çıkarmak istemedi. Kısa paylaşımının ardından ortada daire oluşturuldu. Isınma çalışmasına kısmen katıldı. Doğaçlamaya geçtiğimizde yerinden kalkmadı. Paylaşımında bulunmadı. Resim çalışması için masada yerini aldı. Verilen sürede çalışmasını bitirdi. İkinci çalışma için dairede yerini aldı. Katılım sağladı. Ben sinirlenince genelde gülüyorum dedi. Tekrar masada yerini aldı ve resim çalışmasına başladı. Çalışmasını zamanında bitirdi ve paylaşım için ortaya geldi.
- **S Katılımcı:** Ortada dairede yerini aldı. Isınma çalışmasına kısmen katıldı. Doğaçlamada da aktif katılım göstermedi. Grup üyelerine şakalar yaptı. Ben genelde sakin olamıyorum sürekli konuşuyorum diye paylaşımında bulundu. Daha sonra resim çalışması masada yerini aldı. Verilen sürede çalışmasını bitirdi. İkinci çalışma için daireye geldi. Sürekli konuşmak istedi. O yüzden ikinci çalışmaya odaklanamadı. Ben sinirlenince genelde gülerim dedi. Masada tekrar yerini aldı. Biz ne yapacaktık diye sordu. Bir süre bekledi. Çalışmasını bitirdi ve paylaşım için dairede yerini aldı.
- **R Katılımcı:** Dairede yerini aldı. Sırt çantasını çıkarmak istemedi. Genel olarak hep sessiz kaldı. Isınma çalışmasına katılmadı. Doğaçlamada kısa bir

süre ayağa kalktı ve tekrar yerine oturdu. Daha sonra resim çalışması için masada yerini aldı. Verilen sürede çalışmasını bitirdi. İkinci çalışma için dairede yerini aldı. Katılım sağlamadı. Ben sinirlenince gülerim dedi. Diğer çalışması için masada tekrar yerini aldı. Çalışmasını zamanında bitirdi ve paylaşım için daireye geldi.

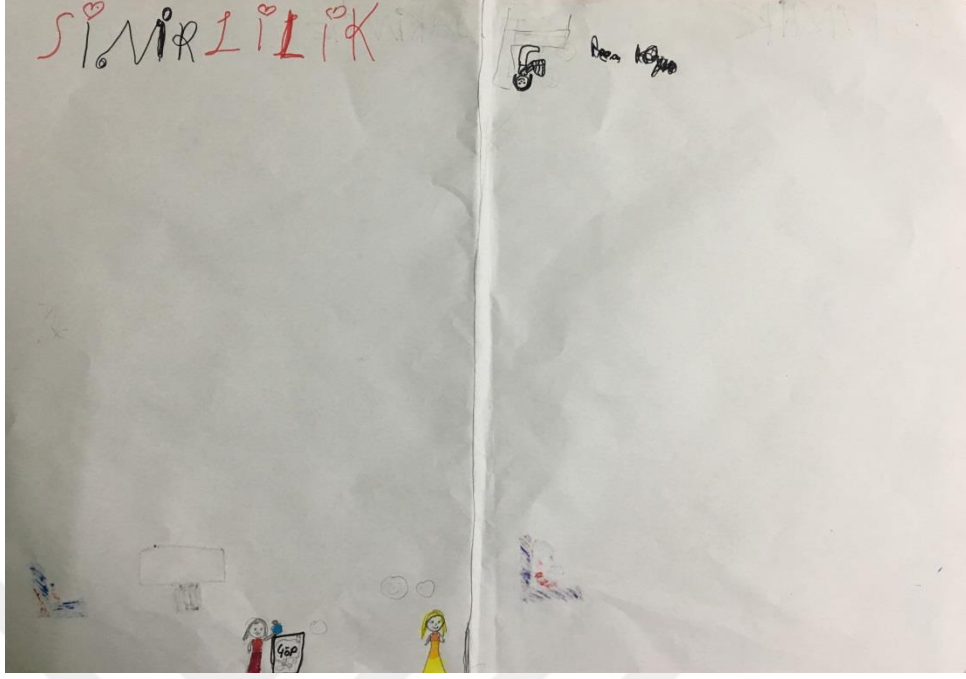
- **T Katılımcı:** Dairede yerini aldı. Isınma çalışmasına aktif olarak katılım sağladı. Doğaçlamada katılım sağladı ve paylaşımında bulundu. Daha sonra resim çalışması için masada yerini aldı. Verilen sürede çalışmasını bitirdi ve grup liderine resim çalışmasını bir bölümünü göstererek ‘hayatımda ilk defa şu kadar güzel bir resim çalışması yaptım’ dedi. İkinci çalışma için dairede yerini aldı. Katılımı aktifti. İkinci çalışması için tekrar masaya geçti. Çalışmasını zamanında bitirdi ve paylaşım için dairede yerini aldı.
- **F1 Katılımcı:** Dairede yerini aldı. Isınma ve doğaçlama çalışmasına aktif olarak katıldı. Yönergelere en uyumlu üyeydi. Paylaşımında bulundu. Resim çalışması için dairede yerini aldı. Verilen sürede çalışmasını bitirdi. İkinci çalışma için dairede yerini aldı. Katılımı aktifti. Ben büyük olduğum için sinirlenince hepsini dönebiliyorum dedi. İkinci çalışması için masada yerini aldı ve çalışmasını ilk bitiren üyeydi.

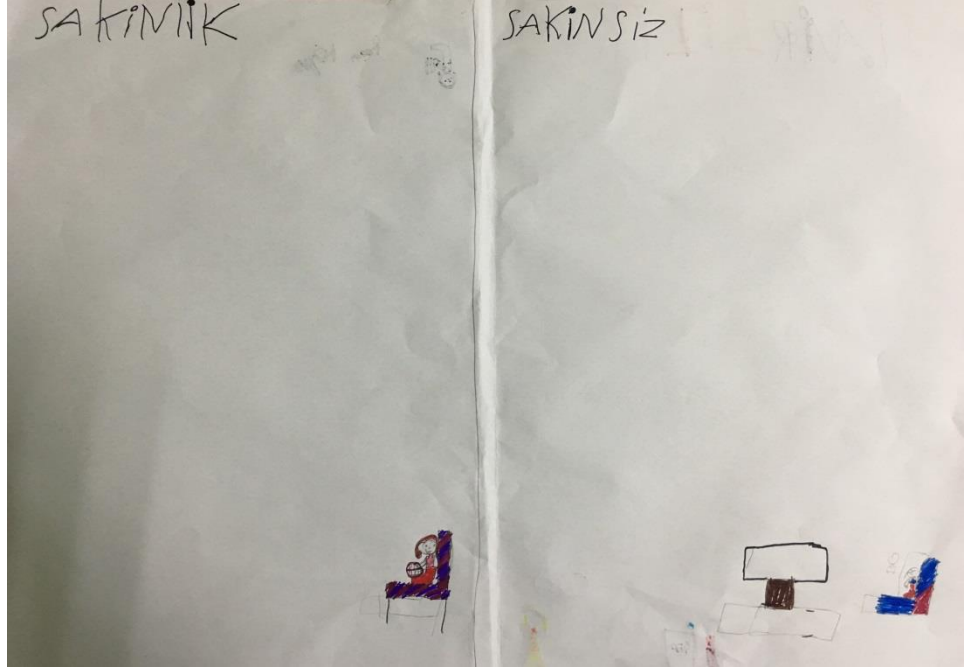
P Katılımcı: Sakin ve Sinirli Duygusu

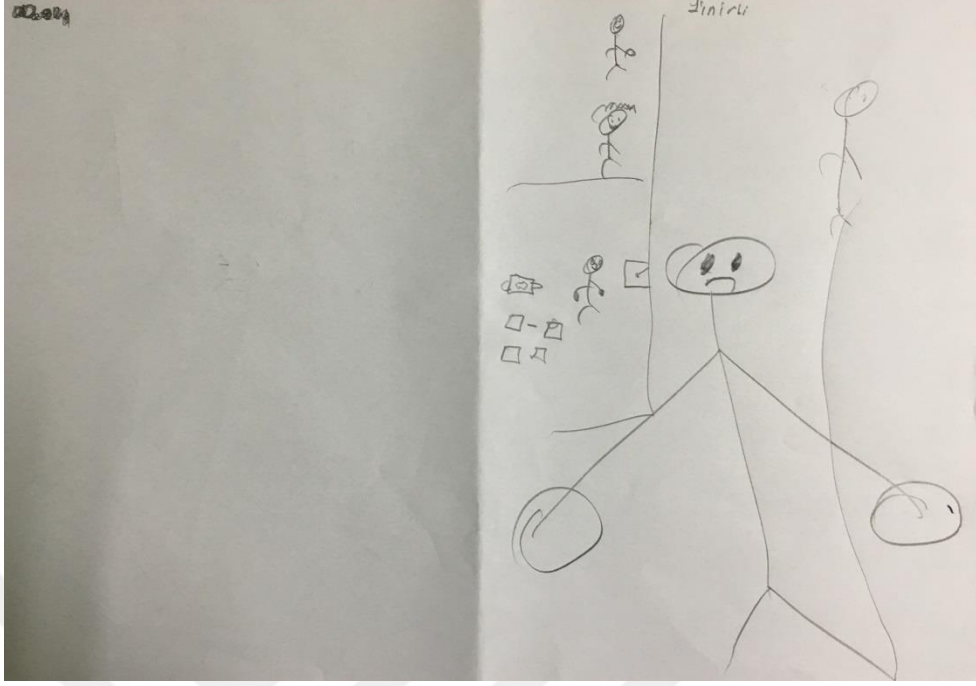
T Katılımcı: Sakin ve Sinirli Duygu

R Katılımcı: Sakin ve Sinirli Duygusu

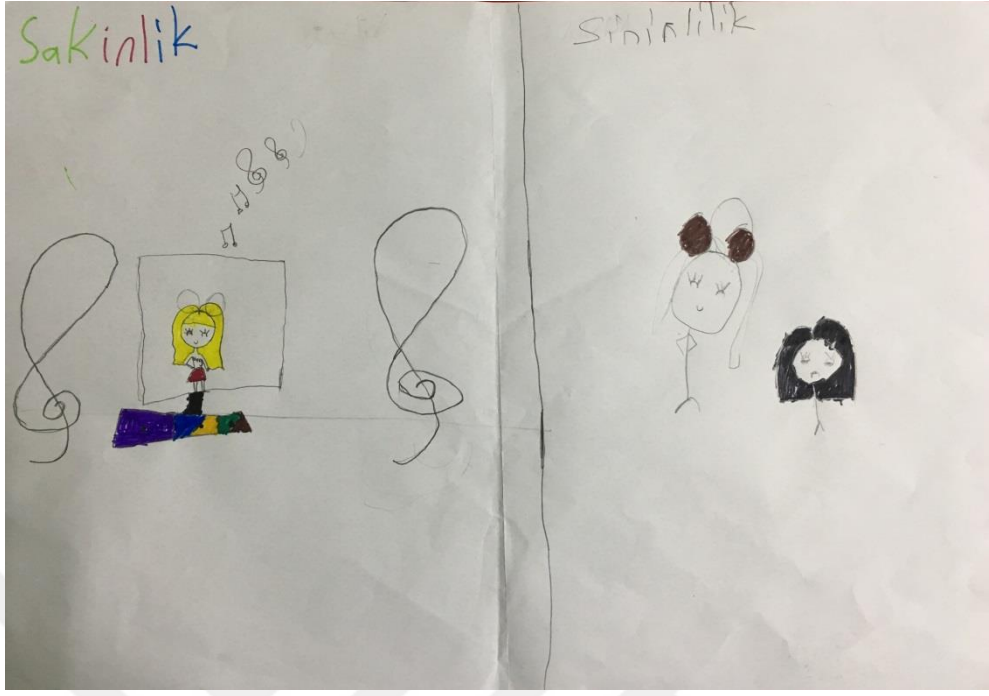
R Katılımcı: Sakin ve Sinirli Duygusu

F1 Katılımcı: Sinirli Duygusu

F1 Katılımcı: Sakin Duygusu

S Katılımcı: Sakin ve Sinirli Duygusu

3.2.9. Oturum

Paylaşım Süreci ve Değerlendirme:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **I Katılımcı: Hayat Dolu Duygusu=** “- Bu benim mutlu halim. Mutlu olmamın sebebi; bir tane yarışmada herkesin bana tezahürat yapması. Mendil kapmaca oyunuydu.”

Mutsuz Duygusu= “- Burada da çok üzgünüm. Çünkü bizim balıklarımız oldu o yüzde. Arkadaşım bir balık getirmişti. Benim en çok sevdiğim kocaman gözlü bir balık vardı o ölmüştü.”

- **J Katılımcı: Hayat Dolu Duygusu=** “- Ben burada mutluyum, kalbim burada. Benim hatırladığım bir film var. Hintli çocuk burada çok mutlu. Resim yarışmasına giriyor ve kazanıyor.”

Mutsuz Duygusu= “- Buradaki benim ve ben çok mutsuzum. Benim hiçbir dersim dört değildi. Bir dersten dört aldım.”

- **F1 Katılımcı: Hayat Dolu Duygusu=** “- Biz sahile gitmiştik. Sahilde bir labirent var. Labirent de oyun oynuyoruz. Hem heyecanlı hem mutluyuz.”

Mutsuz Duygusu= “- Bu duyguda ısınma oyununda yaptığımız çalışmayı çizdim. Bu da benim. Bu duygu bana tavşanım öldüğü günü hatırlatıyor.”

- **S Katılımcı: Hayat Dolu Duygusu=** “- Burada ne yaptığımı bilmiyorum. Bu duygu bana mutluluğu anlatıyor.”

Mutsuz Duygusu= “- Mutsuzluk bana kötülüğü anlatıyor. Beni ne mutsuz ediyor bilmiyorum. Önemli bir şeyin çöpe atılması beni mutsuz ediyor.”

- **E1 Katılımcı: Hayat Dolu Duygusu=** “- Bu benim. Babamın görüşmesinde mutlu oluyorum.”

Mutsuz Duygusu= “- Abimin ölmesine mutsuz oluyorum.”

- **T Katılımcı: Hayat Dolu Duygusu=** “- Kendimi çizdim. Saçlarım sarı değil ama sarı yatım. Burada saçlarım boyalıymış. Burada hayat doluyum. Saçımda kurdele var oda benim gözüme değmiş ama onu çizmedim. Bu duygu bana annemle yaşadığım günleri hatırlatıyor.”

Mutsuz Duygusu= “- Evden buraya geliyoruz. Orada birazcık annemle görüşmem belki diye üzülüyorum.”

- **P Katılımcı: Hayat Dolu Duygusu=** “- Bu duygu bana neşe hissettiriyor. Mesela aile görüşmesi olunca neşeli oluyorum.”

Mutsuz Duygusu= “- Bu duygu bana sinirlilik, kızgınlık hissettiriyor. Kardeşimin buradan gitmesi beni mutsuz ediyor.”

- **R Katılımcı: Hayat Dolu Duygusu=** “-Bu duyguda mutluluk hissediyorum.”

Mutsuz Duygusu= “- Okula gitmediğim için mutsuzum. Perşembe okula gitmemiştim. Hastaneye gitmiştim.”

Genel Duygular:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **I Katılımcı:** Buraya gelirken mutlu buradan giderken mutsuzum.
- **J Katılımcı:** Buraya gelirken mutlu buradan giderken mutluyum.
- **F1 Katılımcı:** Buraya gelirken mutlu buradan ayrılırken üzgünüm.
- **S Katılımcı:** Buraya gelirken mutlu buradan giderken mutsuz.
- **E1 Katılımcı:** Buraya gelirken mutlu buradan giderken mutsuz.
- **T Katılımcı:** Buraya gelirken mutluyum. Çünkü resim çiziyorum. Giderken de mutsuzum.
- **P Katılımcı:** Buraya gelirken mutsuz buradan giderken mutluyum.

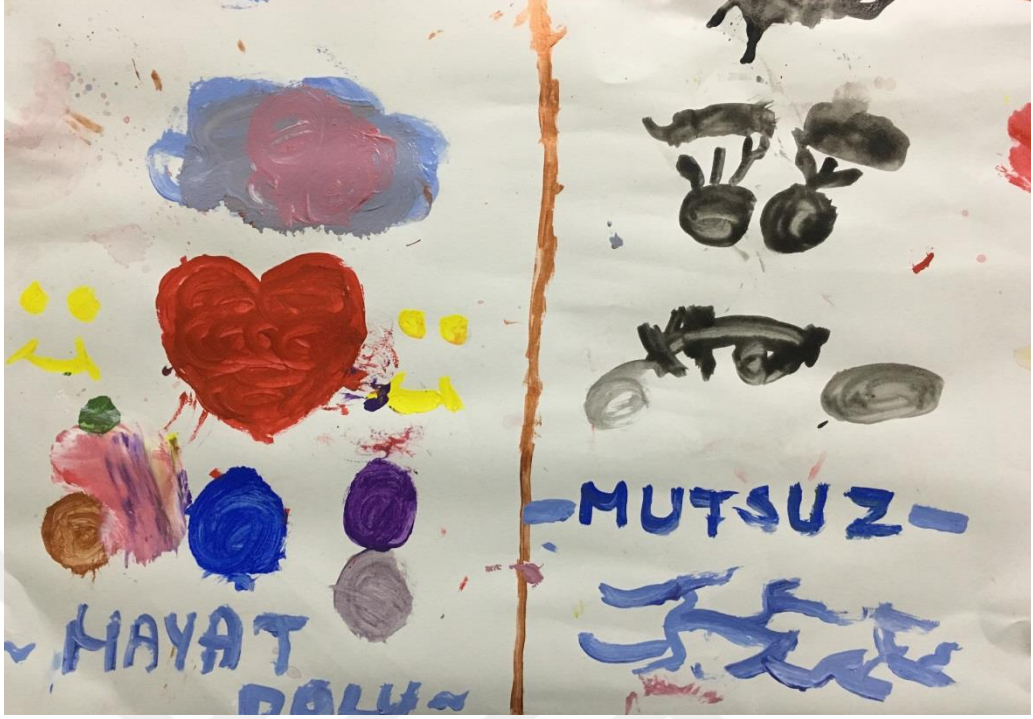
- **R Katılımcı:** Buraya gelirken mutlu buradan giderken mutsuz. Çünkü buradan gitmek istemiyorum.

Atölye Sürecindeki Gözlemler:

- **T Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Resim çalışması için masada yerini aldı. Çalışmasını yaparken hangi boya kullanması gerektiği hakkında arkadaşlarından fikir aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Resim çalışması için tekrar masaya gitti. Çalışmasını zamanında bitirdi.
- **F1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Resim çalışması için masada yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Resim çalışması için tekrar masaya gitti. Çalışmasını zamanında bitirdi.
- **P Katılımcı:** Isınma çalışmasına katılmadı. Paylaşımında bulundu. Resim çalışması için masada yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Resim çalışması için tekrar masaya gitti. Çalışmasını zamanında bitirdi.
- **E1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Resim çalışması için masada yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Resim çalışması için tekrar masaya gitti. Çalışmasını zamanında bitirdi.
- **F1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Resim çalışması için masada yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Resim çalışması için tekrar masaya gitti. Çalışmasını zamanında bitirdi.
- **R Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Resim çalışması için masada yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Resim çalışması için tekrar masaya gitti. Çalışmasını zamanında bitirdi.

- **S Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Resim çalışması için masada yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Resim çalışması için tekrar masaya gitti. Çalışmasını zamanında bitirdi.
- **J Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Resim çalışması için masada yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Resim çalışması için tekrar masaya gitti. Çalışmasını ilk bitiren üye oldu.

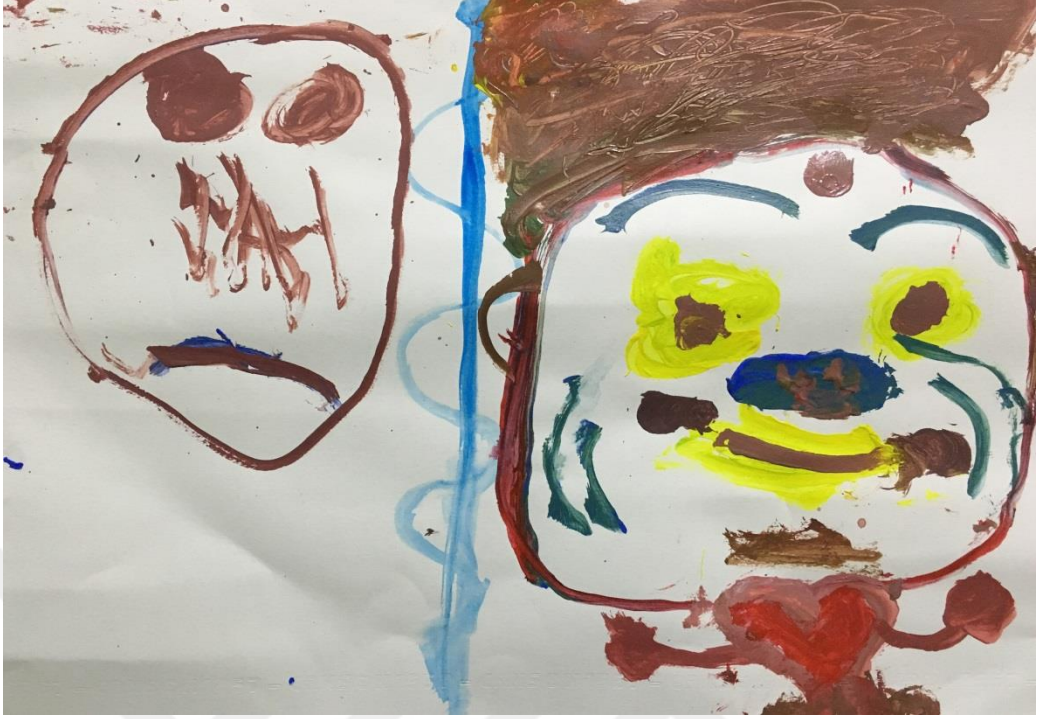

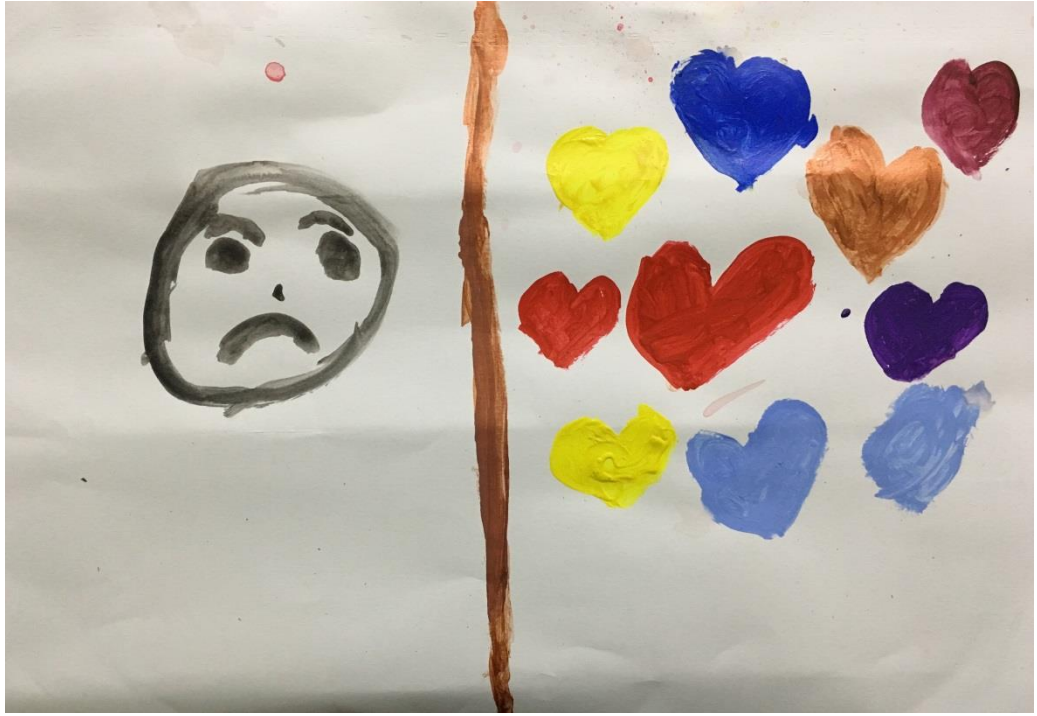
P Katılımcı: Hayat Dolu ve Mutsuz Duygusu

T Katılımcı: Hayat Dolu ve Mutsuz Duygusu

J Katılımcı: Hayat Dolu ve Mutsuz Duygusu

R Katılımcı: Hayat Dolu ve Mutsuz Duygusu

S Katılımcı: Hayat Dolu ve Mutsuz Duygusu

F1 Katılımcı: Hayat Dolu ve Mutsuz Duygusu

E1 Katılımcı: Hayat Dolu ve Mutsuz Duygusu

I Katılımcı: Hayat Dolu ve Mutsuz Duygusu

4. DÖRDÜNCÜ GRUP

4.1.4. Oturum

Paylaşım Süreci ve Değerlendirme:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **H Katılımcı: Sevinçli Duygusu=** “- Ben dinozor müzesine gittiğimde çok sevinmiştim. Çünkü birbirinden farklı dinozorlar görmüştüm. Onların maketlerini görmüştüm. Çok heyecanlıydım ve çok sevinçliydim. Ben orada ne bilgili olmuştum. Çünkü dinozorları çok seviyorum.”

Endişeli Duygusu= “- Memleketimde biz çatıda uyuyorduk. Başka bir anne ve kızı çatıda uyumuş. Biz bir ses duyduk. Bir şeyler olmuş. Abisi onu dışarıya çıkarmış. Annesini taşıyamadığı için orada kalmış. Endişe duyduğum şey de annesi öldü mü ölmedi mi. Ama sonra öldü diyorlardı. Öğrenemedim sonucunu. Çünkü annemle hemen gidiyorduk oradan. Yıkıyorlardı bütün evleri. Bu benim bu da kardeşim. O zaman biz de çalılıklara saklanmıştık. Annem sonradan bizi buldu ve hemen gönderdi. Uçakla hemen gittik oradan. Aslında ben çok seviyordum orayı.”

- **G Katılımcı: Sevinçli Duygusu=** “- Ben hayatımda dinozor yumurtası görünce mutlu oluyorum. Bu yumurta.”

Endişeli Duygusu= “- Benim endişe duyduğum mesela bir bebeğin boğulması ya da bir örümceğin kuşun yumurtasını yemek. Çünkü o yumurtalardan yeni bir çocuk doğuyor mutlu oluyor. Bu çocukta boğulmuş. Bu da benim.”

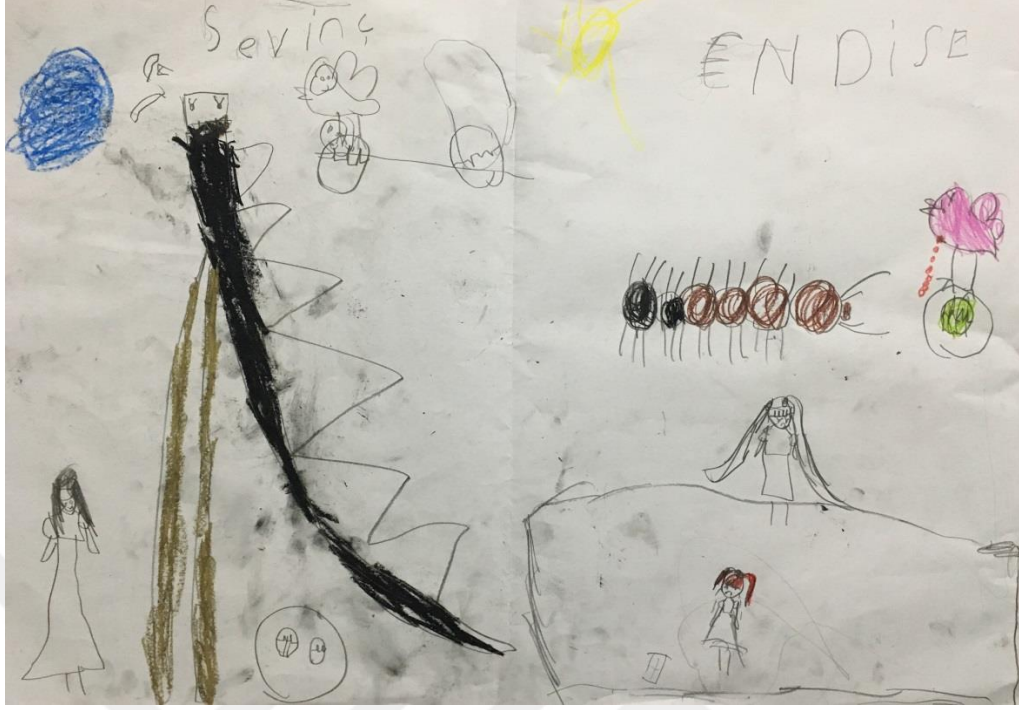
Genel Duygular:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **G Katılımcı:** Buraya gelirken mutlu buradan ayrılırken mutluyum.

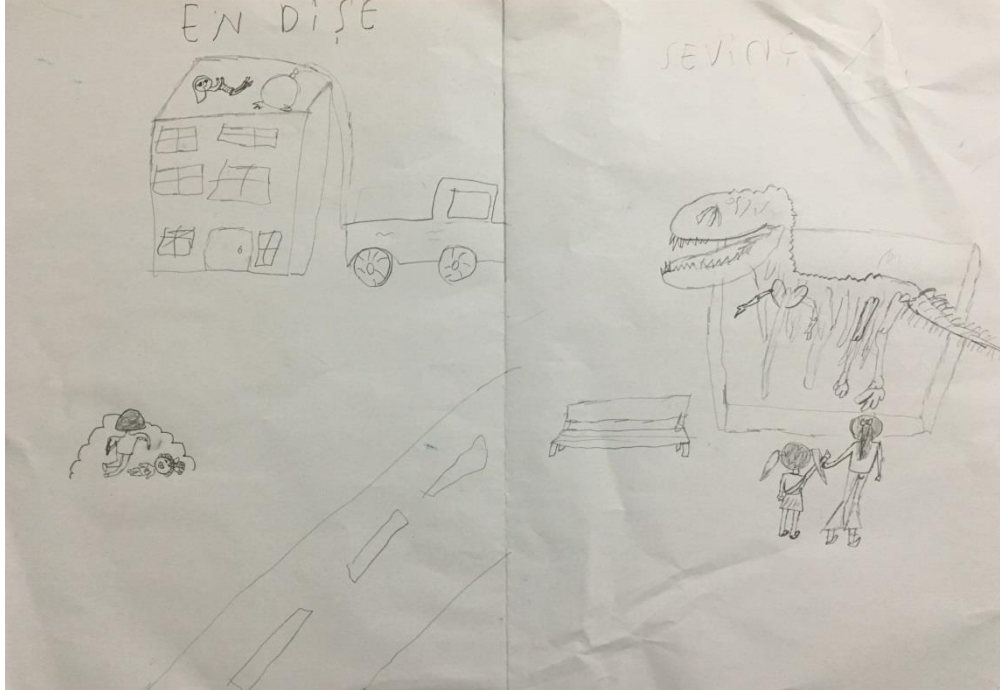
- **H Katılımcı:** Buraya gelirken heyecanlı duyguyla geldim. Buradan giderken endişe. Ben buradan ayrılmak istemiyorum. Çünkü ben resim yapmayı çok seviyorum. Sanat yapmayı çok seviyorum.

Atölye Sürecindeki Gözlemler:

- **H Katılımcı:** Duygu konulu resim çalışması yapmak istemediğini belirtti. O yüzden çok yönergelere uyum sağlamadı. Çalışmasını geç bitirdi. İkinci çalışma için dairede yerini aldı. Yönergelere uyum sağladı. Paylaşımında bulundu. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşım için dairede yerini aldı.
- **G Katılımcı:** Yönergelere uyum sağladı. Paylaşımında bulundu. Çalışmasına hemen başladı. Zamanında bitirdi. İkinci çalışma için dairede yerini aldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Katılımını aktifti. İlk çalışmasını bitiren üyeydi. Daha sonra paylaşım için dairede yerini aldı.

G Katılımcı: Sevinçli ve Endişeli Duygusu

H Katılımcı: Sevinçli ve Endişeli Duygusu

4.2.10. Oturum

Paylaşım Süreci ve Değerlendirme:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **H Katılımcı: Memnun Duygusu=** “- Ben bunlarla ilgili bir şey söylemek istemiyorum. Resmimi tamamlayamadım.”

Sefil-Zavallı Duygusu= “- Bunu da tamamlayamadım. O yüzden bir şey söylemek istemiyorum.”

- **G Katılımcı: Memnun Duygusu=** “- Buradaki birisiyle dışarıya çıktığında mutlu olmuş. Bunlar ablalarım. Burada da kadın müdürleri çağırdığı için çok mutluymuş. Onlarla konuşmayı çok seviyormuş.”

Sefil-Zavallı Duygusu= “- Deniz var. Sahile giderken kediyi görmüş. Ona yemek vermiş, yatacak yer vermiş. Bu benim hayatımda iyiliği ve üzgünlüğü yansıtıyor.”

- **F Katılımcı: Memnun Duygusu=** “- Kızlar modacıya gidiyorlar. Düğün var. Bu kızın evi yok, ona ev yapmışlar. Kız memnun olmuş. Bunlar benim hayatımda neyi yansıtıyor bilmiyorum.”

Sefil-Zavallı Duygusu= “- Bu annesi, bu da çocukları. Kedi aç kaldığı için ağlıyorlar.”

- **E Katılımcı: Memnun Duygusu=** “- Burada bir şeye basıyorlarmış. Memnunlarmış. Nereye bastıklarını bilmiyorum. Bu kadın da yere düşmüş. Bunlar da memnun olmuş. Kötü davrandığı için bu kadını hiç sevmiyorlarmış.”

Sefil-Zavallı Duygusu= “- Annesi kediyi hatırlamış. Çocuğuna söylemiş. Üzölmüşler. Kediye yemek verip evlerine almışlar.”

Genel Duygular:

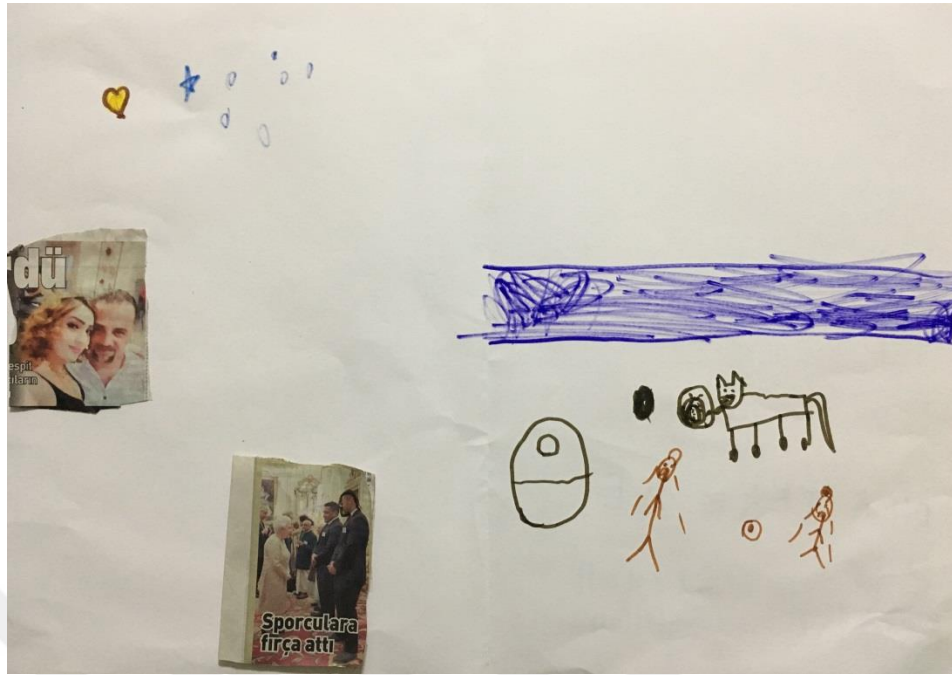
- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **H Katılımcı:** Buraya gelirken mutlu, giderken mutluyum.
- **G Katılımcı:** Buraya gelirken mutsuz, giderken mutluyum.
- **F Katılımcı:** Buraya gelirken mutluyum, giderken mutluyum.
- **E Katılımcı:** Buraya gelirken mutsuz, giderken üzgünüm.

Atölye Sürecindeki Gözlemler:

- **H Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Çerçeve herkes uyumlu bir şekilde poz verdi. Çalışması için masada yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Fotoğrafi görünce çok etkilendi. Üzülüğünü söyledi. Çalışmasını bitiremedi. Paylaşımında bulunmadı.
- **G Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Çerçeve herkes uyumlu bir şekilde poz verdi. Çalışması için masada yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşımında bulundu.
- **F Katılımcı:** Isınma çalışmasına katılmadı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Çerçeve herkes uyumlu bir şekilde poz verdi. Çalışması için masada yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşımında bulundu.
- **E Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Çerçeve herkes uyumlu bir şekilde poz verdi. Çalışması için masada yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşımında bulundu.

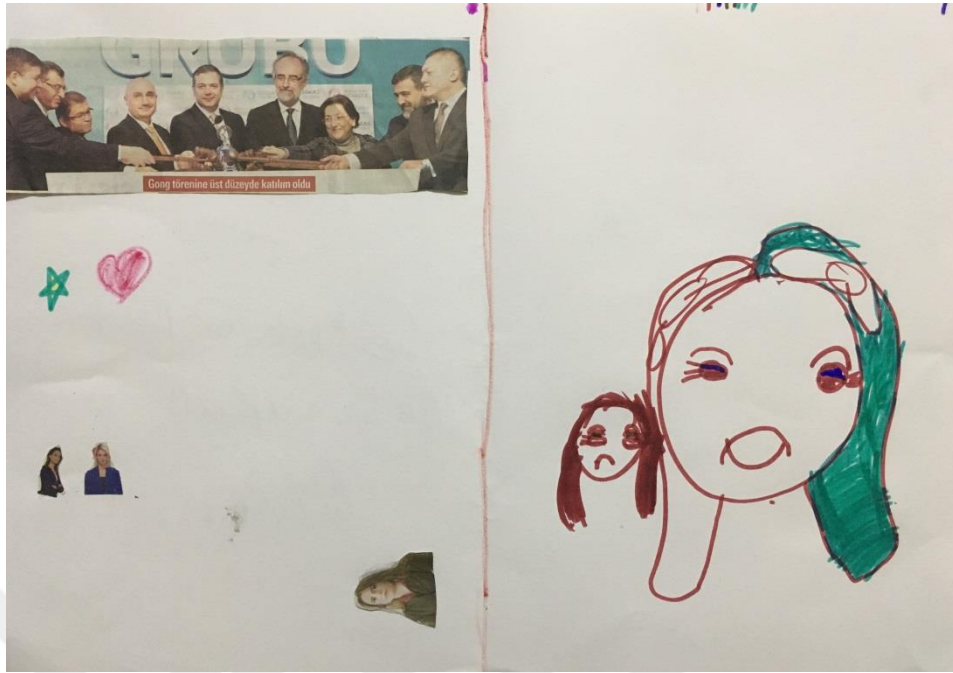
Sefil- Zavallı Duygusu İşlenirken Atölye İçeriğinde Kullanılan Fotoğraf

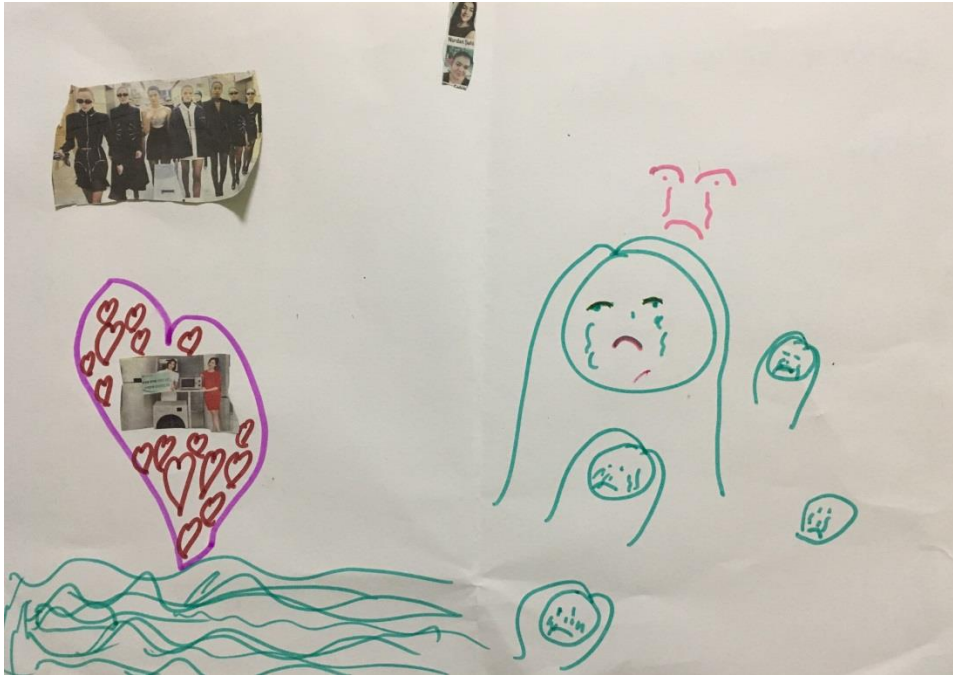
G Katılımcı: Memnun ve Sefil-Zavallı Duygusu

H Katılımcı: Memnun ve Sefil-Zavallı Duygusu

E Katılımcı: Memnun ve Sefil-Zavallı Duygusu

F Katılımcı: Memnun ve Sefil-Zavallı Duygusu

5. BEŞİNCİ GRUP

5.1.5. Oturum

Paylaşım Süreci ve Değerlendirme:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **B1 Katılımcı: Heyecanlı Duygusu=** “- Burası sahne. Bu ben. Sahneye çıkıyorum olmaz diyorum. Çok heyecanlanıyorum. Eski okulumda sahneye çıkmıştım. Tek başıyım. Tüm insanlar bana bakıyordu. Korktum okuyamadım. Dünde aynısı oldu. Okulumuzun programı vardı. Şiir okuyacaktım. Hepsini ezberlemiştim. Herkes bana bakıyordu. Sahnede hepsini unuttum. Şiiri okuyamadım.”
Yalnız Duygusu= “- ‘Yalnızlık çok kötü bir şey.’ yazdım sadece. Bilmiyorum çünkü.”
- **J1 Katılımcı: Heyecanlı Duygusu=** “- Bu arkadaşım balerin yapıyor. Bende izlemek için heyecanlanıyorum.”
Yalnız Duygusu= “- Arkadaşım ile ben evde yalnız kalmıştık. Onu yaptım. Tablet oyunu oynamıştık. Bu arkadaşım ve ben.”
- **A1 Katılımcı: Heyecanlı Duygusu=** “- Bir tane ben varım. Bir tane de kadın var. Evi yanıyor. İtfaiye gelip kurtarıyor. Ben kadını tanımıyorum. Evi yanıyordu. Birisi de itfaiye çağırmış. Bende kurtarılması için heyecanlanıyorum. Bu olay ben küçükken gerçek olmuştu.”
Yalnız Duygusu= “- Bir tane çocuk var. Misket oynuyor. Bende oynayabilir miyim diyorum. O da izin vermiyor. Şiddetli yağmur yağıyor.”
- **C Katılımcı: Heyecanlı Duygusu=** “- Eski okulumda sahneye çıkıyorum. Heyecanlanıyorum. 4-5 yaşındaydım. Okuyamayacağım diye heyecanlanmıştım.”
Yalnız Duygusu= “- Kendimi yalnız hissettiğimde gidip yatıyorum. Başka bir şey yapmıyorum.”

- **B Katılımcı: Heyecanlı Duygusu=** “- Yaşam merkezi taşınmıştı. O zaman heyecanlanmışım. Yeni mekanı görmemişim.”

Yalnız Duygusu= “- Burada da yalnızlık yoktu. O yüzden böyle bir şey oldu.

Genel Duygular:

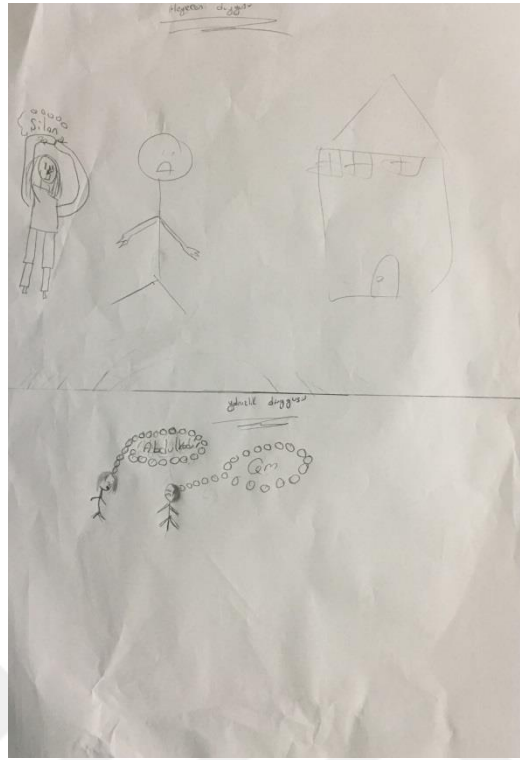
- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **B1 Katılımcı:** Kötü.
- **J1 Katılımcı:** Gelirken kötüyüm.
- **A1 Katılımcı:** Gelirken çok mutsuz. Giderken iyi gitmişim diyorum.
- **C Katılımcı:** Hiç gelmek istemiyordum. Ama gelince de iyi ki gelmişim diyorum.
- **B Katılımcı:** Gelirken mutluyum. Giderken çok kötüyüm.

Atölye Sürecindeki Gözlemler:

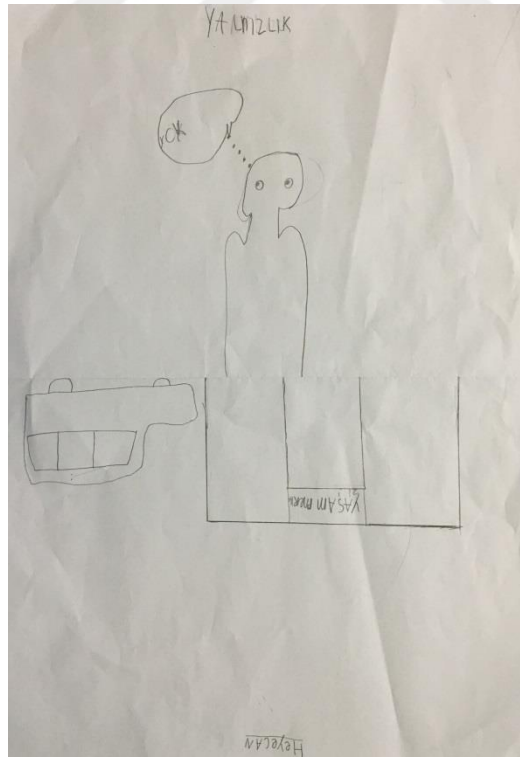
- **B1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına katılmadı. Paylaşımında bulunmadı. Yönergelere uyum sağlayamadı. Resim çalışması için masada yerini aldı. Çalışmasını zamanında bitirdi. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Hikâyeyi devam ettirebildi. Paylaşımında bulundu. Çalışmasını ilk bitiren üye oldu. Paylaşım için dairede yerini aldı.
- **J1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına katıldı. Paylaşımında bulundu. Sık sık ayağa kalktı. Yönergelere kısmen uyum sağladı. Resim çalışması için masada yerini aldı. Çalışmasını zamanında bitirdi. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Hikâyeyi devam ettirebildi. Paylaşımında bulundu. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşım için dairede yerini aldı.
- **A1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına kısmen uyum sağladı. Paylaşımında bulunmadı. Yönergelere uyum sağlayamadı. Resim çalışması için masada yerini aldı. Çalışmasını yaparken ara ara yerinden kalktı. Çalışmasını

zamanında bitirdi. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Hikâyeyi devam ettirebildi. Paylaşımında bulundu. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşım için dairede yerini aldı.

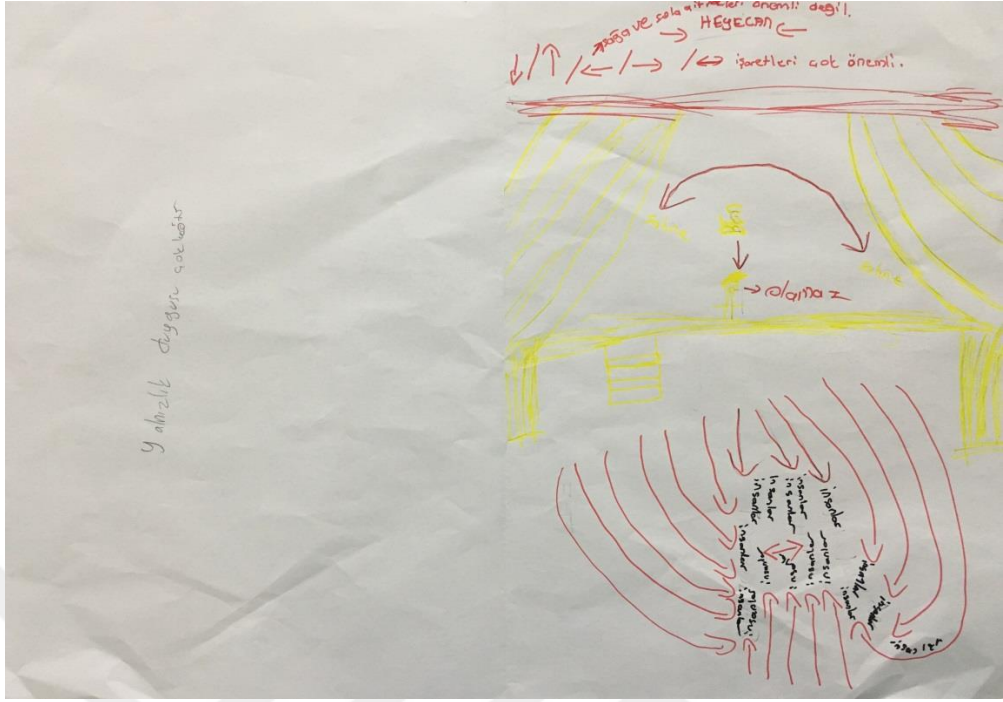
- **C Katılımcı:** Isınma çalışmasına katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Resim çalışması için masada yerini aldı. Çalışmasını zamanında bitirdi. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Hikâyeyi devam ettirebildi. Paylaşımında bulundu. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşım için dairede yerini aldı.
- **B Katılımcı:** Isınma çalışmasına katıldı. Paylaşımında bulunmadı. Yönergelere kısmen uyum sağladı. Resim çalışması için masada yerini aldı. Çalışmasını zamanında bitirdi. İkinci çalışmaya katılmadı. Hikâyeyi devam ettiremedi. Paylaşımında bulunmadı. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşım için dairede yerini aldı.

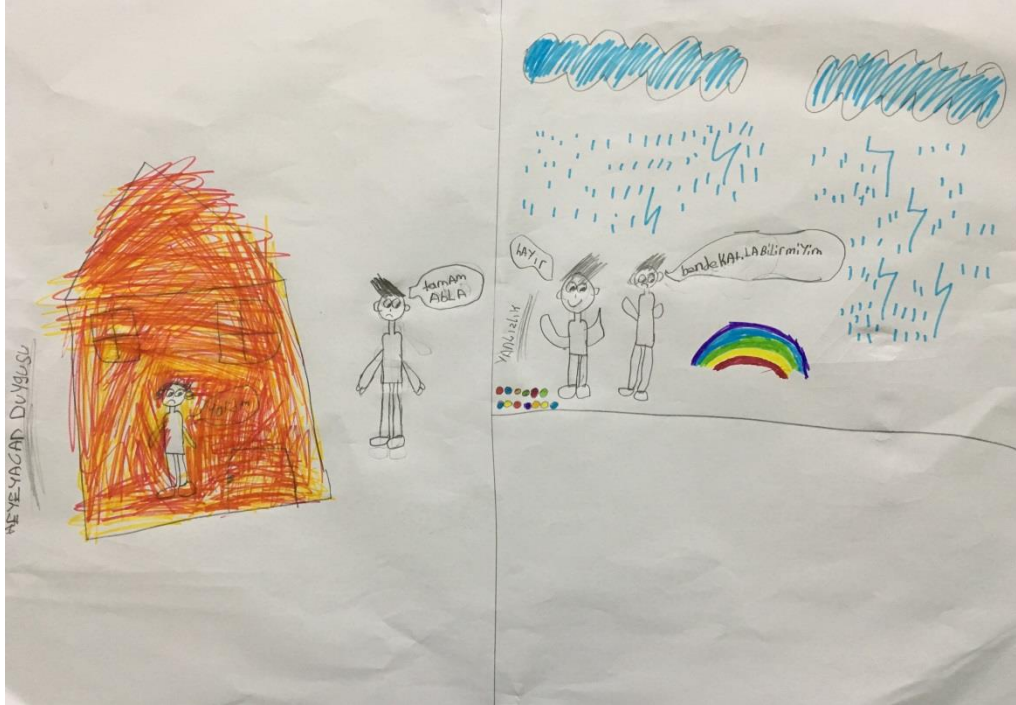
J1 Katılımcı: Heyecanlı ve Yalnız Duygusu

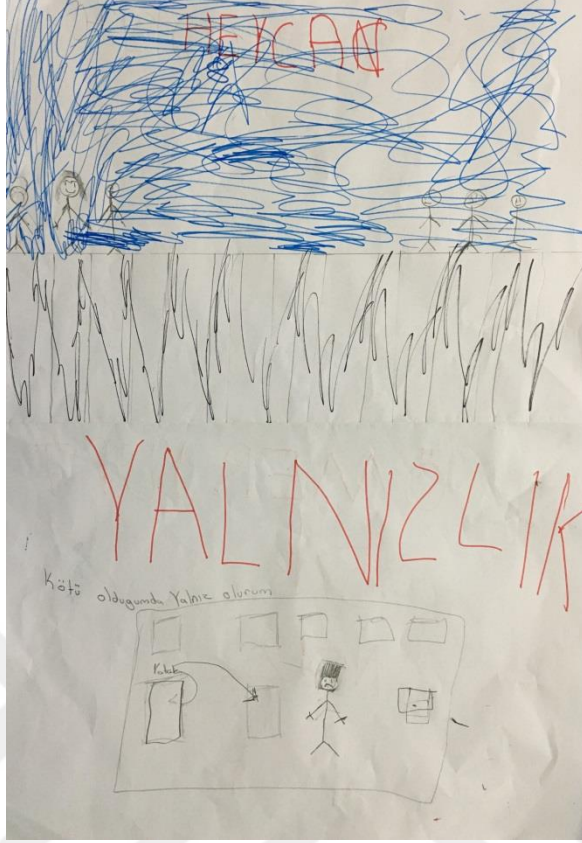
B Katılımcı: Heyecanlı ve Yalnız Duygusu

B1 Katılımcı: Heyecanlı ve Yalnız Duygusu

A1 Katılımcı: Heyecanlı ve Yalnız Duygusu

C Katılımcı: Heyecanlı ve Yalnız Duygusu

5.2.11. Oturum

Paylaşım Süreci ve Değerlendirme:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **J1 Katılımcı: Aktif Duygusu=** “- Burada futbol oynuyorum. Bunlar arkadaşlarım. Yeniyorum onları. Aktif olunca futbol oynuyorum.”

Suçlu Duygusu= “- Babamın arabasının üstüne çıkmıştım. Camını silerken arabadan duman çıktı. Kendimi suçlu hissettim.”

- **A1 Katılımcı: Aktif Duygusu=** “- Arkadaşımla maça gidiyoruz. Ben goller atıyorum. Arkadaşım atamıyor. Ben aktif olduğum da maç yapıyorum.”

Suçlu Duygusu= “- Ben bardağı kırıyorum. Kazayla olmuştu. Ben arkadaşımın dalga geçiyorum.”

- **B1 Katılımcı: Aktif Duygusu=** “- Fenerbahçe ve Galatasaray maçı olduğunda ben çok aktif oluyorum. Çünkü Galatasaray benim takımım. Ben aktif olduğum yazı yazıyorum. Kitaplar yazmıştım.”

Suçlu Duygusu= “- Burayı karaladığım için suçlu oluyorum. Kendimi suçlu hissettiğim an annemin karnında olduğu an. Tekme atıyor muşum, annem söyledi.”

- **C1 Katılımcı: Aktif Duygusu=** “- Buraya kardeşimle dışarıya çıkıyoruz. Denize atlamak istiyoruz, atlayamıyoruz. Sonra el ele tutuşup gidiyoruz. Ben aktif olunca koşuyorum. Şarkı söylüyorum.”

Suçlu Duygusu= “-Buraya pencereleri yaptım. Bu çocuk bıçağı almış. Sineği bıçaklamış. Ben bir sinek öldürmüştüm.”

- **D Katılımcı: Aktif Duygusu=** “- Burada gemiye binmişiz. Ablam kaptan bende yardımcısıyım. Çocuk suya düşmüş. Bende can simidi atmışım. Ben aktif olduğum da güzel şeyler yapıyorum. Mesela resim.”

Suçlu Duygusu= “- Burada arkadaşlar var. Bunlar ablam ve ben. Yarışı biz kazanmışız. Arkadaşlarım suçlu hissettiler. Birisi parayı ve gitarı çalmışlar.”

- **B Katılımcı: Aktif Duygusu=** “-Bu resim bana pişmanlık hissettiriyor. Adamı buraya soktuğum için.”

Suçlu Duygusu= “- Burada maymunu besledim. Suçluyum. Çünkü kafeslerinde beslemeyin yazıyor. Ben muz vermiştim.”

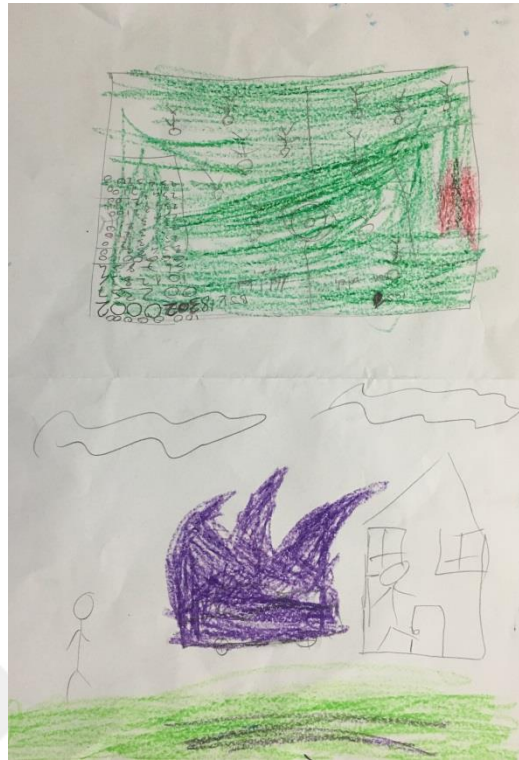
Genel Duygular:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **J1 Katılımcı:** İlk defa buraya gelirken mutlu, Giderken de mutluyum.
- **A1 Katılımcı:** Buraya gelirken mutluyum, Giderken de mutsuzum. Ayrılmak istemiyorum.
- **B1 Katılımcı:** Serviste mutluydum. Buraya geldim kötü oldum. Atölyenin içinde kötü oldum. Çıkarken mutluyum.
- **C1 Katılımcı:** Çok mutluyum.
- **D Katılımcı:** Buraya gelirken mutlu, Giderken de mutluyum.
- **B Katılımcı:** Buraya gelirken mutlu, Giderken de kötü.

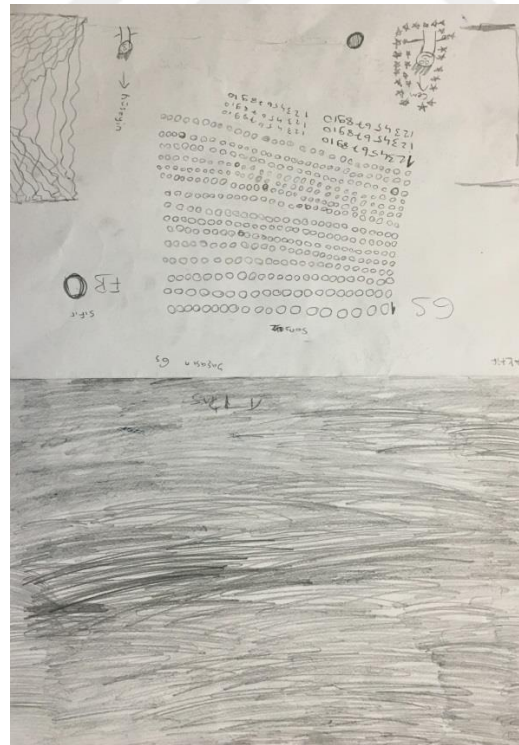
Atölye Sürecindeki Gözlemler:

- **B1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına kısmen katıldı. Paylaşımında bulundu. Hemen ikili eş oldu. Ortada çok fazla hareket etmedi. Resim çalışmasını yaptı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Yönergelere uyum sağladı. Tekrar resim çalışmasına başladı. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşımında bulundu.
- **A1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına katılmadı. Paylaşımında bulundu. Hemen ikili eş oldu. Ortada çok fazla hareket etmedi. Resim çalışmasını yaptı. Kağıdı bütün olarak kullandı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Yönergelere uyum sağladı. Tekrar resim çalışmasına başladı. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşımında bulundu.

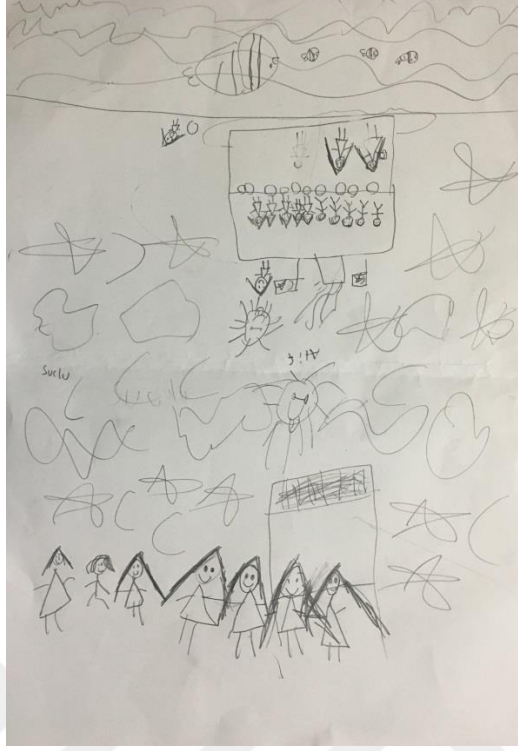
- **J1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Hemen ikili eş oldu. Ortada bir süre hareket etti. Resim çalışmasını yaptı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Yönergelere uyum sağladı. Tekrar resim çalışmasına başladı. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşımında bulundu.
- **B Katılımcı:** Isınma çalışmasına kısmen katıldı. Paylaşımında bulunmadı. İkili eş oldu. Ortada hareket etmedi. Resim çalışmasını yaptı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Yönergelere uyum sağladı. Tekrar resim çalışmasına başladı. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşımında bulundu.
- **C1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına katıldı. Paylaşımında bulundu. Hemen ikili eş oldu. Ortada çok fazla hareket etmedi. Resim çalışmasını yaptı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Yönergelere uyum sağladı. Tekrar resim çalışmasına başladı. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşımında bulundu.
- **D Katılımcı:** Isınma çalışmasına katıldı. Paylaşımında bulundu. Hemen ikili eş oldu. Ortada bir süre hareket etti. Resim çalışmasını yaptı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Yönergelere uyum sağladı. Tekrar resim çalışmasına başladı. Çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşımında bulundu.

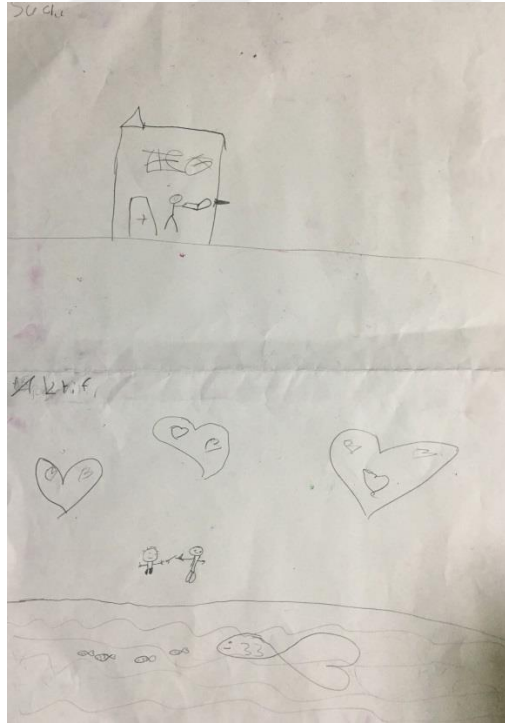
J1 Katılımcı: Aktif ve Suçlu Duygusu

B1 Katılımcı: Aktif ve Suçlu Duygusu

D Katılımcı: Aktif ve Suçlu Duygusu

C1 Katılımcı: Aktif ve Suçlu Duygusu

B Katılımcı: Aktif ve Suçlu Duygusu

6. ALTINCI GRUP

6.1.6. Oturum

Paylaşım Süreci ve Değerlendirme:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **K1 Katılımcı:** “- Çalışmaya insan çizerek başladım. Hani bıkkınlık halindeyken süzülen insanlar var ya onu yaptım. Sınırı aşınca çok iyi hissettim. Genel olarak baktığımda bu resim çok güzel. Hayal dünyam geliştirdi resmen bu renklerle.”
- **A Katılımcı:** “- İlk olarak insan çizmiştim. Bir tane çocuk, bir tanesi topu gözüne atmış bende bıkkın oldum, onun yüzünden. Sonra en sonunda da şunları etrafını kirlettiğim için çok eğlendim. Sınırı aştığımda çok güzeldi. Çalışmanın şu tarafı çok güzel şu tarafı çok kötü. Burada boya karışıklığı olmuş diğer taraf ise düz.”
- **O Katılımcı:** “- Çalışmaya insan çizerek başladım. Sonra top yaptım. Sonrada karaladım. Sınırı aşmak çok güzel hissettirdi. Genel olarak bu çalışmaya baktığımda güzel ama şurası çirkin. Çünkü çok karalanmış.”
- **D1 Katılımcı:** “- İlk boya sıkarak başladım. Sıktıktan sonra insan çizdim. Sınırı aşınca çok iyiydi. Çalışmanın burası çok güzel görünüyor. Şurası çok kötü. Burası çok karalanmış, renk katılmamış. Orası ise düz. Karaladığım da çok eğlendim.”
- **L1 Katılımcı:** “- İlk olarak yeşille bıkkın yazısı yazarak başladım. Sonra onun yanına nokta. Sonra onun yanına çocuk. Sınırı aşmak çok güzeldi. Sınırın hem olması hem de olmaması lazım. Genel olarak baktığım da ikisi de güzel. Bu çalışma benim olsaydı mutlu olduğumda bu tarafa bakardım. Kavga ettiğimde de bu tarafa bakardım. Düz alan karmaşık alan.”
- **I1 Katılımcı:** “- Yazıyla başladım. Neşeli duygusu yazdım. Birazcık süsledim sonra da insan çizmeye başladım. Top çizdim. Sonra birazcık çizim

yaptığımda bulutları ve güneşi çizdim. Sınırı aşmak normaldi. Her ikisi de güzeldi. Düz alan daha güzel ama orası karmaşık.”

Genel Duygular:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **K1 Katılımcı:** Gelirken süper giderken üzgün.
- **A Katılımcı:** Neşeli ve mutluyum.
- **O Katılımcı:** Neşeliyim hep.
- **D1 Katılımcı:** Mutlu ve neşeli.
- **L1 Katılımcı:** Gelirken de giderken de neşeli.
- **I1 Katılımcı:** Her zaman neşeliyim.

Atölye Sürecindeki Gözlemler:

- **K1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına katıldı. Doğaçlama çalışmasında çok rahat hareket etti. Şarkı bitene kadar durmadı. Daha sonra çalışmasına başladı. Erken bitirip köşede sandalyeye oturup bekledi. Sınırı aşınca direk karşı tarafa geçti. Bozmak istediğini söyledi. Çalışmasını zamanında bitirdi.
- **L1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına kısmen katıldı. Doğaçlama çalışmasında çekingen bir şekilde hareket etti. Şarkı bitene kadar durmadı. Paylaşımında bulundu. Daha sonra resim çalışmasına başladı. Yeşil rengini sadece kendisi kullanmak istedi. Belli bir süre elinde tuttu kimseye vermek istemedi. Benim yaptığım çalışma belli olmasını istiyorum dedi. Sınırı aşabilecekleri söyleyince kendi yerinde devam etti. Çalışmasını zamanında bitirdi.
- **A Katılımcı:** Isınma çalışmasına katıldı. Doğaçlama çalışmasında çok rahat hareket etti. Şarkı bitene kadar durmadı. En aktif üyeydi. Paylaşımında bulundu. Daha önce parmak boyası yaptığını söyledi. Hemen çalışmaya

başladı. Sınırı aştığımızda karşı tarafın alanını beğenmedi. Sürekli renklerle boyadı. Çalışmasını zamanında bitirdi.

- **I1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına katıldı. Doğaçlama çalışmasında hiç hareket etmedi. Paylaşımında bulunmadı. Resim çalışması yaparken grubuyla planlı bir çalışma yapmak istedi. Sınırı aştıklarında karşı tarafı beğenmedi. Çok kirletilmiş dedi. Biraz karşı tarafa müdahale etti. Zamanında bitirdi.
- **D1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına kısmen katıldı. Doğaçlama çalışmasında biraz hareket etti. Paylaşımında bulunmadı. Resim çalışmasına hemen başladı. Sınırı aşınca karşı tarafa geçti ve hemen boyamaya başladı. Çalışmasını zamanında bitirdi.
- **O Katılımcı:** Isınma çalışmasına hiç katılmadı. Doğaçlama çalışmasında hiç hareket etmedi. Paylaşımında bulunmadı. Arkadaşlarını gözlemledi. Daha sonra resim çalışmasına başladı. Sınırı aşınca karşı tarafa geçti ve hemen çalışmaya başladı. Çalışmasını zamanında bitirdi.

Grup Çalışması: Neşeli ve Bıkkın Duygusu

6.2.12. Oturum

Paylaşım Süreci ve Değerlendirme:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **I1 Katılımcı: Gururlu Duygusu=** “- Biz koşu yarışmasındaydık. Hiçbiri beni geçemedi. Yarışı ben kazanınca kendimle gurur duydum.”
Hüzünlü Duygusu= “- Kuşlar kafesteyken hüzünlü oluyorum. Özgür olacakken küçücük kafesteler.”
- **L1 Katılımcı: Gururlu Duygusu=** “- Bir tane çocuk varmış. Kazanmış. Mutluluktan ağlıyor. Bu ben değilim. Kazandığı için tebrik ediyorum.”
Hüzünlü Duygusu= “- Hiç etrafımda böyle bir şey olmadı. Burada ağlıyorlar. Hüzün yılı. Burası deniz batıp ölüyorlar.”
- **D1 Katılımcı: Gururlu Duygusu=** “- Turnuva da bizim sınıfı birinci olmuştu. Gurur duydum.”
Hüzünlü Duygusu= “- Burada da okul bitti. Ayrıldığım için üzgündüm. Tatil oldu üzüldüm.”
- **A Katılımcı: Gururlu Duygusu=** “- Okuma yarışmasında birinci olmuşum. Gurur duydum.”
Hüzünlü Duygusu= “- Birinci sınıfta öğretmenimden ayrıldığım için üzüldüm. Öğretmenimi seviyordum.”
- **O Katılımcı: Gururlu Duygusu=** “- Benim arkadaşım üç taş turnuvasını kazanmıştı. Bende tebrik ettim. Gurur duydum.”
Hüzünlü Duygusu= “- Bu kedi bu da önümüzdeki araba kediye ezdi. Bende üzüldüm.”
- **K1 Katılımcı: Gururlu Duygusu=** “- Ben karate de birinci oldum. Kupam eski okulumda duruyor. Kursuna gitmişim.”
Hüzünlü Duygusu= “- Bu cenaze. Ablamın babası ölmüştü. Bu kadar.”

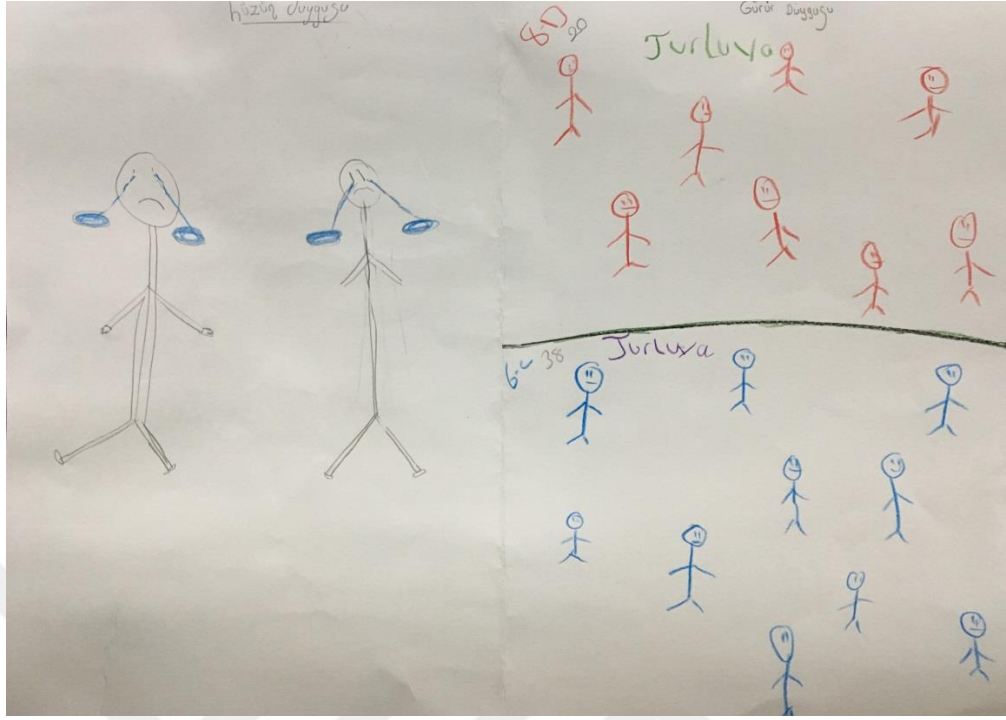
Genel Duygular:

- **İsim etiketleri sürecinde danışanlardan gelen paylaşımlar:**
- **I1 Katılımcı:** Resim yapmayı sevdiğim için zaten benim için kolay bir şeydi. O yüzden güzel geçti.
- **L1 Katılımcı:** Tüm atölye süreci güzeldi.
- **D1 Katılımcı:** Güzeldi.
- **A Katılımcı:** Atölyeler güzel geçti.
- **O Katılımcı:** Güzeldi.
- **K1 Katılımcı:** Mükemmeldi. Eski duygularımı hatırladım.

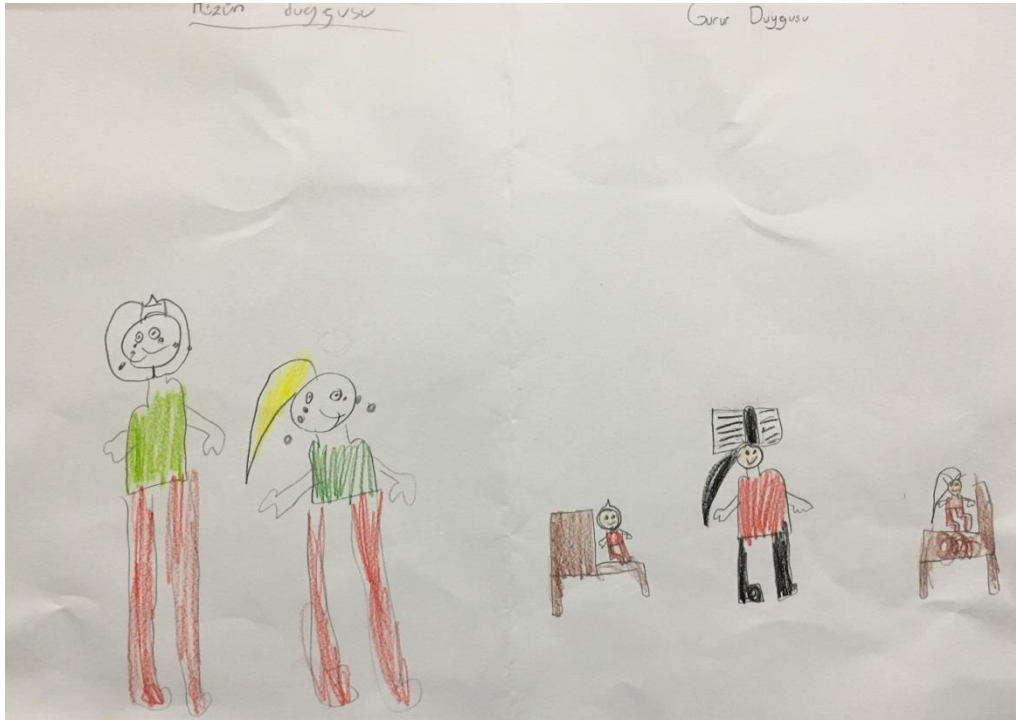
Atölye Sürecindeki Gözlemler:

- **K1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. İlk duyguyu anlayamadığını söyledi. Daha sonra paylaştı. Resim çalışması için masada yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Resim çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşımında bulundu.
- **L1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına katılmadı. Paylaşımında bulunmadı. İlk duyguyu anlayamadığını söyledi. Daha sonra paylaştı. Resim çalışması için masada yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Resim çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşımında bulundu.
- **A Katılımcı:** Isınma çalışmasına kısmen katıldı. Paylaşımında bulundu. İlk duyguyu anlayamadığını söyledi. Daha sonra paylaştı. Resim çalışması için masada yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Resim çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşımında bulundu.

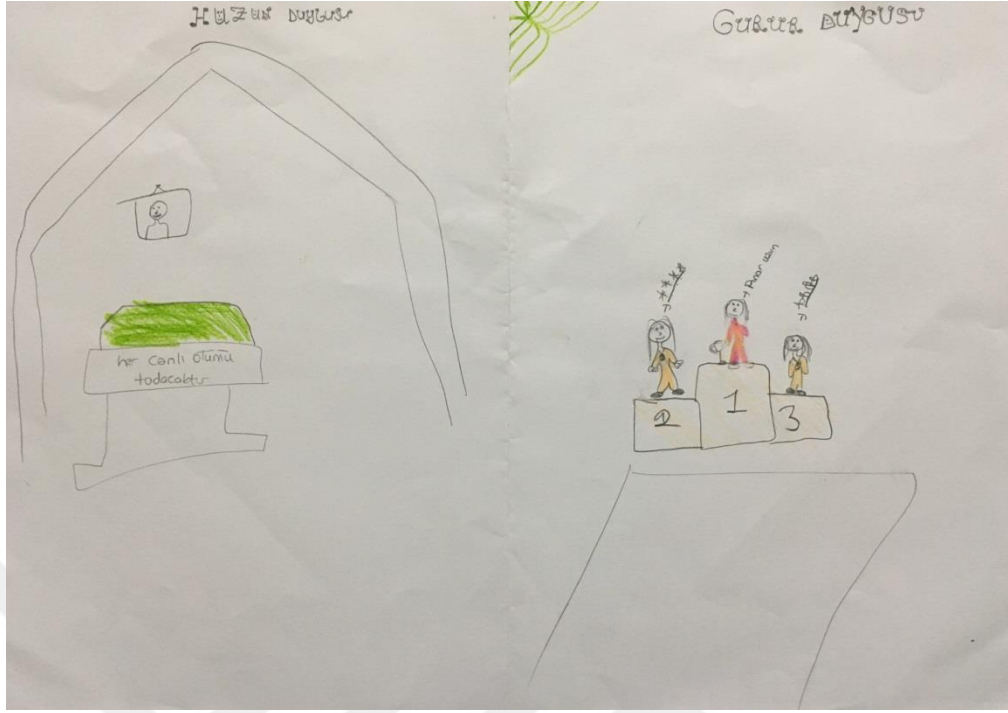
- **O Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Resim çalışması için masada yerini aldı. İkinci çalışmaya kısmen katıldı. Paylaşımında bulunmadı. Resim çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşımında bulundu.
- **D1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Resim çalışması için masada yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Resim çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşımında bulundu.
- **I1 Katılımcı:** Isınma çalışmasına aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Resim çalışması için masada yerini aldı. İkinci çalışmaya aktif olarak katıldı. Paylaşımında bulundu. Yönergelere uyum sağladı. Resim çalışmasını zamanında bitirdi. Paylaşımında bulundu.

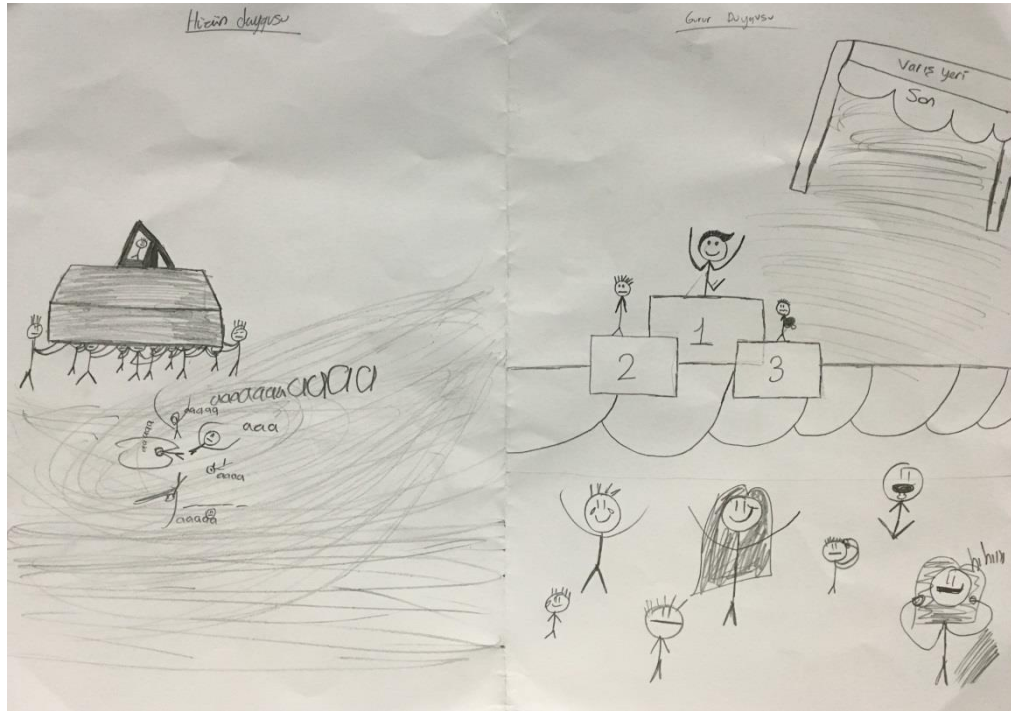
D1 Katılımcı: Gururlu ve Hüzünlü Duygusu

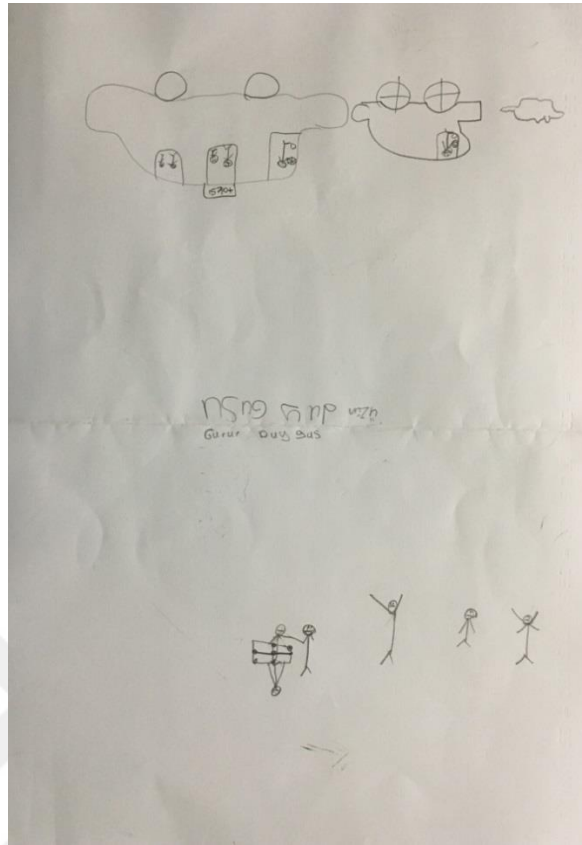
A Katılımcı: Gururlu ve Hüzünlü Duygusu

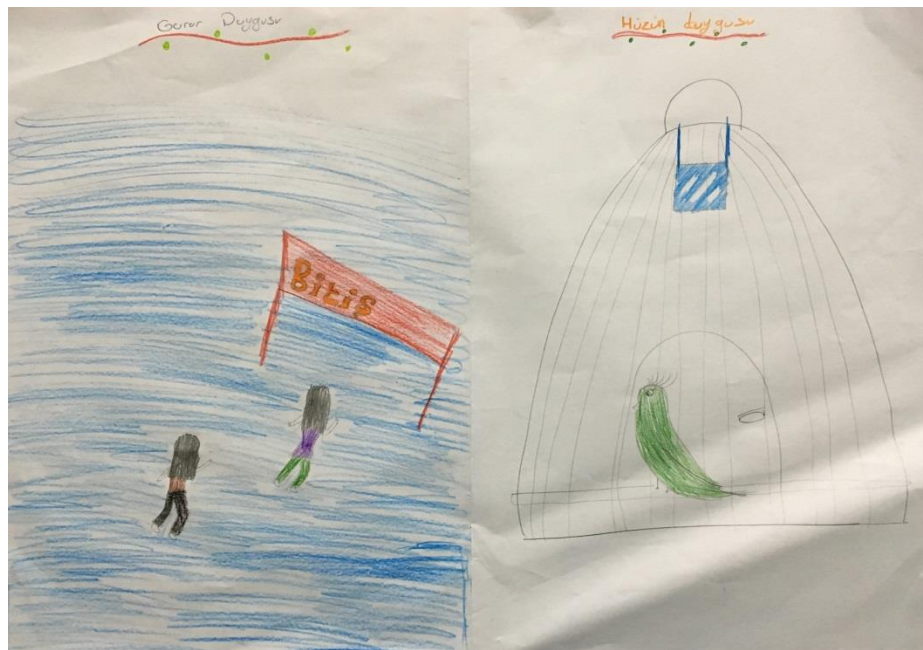
K1 Katılımcı: Gururlu ve Hüzünlü Duygusu

L1 Katılımcı: Gururlu ve Hüzünlü Duygusu

O Katılımcı: Gururlu ve Hüzünlü Duygusu

I1 Katılımcı: Gururlu ve Hüzünlü Duygusu

11. ÖZGEÇMİŞ

SEBAHATTİN ALACA

01.04.1993 Osmaniye, Bekar

Gülbahar Mah. Oya Sok. Yonca Apt. No:17/12 K:4 Şişli/İstanbul

Gsm: +90543 418 39 46

sebahattin.alaca@outlook.com

EĞİTİM:

- 2018-, İÜ İTF Psikiyatri Anabilim Dalı Sanat Psikoterapisi ve Rehabilitasyon Programı Psikiyatri Kliniği Vakfı 2018-2020 Ruhsal Bozukluklarda Sanat Psikoterapileri Kursu Sertifika Programı
- 2016-, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim ve Baskı Sanatları Anabilim Dalı, Tezli (Yüksek Lisans)
- 2012-2016 Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-iş Öğretmenliği (Lisans)
- 2011-2012 Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Osmaniye Meslek Yüksekokulu, Bilgisayar Programcılığı (Önlisans)
 - *Bir yıllık Önlisans Eğitim*
- 2011-2007 75. Yıl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Bilişim Teknolojileri Alanı, Düziçi/Osmaniye (Lise)
 - *Derece: Birincilikle Mezun*

SOLO SERGİLER:

- 2019 MAJİ Luxury Art Gallery&Event, İstanbul
- 2018 Galeria Mavist, İstanbul
- 2018 Becoming, İstanbul
- 2014 Asmamın Üzümleri, Şanlıurfa

KARMA SERGİLER:

- 2019, Genç Etkinlik 8 Sergisi, Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği, İstanbul
- 2018, 'Küçük İşler, Her Eve Bir Sanat', Galeria Mavist, İstanbul
- 2018, Ankara Üniversitesi, Çağdaş Sanat Sergisi, Cermodern, Ankara
- 2018, Sıkışma Konulu Sergi, Merhaba Cafe & Atölye, İstanbul
- 2018, 8. Bazaart Sanat Sergisi, Bazaart Yeniköy Rotary, İstanbul
- 2017, Kızıl Hazan Hüzün Sergisi, Galeria Mavist, İstanbul
- 2016, I. Uluslararası Mail Art Bienali, Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ
- 2016, Osman Hamdi Bey 106. Ölüm Yıldönümü Anısına, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa
- 2016, 24 Kasım Öğretmenler Günü, Özgün Baskı, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa
- 2015,12 Haziran Dünya Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Günü, Aile ve Sosyal Politikalar Şanlıurfa Müdürlüğü - Harran Üniversitesi - Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, Şanlıurfa
- 2014, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Şanlıurfa
- 2014, Tekstil Tasarım Sergisi, Harran Üniversitesi Görsel Sanatlar Kulübü, Şanlıurfa
- 2014, Sanat Öğretiminde Uygulamalar, İlgi Okulları - Harran Üniversitesi, Şanlıurfa
- 2014, Fotoğraf Sergisi, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa
- 2013, Bir Yazı Yolculuğu, Yazı Sergisi, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa
- 2008, Bir Damladan Denize: Su, Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü, Ankara

ATÖLYE ÇALIŞMALARI:

- 2018, 2. Sanatla Terapi ve Yaratıcılık Kongresi / Sözel Bildiri, M.E.B. “Uygulamalı Öğretim Yöntem ve Teknikleri” Başlıklı Sınıf Öğretmenlerine Yönelik Hazırladığı Hizmet İçi Standart Eğitim Programı Kapsamında Sanat Alanlarının Disiplinlerarası Kullanımı, İstanbul
- 2018, Sebahattin ALACA, “Becoming” Kişisel Resim Sergisi, İstanbul
- 2018, Merhaba Cafe & Atölye, “Sıkışma” Karma Resim Sergisi, İstanbul
- 2018, Milli Eğitim Bakanlığı, Aksaray Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü, Uygulamalı Öğretim Yöntem ve Teknikleri, Aksaray
- 2017, Sanat Psikoterapileri Derneği, “Sanat Psikoterapileri’ne Giriş ve Tanışma” 16 Saatlik Senimer ve Atölye Çalışmaları, İstanbul
- 2016, Sanatla Terapi ve Yaratıcılık Kongresi, Poster Bildiri Yayın, İstanbul
- 2016, Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Logo Tasarım Yarışması
 - *Derece: Birincilik Ödülü*
- 2016, Harran Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Logo Tasarımı, Şanlıurfa
- 2016, İşitme Engelli Çocuklara Farkındalık Projesi, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa
- 2016, Geçmişten Geleceğe Müze Köprüsü, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa
- 2015, YABA Ajans – Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, “Toplu Ulaşımında Görgü ve Nezaket Kuralları” Kitapçığı – Resimleyen, Şanlıurfa
- 2014, Çocuğun Sanatsal Gelişimi, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa
- 2014, Ailesi Mevsimlik Tarım İşçisi Olarak Çalışan Çocukların Yaşantılarının Resimlerine Yansıması, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa
- 2014, Osmaniye- Düziçi Kültür ve Sanat Derneği, Resim Kursu – Eğitimci, Osmaniye